

Urfalı Baba Cem'i
KARADAĞ DESTANI

MAHMUT KARAKAŞ

Şanlıurfa Belediyesi Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları

**URFALI
BABA CEM'Î**

KARADAĞ DESTÂNI

MAHMUT KARAKAŞ

**MEHMET HULUSİ ÖCAL KİTAPLIĞINDAN
ŞURKAV KÜTÜPHANESİNE
AYŞE ÖCAL TARAFINDAN
2017 YILI 10 EKİM GÜNÜ BAĞIŞLANMIŞTIR. No:**

2006

Şanlıurfa Belediyesi
Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları:17
Edebiyat: 3

Mart 2006
ISBN:975-8165-10-0

Karadağ Destanı / Urfalı Baba Cem'i
Mahmut KARAKAŞ

Yayın Koordinatörü
Nemci KARADAĞ

Editör
Ahmet KAYA

Kapak Tasarımı
Ali KARAKAŞ

Yapım-Baskı
Kare Film Tanıtım

Kapak Fotoğrafi
A. Cihat KÜRKÇÜOĞLU arşivi

Şanlıurfa Belediyesi
Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
ŞANLIURFA

Tel:0 414 312 41 14
Faks:0 414 313 32 58
www.sanlıurfa.bel.tr
e-mail:bilgi@sanliurfa.bel.tr

MAHMUT KARAKAŞ

1946 yılında Urfa'da doğdu. İlk ve Orta tahsilini Urfa'da yaptı. Yüksek tahsilini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamladı. 1971 yılında Şanlıurfa Atatürk Orta okulunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni olarak göreve başladı.

Aynı okulda idarecilik görevinde de bulundu. Bu arada Harran Dergisinde Araştırmaya yönelik yazılar yazdı. 1990 yılında Şanlıurfa Belediyesinin "Şair Nâbi Araştırma Ödülü" nü aldı. 18 Kasım 1991 de ŞURKAV "Kültür Ve Sanat Ödülü" nü aldı. 24 Kasım 1991 yılı Öğretmenler Günü yılın öğretmeni seçilerek Şanlıurfa öğretmenlerini temsilen Ankara'ya gönderildi. 1995 yılı Aralık ayında emekliye ayrıldı.

Yayınlanmış kitapları : Şanlıurfa Kitâbeleri, Dal yayımları 1986, Şair Nâbi'nin "Tühfetü'l-Harameyn-Hac Hatıraları" Özdal Yayınları, Şanlıurfa 1989, Müsbet İlimde Müslüman Alimler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991, Cumhuriyet öncesi Şanlıurfa'da Kültür ve Eğitim, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995, Şanlıurfa Evliya ve Alimleri, Şanlıurfa Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, Şanlıurfa 1996, Şanlıurfa Mezar Taşları, ŞURKAV Yayınları, Şanlıurfa 1996, Şanlıurfa ve İlçelerinde Kitâbeler, Şanlıurfa Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2001, Urfalı Baba Cem'i'nin Karadağ Destanı, Şanlıurfa Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, 2006

Sunuş

Urfa Kültürü, binlerce yıllık tarihi geçmişi ile birçok medeniyetin izlerini en yoğun şekilde taşımaktadır. Tarih öncesi devirler yanında Hitit, Asurî, Mitanni, Sümer, Bizans, Roma, İslam, Selçuklu, Osmanlı gibi kültürler, Urfa Kültürü'nün temel taşlarını oluşturmaktadır. Böylesine zengin bir kültür mozağine sahip bir şehirde yaşamak bir takım sorumluluklar gerektiriyor.

Bu vesileyle, kültürümüze ait bu zengin mozağın kayıt altına alınması için yoğun bir mesai harcıyoruz. Belediye olarak, yaptığımız hizmet ve yayınlarda bunu azami ölçüde göstermeye çalışıyoruz. Değerli araştırmacı yazar Mahmut Karakaş'ın üstün gayretleriyle yayın dünyamıza kazandırdığı "Baba Cem'i'nin Karadağ Destanı" adlı kitap, tarihe ışık tutacaktır. Kitap, bir Urfalı Şairin Osmanlıların Karadağ'a müdahalesiyle başlayan Osmanlı-Rus harbini anlatmaktadır. Bir Urfalı şairin gözü ve gönüyle anlatılan bu destansı Savaş'ın, tarih konusu ile ilgilenenler için önemli bir kaynak olacağına inanıyoruz.

Bu gayretlerimiz, Urfa'nın tanıtımı açısından yararlı sonuçlar doğuracaktır. Arkeolojik kazılarla elde edilen bilgilere göre Urfa, 13 500 yıllık tarihi bir geçmişe sahip olmakla şu anda Dünyada bilinen en eski yerleşim bölgesi... Dolayısıyla bu uzun tarihi birikim, Urfa'nın bütün medeni alanlarını etkilemiştir. Edebiyat, sanat, eğitim, bilim, dini hayat vs üzerinde yoğun bir etki bırakmıştır. Yeri ve zamanı geldiği zaman bu alanlar üzerinde gerekli çalışmaları yapacak ve yapılanları da değerlendireceğiz.

Bu bağlamda çalışmalarımızı çeşitlendirerek ve güçlendirerek artırıyoruz. Önceki yayınlarımızda olduğu gibi bu yayınla da Urfa Kültürü'nü en iyi ve en doğru şekilde tanıtmaya çalışıyoruz.

Dr. Ahmet E. FAKIBABA
Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

Karadağ destanı, Urfa'lı Şair Cem'i'nin yazdığı bir savaş hatırasıdır. Urfa'lı şairler arasında Şair Nabî'den sonra seyahat hatırasını yazan ikinci şairimiz, savaş hatırasını manzum olarak yazan ilk şairimizdir. Yazdığı destan, Osmanlı hakimiyetinde olan ve bugünkü Yugoslavya'daki Karadağ bölgesinde yaşayan Karadağ-lıların isyan etmesi sonucu bu isyanı bastırmak için yapılan Osmanlı devletinin müdahalesini ve bunun sonucunda çıkan 93 Osmanlı-Rus savaşı (1876-1877) anlatır.

Cem'i, Urfa'da askere yazılmış ve Urfa taburu ile yola çıkmıştır. Urfa'dan hareketle deniz yoluyla giderek Adriyatik kıyısında bulunan Karadağ'a ulaşılmıştır. Orada ve yolda gördüklerini, başından geçenleri, savaşın nasıl cereyan ettiğini destanlaştırmıştır. Cem' i, Urfa taburunun kahramanlıklarını ve başarılarını da sık sık anlatmaktadır. Destanını bir tarihçi gözü ile değil, sadece bir asker gözü ve bir şair gönlüyle yazmıştır. Destanının edebî değerinden ziyade tarihî, millî ve mahallî değeri vardır.

Cem'i destanına genel bir giriş yapmış, bu giriş bölümünde 93 Rus harbinin Anadolu ve Rumeli cephesini kısaca anlatmıştır. İkinci bölümünde Karadağlılarla yaptıkları savaşı, üçüncü bölümünde ise 93 (1876-1877) Rus harbinin sadece Rumeli cephesini anlatmıştır. Bu cephenin de Balkan ordusu içinde bulunan kendi taburundan daha detaylı bir şekilde bahsetmektedir. Cem'i'nin bu manzumesini tanıtırken, anlattığı savaşları, tarih kaynaklarıyla karşılaştırdık ve gerçek tarihi, destanın tanıtımını yaptığımız kısmın birinci ve ikinci bölümünün altına ilâve ettik. Böylece hem Karadağ savaşı ve hem de 93 Rus harbi hakkında okuyucuya tarihi bilgiyi de hatırlatmaya çalıştık.

Cem'î, şairimizin mahlasıdır. Asıl adı Mustafa'dır. Hayatı hakkında bu güne kadar bilgi edinilememiştir. Yazılı kaynaklarda da Urfa şairleri arasında Cem'înin adına rastlamıyoruz. Kendisi Savaştan önce ne ile meşguldü, savaşta sonra ne yapmıştır, bilemiyoruz. Cem'î hakkında bilgimiz sadece elimizde bulunan destanında yazdıklarıdır. Destanın bölümleri arasında yazılı bulunan iki gazeli, Cem'înin iyi gazel yazdığını da göstermektedir.

Cem'î, destanını Urfa ağzı ile kaleme almıştır. İmlası pek iyi olmadığından bazı kelimeleri değişik harflerle yazmış, bu da okumayı zorlaştırmıştır. Bütün bunlara rağmen destanın akıcı bir üslûple yazıldığını söyleyebiliriz.

Bu vesile ile şairimiz Cem'î'yi saygı ve rahmetle anıyorum. Bu destanı, günümüz yazısına çevirmemiz ve tanıtmamız için özel kütüphanesindeki tek yazma nüshayı incelememize müsaade eden Sayın Sedat Saraç Beyefendi'ye de teşekkürlerimi sunarım.

Şubat 2006
Mahmut KARAKAŞ

Urfalı Baba Cem'î

KARADAĞ DESTÂNI

Mahmut KARAKAŞ

- Tekerleme-i Hikâye-i Karadağ-i Cem'î
- Destan-ı Baba Cem'î Serencam-ı Karadağ
- Serencam-ı Karadağ

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	5
Önsöz	7
BİRİNCİ BÖLÜM	
Baba Cem'î kimdir.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	
Baba Cem'î'nin Karadağ macerasının tanıtımı.....	18
A- Tekerleme-i Hikaye-i Karadağ-ı Cem'î.....	19
B- Destan-ı Baba Cem'î Serencam-ı Karadağ	21
C- Serencam-ı Karadağ.....	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Tarihte Karadağ Savaşı	38
Tarihte 1293 (1876-1877) Osmanlı-Rus Savaşı.....	39
a-Anadolu Cephesi.....	39
b-Rumeli Cephesi.....	40
Tarih Kaynaçması	42
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
Bugün kullanılan alfabe ile Karadağ Destanı.....	43
A- Tekerleme-i Hikayet-i Karadağ-ı Cem'î.....	44
B- Destan-ı Baba Cem'î Serencam-ı Karadağ	47
C- Serencam-ı Karadağ.....	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	
Baba Cem'î'nin orijinal elyazısı ile Karadağ Destanı.....	95
Yer isimleri	163
Luğatçe.....	166

BİRİNCİ BÖLÜM

BABA CEM'İ KİMDİR?

Cem'î mahlasını kullanan şair, Urfa'lı şairler arasında belki de ilk ve son kişi olarak başından geçen tarihi bir macerayı destan halinde manzum olarak yazmış tek şairdir. Edebî değeri zayıf olmakla beraber, tarihi değeri olan bu destan, Urfa'mız için mahallî özellikleri bulunması bakımından da önemlidir. Cem'î, Karadağ savaşı ve hemen onu takip eden tarihte 93 harbi diye meşhur olan 1876 tarihinde başlayan Osmanlı-Rus harbini yaşamış ve bu savaşları başlangıcından bitişine kadar anlatmaya çalışmıştır. Tabii bu olayı anlatırken bir tarihçi olarak değil, sadece bir şair asker olarak kendi duyduğu, gördüğü ve anladığı kadarıyla kaleme almıştır. Cem'î başından geçen bu macerayı kendi duygularını da katmak suretiyle, kendi kültür ve eğitim hudutları içinde aşıkane bir dille anlatmaktadır. O zaman ki Osmanlı devletinin durumunu ve harbin zorluklarını anlatması bakımından da ilgi çekicidir. Cem'î'nin yazısı iyi sayılabilir ama, imlâsının çok bozuk olması, kelimeleri değişik harflerle yazması tahsilinin çok az olduğunu göstermektedir. Hazırladığı "Karadağ Destanı" tek nüsha olup, Sayın Sedat Saraç Beyin özel kütüphanesinde bulunmaktadır.

Destan, daha ziyade mesnevi tarzında kafiye ağırlıklı yazılmış bir dstandır. Cem'î, uzun kış gecelerinde başlarından geçen macerayı okuyup öğrenmeleri için yazdığını şu mısralarla anlatıyor:

Okundukça halimiz olur beyane
Bizden dahi çokdur hem arifâne

Destanda tam bir hece tutarlılığı yoktur. Ekseriya 5+5 veya 6+5 ölçüsünde yazılmıştır. Bu ölçüyü tutmayan mısralar da bulunmaktadır.

Ricamız budur Hazret-i Mevlâ
Can-ı gönülden biz düşdük yola
İnşallah yerimiz cennet-i a'lâ
Bediüzzaman bile yirisün¹

Cem'î'nin Urfa'lı bir şair olduğu kesindir. Çünkü orduya Urfa'dan katılmış, Urfa taburunun içinde yer almıştır. Asıl adının Cuma olduğu, kullandığı mahlasına dayanılarak, sanılmakta ise de üçüncü bölümdeki bir mısırda:

Mustafa Cem'î tezce gel ulaş

demesi, adının Mustafa olduğunu akla getirmektedir. Cem'î kendisinin mahlasıdır. Yalnız Urfa şerî mahkeme 1 Şaban 1314 hicri (Miladi 5 Ocak 1897) tarihli kayıtlarında Baba Cuma ismine raslanılmıştır². Kimliği hakkında daha fazla bir bilgimiz bulunmamaktadır. Hakkında bildiklerimiz sadece elimizde bulunan destanında yazdıklarıdır. şimdiye kadar elimizde olan yazılı kaynaklarda da ismine rastlanmamıştır. Yine destanının başlığında kullandığı şekliyle "Baba Cem'î" diye de kendini tanıtmaktadır. Cem'î kendisi için "Baba" ismini niçin kullanmıştır? Destanını kendi el yazısı ile yazdığı kuvvetle muhtemeldir. Bir başkası yazmamıştır. Onun için "Baba" ismini de bizzat kendisi yazmıştır kanaatindeyiz. Acaba Cem'î herhangi bir tarikat mensubu mudur? Eğer Öyle ise hangi tarikate mensuptur? Çünkü "Baba" ve "Dede" isimlerini bazı tarikat mensuplarının ileri gelenleri kullanmaktadır. Kendisinin böyle bir durumda olduğu hakkında da herhangi bir işarete rastlayamıyoruz.

Mustafa Cem'î'nin dinî bilgisi de oldukça zengindir. Kendisi bunu destanında yeri geldikçe bazı dini kelimeleri kullanmak suretiyle belirtmektedir. Destanına hemen başlarken:

Ah u vah hali mü'minan
Şehidanlara göründü cinân

¹Bediüzzaman: 1209'da vefat eden Bediüzzaman Ahmet el-Hemedâni adında bir veli olup, Urfa'da ki mezarlığada türbesinin bulunmasından dolayı adı verilmiştir.

²Urfa şerî mahkeme sicilleri, defter no:218, sayfa:332

şeklinde mısralar kullanması, destanın hem ölçüsü bakımından pek dikkat edilmediğine ve hem de imlasının bozukluğunu da göstermektedir. Burada gerçi, müslümanların durumuna acıdığını da sezinlemek mümkündür. Cennetin şehitlere görüldüğünü ifade etmesi de savaşın sonucu hakkında iyimser olmadığını da göstermektedir. Bu yüzden Cem'inin destanını savaştan sonra yazdığı, en azından savaştan sonra düzenlemeler yaptığı kanaatindeyiz.

O, destanında benzetme yaparken bile hislerini açığa vurmaktan kaçınmamıştır. Rusları, Bulgarları, Karadağlıları, cahiliye çağındaki Lat ve Menat putlarından daha kötü olarak düşünmektedir. Onun için savaşta ya muzaffer olmayı veya şehid olmayı can-ı gönülden istemektedir.

Cem'î bu savaşta asker toplanılırken, Urfa taburuna başka birinin yerine bedel olarak katıldığını da şu beyitlerle açıklamaktadır:

Bedel yazıldım parayı aldım
Bana biçilmiş kaftan bulunmaz

demekle yaptığı bu hareketten duyduğu pişmanlığı da açığa vurmuştur, fakat kimin yerine bedel olarak gittiğini de belirtmemiştir.

Bedelli askerlik, Osmanlı devletinin son devrinde ihdas olunmuştur. 1856 yılında "bedel-i askeri" adı altında çıkarılan bu kanun, askerliğe alışmamış olan hıristiyan tebaadan cizye yerine alınan bir vergidir. Vergide eşitlik sağlansın diye konulan yeni değişiklikle, askere gitmek istemeyen hıristiyan tebaadan askerlik bedeli olarak alınmaya başlanmıştır. Müslümanlar için de uygulanmış olan bu kanun, 1886 tarihine kadar müslümanlardan askere şahsi bedel alınmak suretiyle uygulanırdı. Yani askere gidecek olan kimse para karşılığında bir başkasını kendi yerine askere gönderirdi. "Şahsî Bedel" askerlik 1886 tarihinde kaldırılmış, onun yerine "Nakdî Bedel", yani para vermek suretiyle askerlikten muaf

olma usulü getirilmiştir³. Şairimizin durumu da ilk kanundaki "Şahsî Bedel" askerlik çeşidindedir. Başkasından para alarak, onun yerine savaşa katılmıştır.

Yine kendi yazdığı destandan anladığımıza göre bu savaşta "Mekkâreci" olarak görev yapmıştır. 'Mekkâre" savaşta yük taşımak için ordu tarafından kiralanan katır ve deve gibi hayvanlara verilen isim olup, bu görevi yapan erlere de "mekkâreci" denilirdi⁴. Cem'î bu savaşta onbaşı rütbesi de almıştır. Cem'î bu destanını üç bölümde ve üç başlık altında yazmıştır, bunlar:

a- Tekerleme-i Hikâye-i Karadağ-ı Cem'î : Bu bölümde 93 Osmanlı-Rus harbi, genel olarak ele alınmış, Anadolu ve Rumeli Cepheleri kısa bir özet halinde destanlaştırılmıştır.

b- Destan-ı Baba Cem'î Serencam-ı Karadağ : Bu bölümde Cem'î orduya katılımını ve gemilerle akdeniz üzerinden Adriyatik denizinde kıyısı bulunan Karadağ'a gidişlerini ve Karadağ savaşını anlatmaktadır.

c- Serencam-ı Karadağ : Bu bölümde de 93 harbi diye tanınan ve Karadağ savaşının hemen ardından başlayan Osmanlı-Rus harbinin Rumeli cephesini anlatmaktadır.

Ne yazık ki bu destanın üçüncü bölümünden son dört sayfası kaybolmuştur. Bu yüzden nasıl sonuçlandığı, Urfa'ya nasıl geri döndüğü belli olmamaktadır. Sadece bir beyitte:

İngiliz'den oldu bize metanet
Şam'a geçmeye kalmadı minnet

demesiyle, ingilizlerin yardımıyla memlekete geri döndükleri anlaşılmaktadır. Destanın bölümleri arasında iki adet de gazeli yer almaktadır. Bu destan ve 93 harbini anlatan tarihi kaynaklar incelendiğinde, destan ile gerçek tarih arasında bazı uyumsuzlukların olduğu göze çarpmaktadır. Bu da şairimizin sadece kendi savaştığı birliği gözönüne alarak destanı yazmasından kaynaklandığını göstermektedir.

³Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri sözlüğü, İstanbul 1983, I, 185-186

⁴ Mehmet Zeki Pakalın, Aynı eser, II, 451

Urfa taburunda Ateşoğlu adında birinin bu savaş sırasında mülazim olduğu şu beyitlerle belirtilmiştir.

Ateşoğlu oldu mülazim
Mekkare ile cepbane kendisine teslim
Yarab kendini sen eyle kadim
Urfa'da bir azim davet yirisün

Bu mısralardan anlaşıldığına göre mülazim yani teğmen olan kişi Urfalıdır. En azından Urfalı olduğu kuvvetle muhtemeldir. Çünkü " Ateş begzade" ler diye tanınan bir aile Urfa'da bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

BABA CEM'İN KARADAĞ MACERASININ TANITIMI

1920'li yıllarda söylenen fakat zamanımızda artık unutulmuş bir türkü, balkan savaşının ve sonradan meydana gelen birinci cihan savaşının acılarını yanık yanık anlatmaktadır. Bu türküyü Karadağ destanının daha iyi anlaşılması ve 1876 Osmanlı - Rus harbinin açtığı yaraların ne derece büyük olduğunu anlatması bakımından burada vermeyi uygun gördük.

BALKAN TÜRKÜSÜ

Anne benim babam yok mu, nerde kaldı gelmedi?
Gözlerimden akan yaş özü eliyle silmedi.

Hep esirler geldi anne, benim babam gelmedi,
Hep çocuklar güldü anne, benim yüzüm gülmedi.

Seferberlik yaktı bizi, ağlatıyor cihanı,
Sen ağlama nazlı yavrum, ben ederim fiğanı.

Milletime devletime, şehit verdim babanı,
Milletime bayrağıma, şehit verdim babanı.

Karadağ'da talan var, beni derde salan var,
Çek bayraktar bayrağını gözü yolda kalan var.

***

Bu türkü hüzzam makamında bestelenmiş ve yıllarca Anadolu'da okunmuştur.⁵ Dinleyenleri, o eski hüznü savaşı yıllarına götürmüştür.

---

⁵Urfa'nın değerli müzikşinaslarından Halil BİNER'in arşivinden alınmıştır.

a- TEKERLEME-İ HİKAYE-İ KARADAĞ-I CEM'Î

Bu bölüm, Karadağ savaşı ve 95 Rus harbinin başlaması hakkında genel bir giriştir. 1876'da Osmanlı Padişahı Sultan V. Murad (saltanatı 1876) zamanında, Karadağ'ın isyan etmesiyle Karadağ savaşı başlamış ve bu yüzden ülkenin her tarafına asker toplamak için ferman gönderilmiştir. Bu haberin duyulması üzerine ülke büyük bir hüznü düşmüştür. Şair bu hüznü :

Sultan Murad'dan geldi bizlere ferman
Okudukça alemi eyledi büryan

mısralarıyla dile getirmektedir. Sultan'ın fermanı okudukça bütün alemin üzüntüden ciğeri yanmıştır, anlamına gelen ifade kullanmıştır. Bu haberi duyan zengin, fakir bütün herkes üzüntüden deli gibi oldular, diye anlatmaktadır. Bu üzüntü ve şaşkınlığı belirttikten sonra, askerî harekâtın başlamasının anlatımına şöyle geçmiştir.

Yeridi etraftan askeri Sultan
Evvel Karadağ'ı eyledik vatan

Asker, önce Karadağ'ı kendine üs olarak tutmuştur. Karargahını orada kurdu. Bir müddet sonra Sultan V. Murad akli bozukluktan dolayı 93 gün sonra tahttan indirilmiş ve yerine Sultan II. Abdulhamid (1876-1909) padişah olmuştur. Şairimiz, sultanın nüfusuyla bütün Hersek ve Karadağ'ı baştan başa geçerek, görevlerini bitirdiklerini belirtmektedir. Cem'î, Sırp ve Karadağlıları kışkırtanın Ruslar olduğunu söylüyor ve kendilerinin Karadağlıları yenmekle, Moskof'un bunlara verdiği yardımın boşa gittiğini söylüyor. Burada Cem'î, Sırp ve Karadağlıları kafir Lat ve Menat putlarına⁶ benzeterek, bu putların kendisini usandırdığını da açıklıyor. Böylece Ruslar bütün dünyayı fitneye vermiş ve savaşı ilan etmişlerdir. 93 Rus harbi böylece başlamış oluyor. Önce ordularımızın Kars'ta toplandığını söylüyor. Kars başta olmak

⁶Lat ve Menat: Eski Araplarda cahiliye devrinde taptıkları iki meşhur putun ismidir.

üzere bütün Doğu Anadolu'da büyük ve şiddetli savaşlar oldu. Bu savaşta şansımız hiçte yaver gitmedi, önce durumumuz iyiyken sonra kötüye gitti. Diğer taraftan düşman, Balkanlarda Tuna Nehri üzerinden Bulgaristan'a da elini uzattı. Orayı da karıştırdı. Bütün Rumeli'yi kana boyadı, her tarafı düşman sardı. Bu yüzden de bütün müslümanlar feryat fiğan eylediler. Çünkü düşman bu bölgelerden geçerek Edirne'ye kadar sokulmuştu.

Bu sırada Şairimiz Cem'i'nin içinde bulunduğu ordu komutam Süleyman Paşa'dır. Ordu on günde Dedeğaç'a geliyor ve Süleyman Paşa Edirne'ye yerleşmek istiyor. Ama bu olmuyor. Düşman, Osmanlı ordusunun geldiğini duyunca yavaşlamaya başlıyor ve böylece eski Zağre'de düşmana yetişiliyor. Eski Zağre'de düşman geri püskürtülürken iki bin düşman askeri öldürülüyor, bir o kadarı da esir ediliyor. Düşman Şıpka dağına kaçıyor. Orada da çetin çarpışmalar oluyor. Her iki taraftan da büyük kayıplar veriliyor.

Şıpka'da oldu hayli cengimiz
İki taraftan oldu çok zianımız

Oradan "Orhaniye" şehrine geçiliyor. Orada da şiddetli çarpışmalar meydana geliyor. Bu çarpışmalarda üç bölük askerimiz de esir düşüyor. Bu savaşta nice evler yıkılmış ve nice çocuklar kimsesiz kalmıştır. İki sene süren bu savaş sonunda, ordular telgraflarla geri çekilmişti. O yüzden de Moskof kâfiri kolayca ilerledi. Bundan sonra artık geri dönüş başladı.

İngiliz'den oldu bize metanet
Şam'a geçmeye kalmadı minnet

mısralarında belirttiği gibi İngilizlerin verdiği destek üzerine, deniz yolundan Şam şehrine uğramaya lüzum kalmadan yurda dönüldü.

Burada Cem'i, bu macerasını uzun ve mehtablı kış gecelerinde okunsun ve Rumeli'de başlarından geçenleri öğrensiner diye yazdığını şu beyitlerle ifade etmektedir:

Urumeli'nin serencamını
Zeriyle yaptım hikâyesini

Şimdilik böylece oldu bir kitab
Kış geceleri yanınca mahitâb

Cem'î, bu destanını altın harflerle yazdığını böylece ifade ederken, destanının kıymetini ve başından geçenlerin önemini de vurgulamıştır.

B- DESTAN-I BABA CEM'Î SERENCAM-I KARADAĞ

Savaş emri gelmiş ve bu haber herkesi büyük üzüntüye garketmişti. Cem'î'ye göre Allah'a (c.c) sığınmaktan ve Allah'tan dostlarını kendilerine yardıma göndermesini istemekten başka bir çare kalmamıştı.

Hazret-i Ali binsün Düldül'e
Kırklar, yediler, ecma'in bile
Haber verilsin Surnem û Zal'e
Seyyid-i Kevneyn bile yirisün

Bu yüzden şairimiz Cem'î, bütün müslümanları ve dünyadan göçmüş İslam büyüklerini de yardım için savaşa çağırılmaktadır. Bunlar içinde Hazreti Ali (r.a.)⁷, Hz.İbrahim (a.s)⁸, Kırklar, yediler ve Horasan erenleri⁹ Harran'da medfun Hz. Ali evlatlarından İmam Bakır, Urfa'da seçkin olanlar, Hızır ve İlyas (a.s)¹⁰, Bağdad'ta medfun olan din büyükleri, Hısn-i Mansur'da (Adıyaman) medfun olan Ebuzer Gaffari¹¹ ve hatta Seyyid Battal Gazi¹² bile bu savaşa, yardıma çağırılmaktadır.

Savaş başlayınca, bütün ihtiyatlar gibi Şairimiz Cem'î de askere çağrılanlar arasındadır.

⁷Hızır: Peygamberimizin(s,a,s) amcası Ebutalib'in oğlu ve peygamberimizin damadı olup, dördüncü halifesidir.

⁸Hızır: Hz.İbrahim (a.s): Peygamberlerin ceddidir.

⁹Kırklar, yediler ve Horasan erenleri: Tasavvufî bir terimdir.

¹⁰Hızır ve İlyas: Nebi oldukları söylenen ve hayat iksirini abı hayatı içmiş olup, kıyamete kadar yaşadıklarına inanılan kişilerdir.

¹¹Ebuzer Gaffari: Sahabe-i Kiramın büyüklerinden olup, miladi 652 de Medine civarında Rebeze'de vefat etti.

¹²Seyyid Battal Gazi: Malatya'da yaşamış ve Bizans'a devamlı seferler yapmış, Emevi devrinde yaşamış bir müslüman kahramanıdır.

Redifler gelsün haber verildi
Rakka sancağın şivan bürüdü

Beytinde belirtildiği gibi redifler, yani nizami askerliğini yapmış olup, ihtiyata ayrılmış olanlar da savaşa çağrıldığı zaman bütün Rakka sancağına bir feryat figan düştü demektir. Rakka sancağı bugün sınırlarımız dışında Suriye'de kalmış bir şehirdir, 1856 tarihine kadar Urfa ve Rakka bir eyalet olup vali Urfa'da otururdu.

Cihad açıldı hazır olanlar
Gelsün yirisün ehli imanlar
Böyle gün bulunmaz ağa, yaranlar
Cedd-i Enbiya bile yirisün

Şair böyle günün her zaman bulunmayacağını hatırlatarak bütün mü'minleri cihada çağırılmaktadır. Diğer taraftan Urfa'nın bağlı olduğu beşinci ordudan da askere katılma emri gelince, Urfa şehrine de bir feryad figan düşmüştü.

Beşinci ordudan telğiraf geldi
Alay livâlar cem'i dizildi
Sınıff-ı mukaddeme büyüdük dedi
Urfa şehrinde figan yirisün

Böylece çocukluktan henüz kurtulup, büyüyen sınıf bile, büyüdüğünü kabul etmiş, Cem'î ile birlikte birçok kimse ihtiyat, gönüllü ve bedel olarak savaşa katılmak üzere kışlaya dolmuşlardı. Cem'î bunlar içinde en fazla bedel olarak yani para karşılığı başkasının yerine savaşa gidenlere hayret ettiğini şu beyitle dile getirmektedir;

Bedeller canını pare ile sattı
Herkes anlara taaccüb etdi

Aslında bunu söyleyen Cem'î de başkasının yerine bedel olarak savaşa katılmaktadır. Bütün ülkeden Türk, Kürt, Arap, hatta Sudan

ve Mısır'dan bile savaşa katılan gönüllülerin sayısı çok fazladır. Urfa'da tabur tamamlanınca, akraba ve dostlarıyla vedalaşıyorlar. Veda törenini yine Cem'î destanında akıcı üslubüyle şöyle anlatmaya çalışmıştır:

Kerhiz başında çok oldu fiğân
İmdad et bize Hazret-i Hannân
Kıyametden bir gün oldu bir nişan
Ayrılınca sabi sibyan yirisün

Urfa'nın Kerhiz mevkiinde kendilerini yolculamaya gelen Vali Paşa, Müftü ve bütün Urfa halkı oldukça duygulu anlar yaşıyorlar. Herkes bu sonu belli olmayan savaşa giden askerleri uğurlarken, üzüntü ve acılarından dolayı feryat ve figan göklere yükseliyor.

Ricamız budur Hazret-i Mevlâ
Can u gönülden biz düştük yola
İnşallah, yerimiz cennet-i a'lâ
Bediüzzaman bile yirisün

Böylece, Urfa taburu sonu belli olmayan büyük bir maceraya başlamış oluyor.

Kerhiz'den hareket eden tabur Tülmen köyüne, Hüvek pınarına uğradıktan sonra Kanlı Avşar'da mola veriyor. Sonra ikinci dinlenme yerleri Sakıb'ın¹³ hayratı oluyor. Oradan Birecik ilçesine geçiliyor ve oradan Fırat üzerinden kayıklarla geçilerek Nizib'e gidiyorlar. Kilis'te de bir müddet dinlendikten sonra hareket sırasında askerlerin bir kaçının firar ettiklerini anlıyorlar. Oradan Amik ovasına geçiliyor. Bu arada asker oldukça yorulmuştur. Cem'î, geçtikleri bu yerlerin güzellerini de anlatmaktan kendini alamamıştır.

---

¹³Sakıb Efendi: Urfa mutasavvuf ve şairlerinden olup, 1800 de Birecikte doğmuş, 1873'de Urfa'da vefat etmiştir.

Bakışına asla dayanmaz yürek
Kaşlar Acemî ğamzeler Frenk
Kudret-i kaleme çekilmiş hadenk
Cem'î gedânın medhi yirisün

Mısralarında olduğu gibi Amik ovasında konakladıklarında, gördüğü bir güzeli tasvir ederken onun bakışlarını Aceme, gamzelerini Fransız güzellerine benzetmesi, Cem'î'nin edebî sanatını göstermektedir.

İskenderun'a yetiştiklerinde gemilerle önce Lazkiye limanına uğrayarak, Lazkiye taburunu da aldıktan sonra yedi günde Girit adasına yetişiyorlar. Oradan Karadağ'a doğru yola çıkıyorlar. Bu arada Cem'î, iki gün aç ve susuz kaldıklarını da ifade etmektedir.

İki gün susuz eyledik karar
Geçer bu serencam gel etme keder
Karadağ üstüne eyledik sefer
Nuh zamanında Tufan yirisün

mısralarında olduğu gibi bazen ümitsizliğe düştüğü de oluyor. Bazen de savaşın zorluklarından şikâyet ediyor.

Çok cefalar geçti benim serimden
Felek ayırdı nazlı yarimden
Gömlek çürüdü vücut terinden
Yirmiüç günden bâde yirisün

Belli ki Girit adasına gelinceye kadar bir aya yakın zaman geçmiştir. Bu zaman zarfında hiç yıkanamamışlar ve çamaşır dağışememişler ki şairimizin şikâyeti de bu yöndedir.

Peksimed yemeden dişim kırıldı
Soğan kokusundan burnum buruldu
Ertegün pendir zeytun yiridi
Yanı sıra tatsız sirke yirisün

Mısralariyle de yediklerinin kötülüğünü ve iyi gıda alamadıklarını belirtmektedir. Nihayet Karadağ kıyılarındaki İşkodra şehrine varıyorlar. Şairimiz İşkodra'yı gezdiğini ve bu şehri çok beğendiğini de şöyle dile getirmektedir.

İşkodra'yı gezdim iyi beğendim
Halimce ben de çok diyar gezdim
Merdi mahbubunu eyüce süzdüm
Abiyle havası bile yirisün

iki tarafa yapılmış dükkanları ile çarşılarını, bedestenlerinin güzelliğini, buralarda gezen dolaşan güzellerini de anlatmaktadır.

Bu bölgeye çıktıktan sonra Sırbistan taraflarında bir muharebe olur. Birçok yaralı ve üçbin kadar şehid verirler. Cem`î, bu sırada ordu kumandanının Derviş Paşa olduğunu söylemektedir. Halbuki tarihi kaynaklarda bu bölgede Derviş Paşa adında bir kumandana raslanmamaktadır. Şairimiz Cem`î, taburdaki yüzbaşılıarı da bir bir tanıtmakta, onların özelliklerini belirtmektedir. Bu arada kendisi de onbaşı olmuştur. Orduda adı en çok geçen Derviş Paşadır. Bundan başka Ali Bey Paşa, İsmail Paşa, Süleyman Paşa gibi paşalardan söz edilmektedir.

Sırbistan taraflarında yapılan muharebede yaralıları elli araba ile getiriyorlar. Her arabada üç beş yaralı bulunmakta olup, bunların kimisinin gözleri oyulmuş, kimisinin burunları kesilmiş olarak birçok yaralı hastahaneye getirildiğinde, görenlerin ciğerleri parçalanmış ve feryatları göklere yükselmiş idi. O derece bir vahşet yaşanmıştı.

Her bir arabada üç beş yaralı
Gözleri olmuş ağı karalı
Burnu kesilmiş sine yaralı
Bir ucu hastahaneye yirisün

Budğoriça şehri ve Midin kalesinde yapılan savaşlarda Urfa taburunun gösterdiği kahramanlıkları da söylemekden geçemiyor.

Urfa taburu vardı yiridi
Alay alğılar selama durdu
Görenler bizleri maşallah dedi
Ordugâh yerine tabur yirisün

Mısraları bize bu kahramanlığı anlatmaktadır.

Herkesi medh-i sena eyledim
Cem`îyâ başımı belâya saldım
Enkara sırasınan onbaşı oldum
Kazma ile kürek teslim yirisün

Mısraları ile onbaşı olduğunu da belirtmektedir. Bundan sonra tekrar Karadağ üzerine sefere çıktıklarını anlatmaktadır. Cem`î, Sultan Murad`ın tahttan indirilmesini de şu mısralarla belirtmektedir:

Kimseye kalmaz bu köhne dünya
Bir hal urğamış Sultan Murad'a

ifadelerinden sonra Sultan Murad`ın hastalığını ve Sultan II.Abdulhamid`in padişah olduğunu anlatmaktadır. Sultan II.Abdulhamid Han, Derviş Paşa'ya Karadağ`ı fethetmesi için emir gönderiyor, Bunun üzerine Macar Mahmut Paşa Karadağ üzerine yeni bir saldırı başlatıyorsa da muvaffak olamıyor. Bu arada Cem`î mekkâreci olmuştur. Bu savaşta artık gücünün kalmadığını, düşünemez olduğunu, dolayısıyla her şeyi oluruna bıraktığını da şöyle ifade etmektedir.

Dünyada kalmadı zerre mecâlim
Tedbirim bozuldu kalmadı aklım
Şimdiki halde olanı yazdım
Bundan böylece olan yirisün

Bu arada liva paşalarının adının da Mamokzade olduğunu söylemektedir. Destanda Zeybeklerin adı da çok geçmektedir. Karadağ seferi ordumuzun başarısı ile sona ermiştir. Burada Derviş Paşa ile Karadağlı arasında karşılıklı bir söz düellosu geçmektedir.

Cem`î'nin her iki tarafın komutanını karşılıklı konuşurması da destana bir akıcılık kazandırmıştır. Cem`î, adeta iki tarafı konuşurarak savaşı anlatmıştır. Bu karşılıklı konuşmayı yaptırırken Karadağlının pişmanlığını belirtip, Derviş Paşanın da muzaffer bir komutan olarak, heybet ve kuvvetini anlatmaya çalışmıştır.

Derviş Paşam derki etrafı gezdim
Üçe dağlara topları düzdüm
Zeybek kardaşlara bir emir yazdım
Dökeyim leşleri kanlar yirisün

Karadağlım derki elçi yolladım
Mıskof'dan yana aman eyledim
Üçe balkanlara ben de güvendim
Mıskof'dan bize imdad yirisün

Karadağlıların bu savaşta mağlup olduklarını ve bir anlaşma ile teslim olacaklarını da şöyle dile getirmektedir.

Karadağlım der ki himara döndüm
Kendi ağzımı şimdi belledim
Doksanüçünde imza eyledim
Teslim olmaya ferman yirisün

Derviş Paşam der ki bu sefer senin
Keseyim kelleni ey kâfir senin
Daima böylece gelmesin sonun
Cetene şehrinde elçi yirisün

Böylece Karadağ savaşının hicri 1293 miladi 1876 senesinde sonuçlandığı ve ateşkes imzalandığını da belirtmiştir.

Derviş Paşam derki Ahmed Muhtar'ım
Harbe sar olmuş ol taçidârım

Böylece destanın başından beri adı geçen Derviş Paşa'nın Müşir Ahmed Muhtar Paşa olduğu anlaşılabilir oluyor. Cem`î'nin neden kumandanın asıl adının yerine Derviş Paşa ismini kullandığı

düşündürücüdür.

Nihayet Sultan II. Abdulhamid'den gelen bir emir üzerine savaşa son verilerek mütareke imzalanmıştır. Cem'î, bu Karadağ destanının sonuçlandırılmasını da şöyle anlatmıştır:

Şehr-i Ramazan sekizinci gününde
Destan hitamı doksan üçünde
Telğıraf geldi bab-ı Ali'de
Ordumuz dağdan geri yirisün

Mısralariyle 1293 senesi Ramazan ayının sekizinci, miladi 28 Eylül 1876 senesinde bu savaşın ve destanın tamamlandığını anlatmaktadır.

Bu bölümde anlatılan Karadağ savaşı, daha sonra çıkan Rus harbinin adeta bir başlangıcı olmuştur. Cem'î bu savaşta çok cefa ve acı çektiğini de yine destanında şöyle anlatmıştır.

Doksan üçünde destanım beyan
Çok cefa çektim Mevlâ'ya ayan

Cem'î, destanının bu bölümüne son verirken Cenab-ı Hak'tan gazilik nişanı istemekte olup, şehid olanlar için de cennet bahçelerinin verilmesini dilemektedir.

Cem'iyâ diler ol şehidânı
Eyle şefaât bağ-i cihanı
Dilerim Hak'dan gazi nişanı
Aşkın yoluna serim yirisün

Böylece Karadağ destanını bitiren şairimiz, bu destanın altına bir de şu güzel gazelini yazmıştır.

GAZELİYAT

İlâhî bahr-i kânından bizi ayırma şan eyle
Kim bu kâfir-i din âdûyu künfekân eyle

Sezadır aşkıyle herdem yolunda eylesem harbi
Delil-i enbiyâyı evliyadan rehnümân eyle

Bu kâfir fethini ya Rabb ümidim eylesen fettah
O sultan şah-i sultânı ilâhî, şâdümân eyle

Alî Osman sahib-billah Muhammed'dir resulullâh
Gazâlarda şehidullah cinâne bâğbân eyle

Şefaât eyle zâtından bizi ayırma sultanım
Diler bu Cem`îyâ her dem kolay-ı asitân eyle

Ğazel (Mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün) vezninde yazılmıştır.

C- SERENCAM-I KARADAĞ

Cem'î bu macerasına tam bir tevekkülle başlamaktadır. O, Cenab-ı Hakk'ın (c.c) insan için takdir buyurduğu hiç bir olayın değişmeyeceğini şu mısralarla ifade etmekte:

Takdir-i Hûda tecelli buldu
Yazılan yazı resid olunmaz
Ecelsiz ölüm olmaz evvela
Kuvvetle şahım tedbir bozulmaz

Bu mısralar, şairimizin, kaderde yazılanların muhakkak başa geleceğine ve bundan kurtuluş olamayacağına tam bir teslimiyetle inandığını göstermektedir. Çünkü onlar savaşın bittiğini ve artık terhis olup evlerine gideceklerini ümid ederken, bu umutları boşa çıkmış, yeni ve daha büyük bir savaş başlamıştı. Kendilerini bir anda yeni bir savaş içinde bulan kahramanlarımız, eğer bu savaşta şehit düşerlerse Allah' tan kendilerini cennete göndermesini istemektedirler.

Hakk'a razıyız cümle amenna
Her ne olursa bize sellemnâ

Ya Rab bizleri gönder cinâne
O yolda nar-ı cehim bulunmaz

Bu bölümde, tarihte 93 harbi diye meşhur olan 1293 (1876) Osmanlı Rus savaşının Rumeli cephesi hikaye edilmektedir. Evvel ki hikâyede anlatılan Karadağ savaşı sonunda yapılan ateşkes uzun sürmedi. Bu defa Ruslar bizzat savaşa katılmışlardı. Rus ordusu Tunayı geçmiş ve Balkanlara girmişti. Ordumuz yeniden savaş hazırlığı içindeydi. Şairimiz, Rumeli cephesi içinde bulunan Şark ordusu, Garb ordusu ve Cenup veya Balkan ordusu adını alan üç ordudan, kendi içinde bulunduğu Cenup veya Balkan ordusunu ve bu ordunun da içindeki birliğini anlatmaktadır. Bu defa daha şiddetli bir savaş oluyor. Rusların yanında, Sırlar, Bulgarlar ve Karadağlılar da birlikte savaşıyorlar. Böylece ordumuz bu dört devletle birden savaşa girmiştir. Yapılan bu ilk muharebede 150 er ve birçok subay da şehit düşüyor. Bunların arasında Zeybeklerin binbaşısı, bir yüzbaşı ve Ferik Paşa da bulunmaktadır. Şehit düşen paşanın yerine Kamil bey liva paşası oluyor.

Karadağ savaşı ordumuzun başarısı ile son bulunca, Rusya savaşın durdurulması ve anlaşma yapılması için Avrupa devletlerine elçiler göndermişti. Karadağ savaşı bitince de Ruslar hemen fırsattan yararlanmasını bilmiş, Tuna'yı aşarak Balkanlara girmişti. Karadağlılar, Sırlar, Bulgarlar ve Romanyalılar'ı da yanına alarak 1876 de savaşı başlatmıştı. Cem'î işte bu yüzden Karadağlılar'a kızgınlığını,

Altı krala feryad eyledin
Lemse'den kâfir imdadı aldın
Az buçuk erzak yolunu buldun
Şaşkın olanın arı bulunmaz

mısraları ile dile getirmektedir. Yine düşmanın barış için Avrupa devletlerine baş vurduğunu, Osmanlı hükümetine söz verdiği halde defalarca bu sözünden döndüğünü böylece arsızlığını göstererek barışı bozduğunu şöyle belirtmeye çalışmıştır.

Üç sefer oldu ettiğin böyle
Elçi yolladın sağ ile sola
İngiliz yanında ettin vâveylâ
Rica eyledi çare bulunmaz

Derviş Paşa'nın adı bu bölümde de geçmektedir. Oysa bu savaşta Balkan ordusu kumandanı Süleyman Paşa idi. Cem'î, ihtimaldir ki birliğin içinde bulunduğu ordu kumandanına Derviş Paşa diye isimlendirmektedir, işte Derviş Paşa, Karadağlılar hakkındaki düşüncesini de,

Çok vilayete azm-i rahim var
Görmedim asla böyle bir diyar
Dağları büyük, mesel-i zinnâr
Böyle bir arsız millet bulunmaz

mısralarında açığa vurmaktadır. Gerçekten Derviş Paşa ordusu ile bütün Balkanları adım adım dolaşmış, yüksek ve sarp dağlarında iki yıl boyunca hayat mücadelesi vermişlerdir. Bu yüzden oraları çok iyi tanımaktadırlar. Günler geçtikçe askerin durumu zorlaşıyor. Yiyecekleri kalmıyor. Kendilerine çıkan peksimetler bile oldukça küçültülüyordu.

Lahm-i bakardan kırk dirhem ta'yin
Görmedim asla böyle bir oyun
İki tane günde ol bahsimetin
On tane yisem karnımız doymaz

Mısralarında belirttiği gibi kendilerine günde kırk dirhem dana eti ile sadece iki peksimet veriliyordu. Oysaki Cem'î, bunlardan on tanesinin bile insanı doyurmadığını söylemektedir. Bu kadar zorluklar arasında şairimiz Urfa taburunu övmekten de geri kalmıyor, zaten Urfa taburunu Derviş Paşa bile beğenmiş, takdir etmiştir.

Urfa taburu imdad yiridi
Ceddi enbiya bile yiridi

Mısralarının yanı sıra yaralananların, şehit düşenlerin de olduğunu anlatmaktadır. Hasılı savaş, ölüm ve acıların yanına bir de açlık eklenince her şey daha vahim oluyor.

Öyle perişan ordunun hali
Böyle halleri paşam sormalı
Şükür açıktır erzakın yolları
Askerin hakk-ı tammı verilmez

ifadesi ordunun durumunun ne kadar zor olduğunu göstermektedir. Askerin yarısının ayağında potinleri bile kalmamıştır.

Askerin nisfi ayağı yalın
Görmeliydiniz bizlerin halin
Ölümden gayri yok kil u kalın
Çamurla bataklık asla durulmaz

Açlıktan yürüyecek güçleri bile kalmayan askerin, ölümden başka bir söz konuşmadıkları, bunun da kötü bir etki yaptığını belirtiyor. Bu sırada Sultandan gelen bir emir üzerine asker Karadağ'dan geri çekilmeye başlıyor.

Onbeş gün kadar Budğoriça'da
Beşinci ordu gözü sılada
Kim bilir bu işin sonu nerede
Kışa dayandı dağlar aşılmaz.

Budğoriça'da onbeş gün kaldıktan sonra beşinci ordu sılıya dönmeye hazırlanıyor. Fakat şiddetli kıştan dolayı dağları aşmak kolay değildir. Bu arada Midin kalesi düşmana teslim edildiğinde, bir kolağasının ihaneti sonucu sahra topraklarını ve bir çok sığırı da düşman ele geçiriyor. Askerimize birçok zarar ve ziyan verdiriliyor.

Az zaman sonra Derviş Paşa'nın emri ile yeniden on tabur kuruluyor. Asker arasında bazı dedikoduların çıktığını ve bu Moskof seferinin sonunun olmadığını, bu savaşın bitmeyeceğini memleketlerine gidemeyeceklerini birbirlerine söylüyor ve bu yüzden de moralleri oldukça bozuluyordu.

Bazılar derki Miskof seferi
Görünmez oldu sıla yolları
Ya Rab bizlere gönder rehberi
Asla bu işin sonu bulunmaz

Diye ümitsizliklerini anlatıyor. Yine ikinci ordu orada kalmak üzere diğer büyük orduya geri dön emri veriliyor. Urfa taburu da İşkodra'ya geri dönüyor. İşkodra'da Urfa taburunu çeşitli yerlere dağıtıyorlar.

Taburumuz seksen yere dağıldı
Sıla yolları tekrar bozuldu
Yeniden bizlere gurbet görüldü
Devletten bize maaş bulunmaz

Böylece sıla ümidi tekrar suya düşüyor. Cem`î bu sırada kırk yaşına girdiğini de ifade etmektedir.

Mekkâreci iken biz olduk hamal
Sinimde kırka erişdi kemal
Böyle bir nişan olursa bu hal
Cem`î'yâ halimizden soran bulunmaz

Bu savaş 1877 tarihinde yapıldığına göre ve Cem`i de 1877'de 40 yaşında olduğuna göre, demek oluyor ki Cem`î 1837'de doğmuştur. Savaşın şiddetlendiği bir sırada Urfa taburuna bağlı bölükler çeşitli yerlere görevlendirilmişti. Bunlardan üçüncü bölüğün iki takımı kol geziyorlarken bir kısmı da acil hizmetleri yerine getiriyorlardı. Savaşta Şehit düşenler o kadar çok olmuştu ki, arkadaşlarının bir kısmı mezar kazmaya gidiyor, bir kısmı ise cenazeler için su ısıtmaya gidiyorlardı.

Bir iki takımımız kolluk gezmeye
Beş on arkadaşımız mezar kazmaya
Sular kızdırın hem cenazeye
Namaz kılmaya imam bulunmaz

Mısraları ile bu dehşeti anlatmaya çalışıyor. Bütün bu tehlike ve zorluklar arasında Cem`i, gördüğü güzelleri de anlatmadan geçememiştir.

İşkodra'yı gezdim a'ladan a'lâ
İsâyi gülünde şekerci bâlâ
Güzel çok amma bu bir tek belâ
Yüzünde bengi nişan bulunmaz

Cem`i, İşkodra kasabasını da tasvir etmeye çalışıyor. Mahallelerinin genişliğini, kalesinin yüksekliğini, köşk ve saraylarının büyük ve sağlamlığını anlatıyor.

İşkodra şehrine çevirsen yüzün
Biraz medhi eyle göreyim özün
Çarşu pazarına aç iki gözün
Urum ilinde böyle kasaba olmaz

Diye methini yapan Cem'i İşkodra halkının da güzel giyinen, muhabbeti ve yabancıları seven kimseler olduklarını söylüyor. Gelen misafirlere kahve ikram ettiklerini ama Arnavut dilini bilmedikleri için kendileriyle konuşamadıklarını da üzülen açıkıyor. İşkodra evlerinin hepsinin bağ ve bahçelerin içinde olduğunu da bildiriyor. Hanımları şalvar giyiyor, başlarına ipek yamşak (başörtüsü) örtüyorlar, Trablus ipek kuşağı sarıyorlardı. Ayaklarına potin kundura giymezlerdi. Üç beş hanım birlikte pazara gidiyor alış veriş yapıyorlardı.

Bunları anlattıktan sonra tekrar ordunun durumunu anlatmaya devam ediyor.

Gelüp geçenden haber sorarız
Saman çöpünden meded umarız
Can sıkılınca destan düzeriz
Kimsede haber tamı bulunmaz

Bu arada postacı Hacı Mustafa Urfa'dan mektup getiriyor. Evinden mektupu gelenler, mektuplarını alıp sevinirken, Cem`i'ye mektup

çıkmamıştır. Bunun üzerine:

Aşkıyle beni aldı bir firak
Şiiri düzmeye eyledim merak
Yiri Cem'îyâ oku bir İrak
Urfa'dan sana ahbab bulunmaz

Diye dert yanmaktadır. Bütün bunları anlatırken, liva paşadan mekkârelerin getirilmesi emri veriliyor. Ellerde elli çift hayvan varken, kırk çift daha verilerek mekkâre sayısı arttırılıyor. Bu hayvanlar üç dört tavlaya taksim ediliyor ve çifte tavlacılar tayin ediliyor. Bir müddet sonra hareket emri veriliyor. Artık bütün bölükler görevlerine koşuyorlar. Asker Bukâ şehrine gidiyor. O sırada limana kayıklar gelmiştir. Bir müddet Habud denilen limanda mola veriliyor. Sonra gönüllüler kayıklara biniyorlar, orada kalanlar, gönüllüler vasıtasıyla ailelerine verilmek üzere birer mektup yazarak gidecek olan gönüllülere veriyorlar. Bu arada limana vapur gelmiştir. Çürükler ve gönüllüler vapura binerek hareket ediyorlar.

Kalkınca papor aldı demiri
İstanbul'a dedi bunların emri
Derya işine çekdi yiridi
Görmedim ötesin hilaf olunmaz

Böylece askerin bir kısmı İstanbul'a doğru yola çıkıyorlar. Rediflerle bedeller yine cephede kalıyorlar.

Destanın bu bölümünde Alo Paşa ve Abdi Paşa gibi paşaların isimleri de zikredilmektedir. Mirtita (?) diye bir bölgede de savaşıyorlar ki bu savaşın hicri 1293 (miladi 1876-1877) senesinin Mart ayının dokuzunda başladığını belirtmektedir.

Mirtita harbimiz doksan üçünde
Başlandı harbe mart dokuzunda
Hayır haber geldi nisan ayında
Destan düzmeye aklımız olmaz

Dediği gibi yine şiddetli bir savaş olmuştur. Askerimizin bütün çabalarına rağmen durum düzeltilemiyor. Askerimizin etrafını düşman sarmış, hareketini engellemektedir.

Hiddetlendi kâfir yolu vermedi
Askerimize sağdan geri ol dedi
Ülke benimdir koymanam dedi
Seninle ceng-i azim sorulmaz

Destanın burasında iki sayfa eksiklik vardır. Onun için sonuca nasıl ulaşıldığı anlaşılamamaktadır. Kalan sayfalarda düşmanın Karapınar'a kadar geldiğini yazmaktadır. Tabi düşman yolda her tarafı yıka, yaka geçmiş ve bütün müslüman evlerini ateşe vermişlerdir.

Bu hal ile gelmiş Karapınar'a
Hane-yi islami yakarak nara
Canını kurtaran kaçmış biçare
Edirne yolunda figanı seyret

Yolda canlarını kurtarmaya çalışanlar feryat figan halinde Edirne'ye doğru kaçmaktadır. Artık yenilgi kesinleşmiştir.

Bu sırada Süleyman Paşa, Karadağ'dan Edirne'ye doğru gelmiştir. Gayesi düşmanın yolunu kesmektir. Fakat bu hareketi, İstanbul tarafından kabul görmemiş ve Süleyman Paşa geri dönmüştür. Cem'i bu arada yine Süleyman Paşa ile Rusları karşılıklı konuşturmuştur. Bu kısımda yine iki sayfa ektiktir. Onun için sadece destanın son dört mısrası kalmıştır.

Yetiş imdada sahib-i şeriat
Yarın bizlere eyle şefaaf
Cem'iyâ dünyada bir gedâ-yi ümmet
Kuşa canıma kafes bulunmaz

Bu son mısralardan sonra şairimiz yine bir gazel ile Cenab-ı Hakk'a yakarıшта bulunmaktadır.

GAZELİYAT

Meded et bizlere ey Kadir u Kayyum u Hûda
Biz fakiriz kullarız hem bimesi mahzun geda

Bu kâfir zalim u gaddar nedir bu etdiği şeyler
Kerem kıl anları kahret o merdan kalmaya ferdâ

Biz Muhammed ümmeti hem aşkiyle ma'sukuyuz
Rah-ı dine canımız heb varımız olsun fedâ

Şehid oldu nice mü'min cihana saldı vâveyla
İlahî bizlere gönder özünden bir delil imda

Cenabından umarız biz fütihat bâbını Mevlâ
Veresin ordumuza erzak-ı rızkî ğani ğıda

—velehu—

(eksik) zezem bu kâfir olsa destgir

(eksik) aşkına ya Rab ğazamız oluna edâ

Demadem ah-ı hasret zar-ı giryan eyleriz harbi
Şehid olmak diler Cem'î yoluna bendeyim gedâ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARİHTE KARADAĞ SAVAŞI:

Bütün Balkan Slavlarını Türklere karşı ayaklandırmak isteyen Ruslar, ilk ateşi Bosna Hersek'te tutuşturmuş ve devamlı Sırbistan ve Karadağ'la Rusya'dan yardım gören bu vilayet, Türk ordusunun bölge asilerinden başka Sırp ve Karadağlılarla da mücadele meydanı haline gelmişti. O zamandan beri Sırbistan ve Karadağ hükümeti harb hazırlığı içindedir. Balkanlardaki Türk kuvvetleri, o sırada serdar-ı ekrem Çırpırlı Abdülkerim Nadir Paşa kumandasındadır. Karadağ cephesine de Hersek Kumandanı Müşir Ahmed Muhtar Paşa görevlendirilmiştir. Sırbistan ve Karadağ savaşı, Rusya tarafından hazırlanmış bir olaydır. Bu savaşla Rusya'nın gayesi, kuvvetlerimizi zayıflatarak 93 Rus harbine başarı sağlayabilmektir. 2 Temmuz 1876 da başlayan Karadağ savaşı ordumuzun zaferi ile son bulmuştur.¹⁴

Bu savaşta ordumuzun zaferi karşısında telaşa düşen Rusya, hemen ateşkes yapılması için çaba sarfetmeye başlamıştır. Karadağ zaferi ile Türk ordusunun önünde Belğirad yolu açılmıştır. Bunun için Rusya hemen bir ateşkes yapılmasını zorlamış ve İstanbul'a kırksekiz saatlik bir ulti-matom vermiştir. Bab-ı Ali de avrupanın her türlü yardımından mahrum olduğu için, ateşkese mecbur olmuştur. İşte bundan dolayıdır ki, bu parlak Türk zaferi sonuçsuz kalmıştır. 31 Ekim 1876 da verilen ulti-matom sonucu ateşkes yapılmıştır¹⁵.

¹⁴İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul 1961, IV, 282-283

¹⁵İsmail Hami Danişmend, Aynı eser, IV, 291

TARİHTE 1293 OSMANLI – RUS SAVAŞI

24 Nisan 1877 deki savaş ilanından 1878 senesi 31 Ocak perşembe gününe kadar tam 9 ay yedi gün sürmüştür. 93 seferi adını alan bu savaş Anadolu ve Rumeli cephelerinde çok çetin bir şekilde geçmiştir. Bu savaşta, Önce Türk, sonra da Rus ordusu üstünlük kazanmış ve Rus ordusu İstanbul'a yaklaşmıştır.

a-Anadolu Cephesi: Bu cephe komutanı müşir Katırcıoğlu Ahmed Muhtar Paşa, Başkomutan idi. Batum'da kolordu komutanı müşir Derviş Paşa, Erzurum valisi müşir ismail Paşa ayrı ayrı hareket ediyorlardı. Çok geniş bir alanı kaplayan Anadolu cephesinde komutanlar arasında bir hareket birliği sağlanamıyordu. General Tergoukassof komutasındaki Rus fırkası Bayezid üzerine yürümüş, buradaki küçük Türk birliği karşı koymadan şehri boşalttığı için, Ruslar kolaylıkla Bayezid'e 30 Nisan 1877 de girmiştir. 17 Mayıs perşembe günü de Ardahan düşmüştür. General Tergoukassof Bayezid'den sonra karakilise'ye yaklaşırken Tahir tepelerinde 21 Haziranda Ahmed Muhtar Paşa'ya yenilmiştir. O sırada, Rus Başkomutanı Melikof da Zivin tahkimatına taarruz etmişti. 25 Haziran pazartesi günü Ahmed Muhtar Paşa bu Zivin muharebesini de kazandı. Böylece Moskoflar Rus topraklarına geri püskürtülmüş ve Kars şehri de ilk muhasaradan kurtulmuştu. Kars Erzurum arasandaki, yolu kesmek isteyen Rusların işgal ettiği Kızıltepe 24-25 Ağustos gecesi ordumuz tarafından geri alınmıştır. Bu muharebede Ferik Gedik Ali Paşa ile Mirliva Kaptan Mehmed Paşa çok çetin ve parlak muvaffakiyetler göstermişlerdir. Kars ovasında baştan başa çok şiddetli muharebe olmuş, Rusların elindeki yerlerin hepsi geri alınmıştır, moskofun zayıyatı üç-dört bini bulmuştur. Bunun üzerine Sultan II. Abdulhamid, Ahmed Muhtar Paşa'ya bir telgraf çekerek bütün askerleri tebrik etmiş ve Ahmed Muhtar Paşa'ya da Ğazi unvanı verilmiştir. Buradaki son zaferimiz Küçük-Yahni tepelerinin müdafaası sırasında olmuş ve 24 tabur ve 40 topla saldıran Rus ordusunu, Mirliva Kaptan Mehmed Paşa altı taburla mağlup ve perişan etmiştir.

Bu savaştan sonra artık üstünlük Ruslara geçmiştir. Çünkü Ruslar kuvvetlerini çok büyük bir şekilde takviye etmişlerdir. Gazi Muhtar Paşa, Alacadağ müdafaa hattında arkadan çevrilerek, buradan Erzurum müstahkem mevkiine çekilmiştir. Bu savaşta Ferik Ömer Paşa ve Hacı Raşid Paşalar teslim olmak zorunda kalmışlardı. Bunun sonucu olarak Kars düşman eline seçmiştir.

b-Rumeli Cephesi: Bu cephede de kumanda birliğimiz olmuyordu. Tuna ordusu genel komutam Çırpanlı Abdulkerim Nadir Paşa başkumandan olup Şumnu'da bulunmaktadır. Hersek komutanı Süleyman Paşa, İškodra komutanı Ali Saib Paşa, Bosna kumandanı Veli Paşa, Sırbistan ve Karadağ arasındaki Yenipazar kumandanı Mehmet Ali Paşalar hep ayrı hareket ediyorlardı.

Tuna cephesi üç orduya ayrılmıştı. Rusçuk, Silistre, Şumnu ve Varna'da şark ordusu başında Müşir Ahmed Eyyüb Paşa, Vidin'deki Garb ordusunun başında bulunan Plevne kahramanı Müşir Tokatlı Osman Paşa vardır. Bu iki ordunun arasında da Balkan ordusunun başına, Hersek'ten getirilen Süleyman Paşa tayin edilmiştir. Rus ordusu hiç mukavemet görmeden Tunayı geçmiş ve Balkanlara ilerlemeye başlamıştır. Başkumandan Abdulkerim Paşa hiç engel olmamıştır. Buyüzden hesap vermek üzere İstanbula çağrılmış, yerine Yenipazar ordu kumandanı Mehmet Ali Paşa tayin edilmiştir. Ruslar, önlerine çıkan küçük Türk birliğini dağıtarak 19 Temmuz 1877'de Şıpka geçidine girmiştir.

Vidin'deki Osman Paşa Plevne üzerine hareket ettirilmiş, Hersek'teki Süleyman Paşa'da kolordusuyla beraber Rumeliye gelerek Cenup ordusunu idareye görevlendirilmiştir. Plevne'de Gazi Osman Paşa'nın üst üste kazandığı başarılar, Rusları oldukça korkutmuş ve Rumenlerden yardım istemişlerdir. Osman Paşanın başarıları tarihe altın harflerle yazılmıştır.

Cenup ordusu veya Balkan ordusu denilen ordunun kumandanı Süleyman Paşa, Eski Zagra'yı geri almış ve Şıpka geçidine saldırıya geçmiştir. Süleyman Paşa çok uğraşmasına rağmen bu geçidi ele

geçirememiştir. Diğer taraftan genel komutan unvanlı olan müşir Mehmet Ali Paşa'nın başarısızlığı ve bazı fırsatları elden kaçırmaması, 93 Rus savaşının kaybedilmesine sebep olmuştur. Ruslar Plevne'deki Osman Paşa'yı mağlup etmeden İstanbul üzerine yürümeyi tehlikeli gördüklerinden, bütün güçleriyle Plevne üzerine yüklenmişlerdir. Plevne'yi muhasaradan kurtarmak için bir yardım ordusu hazırlanmış ve kumandanlığına ehliyetsizliğiyle tanınmış Mehmed Ali Paşa getirilmiştir. Başkumandan Süleyman Paşa şark ordusuyla Elena üzerine yürümüş ve Deli Fuat Paşa'nın yardımıyla Elena zaferini kazanmıştır. Mehmet Ali Paşa Ruslar tarafından hemen geri püskürtülmüş, Rauf Paşa ise hiç yerinden kıpırdamamış idi. Süleyman Paşa ise kazandığı zaferi değerlendirememiş, yaptığı Maçka muharebesini kazanamamış ve ordu ric'ate mecbur kalmıştı.

Plevne'nin teslim olmasından sonra Rus ordusunun Önü tamamen açılmıştır. Bu arada Sırplarda savaşa katılmış, Sırp ve Karadağ ordusu da ilerlemeye başlamıştır. Süleyman Paşa İstanbul'a Rusların gelmesini engellemek için Edirne'yi merkez tutmak istemişse de bu fikir İstanbul tarafından kabul görmemiştir. 40-50 bin kişilik ordusuyla Şıpka geçidini aşan Ruslar, Ferik Veysel Paşa kumandasındaki Şıpka kolordusunu çevirmiş 20 Ocak 1878 senesi kanlı çarpışmalar sonucu karargaha girmiş ve Veysel Paşa teslim olmak zorunda kalmıştır.

Süleyman Paşa'nın bundan sonraki muharebeleri hep felaketle sonuçlanmış, Süleyman Paşa Gümülcüne'ye doğru geri çekilmiştir. Düşman yol üzerindeki bütün şehir ve kasabaları zaptederek Edirne'ye 31 Ocak 1878 de girmiştir. Buradan da İstanbul yakınlarına Yeşilköy'e girmişlerdir¹⁶

---

¹⁶İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul 1961, IV, 300-308 - Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi İstanbul 1994, V, 291-300

Tarih Kaynakçası

- Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1983
- İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul 1961
- Yılmaz Öztuna, Büyük Osmanlı Tarihi, İstanbul 1994

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BUGÜN KULLANILAN ALFABE İLE KARADAĞ DESTANI

A- TEKERLEME-İ HİKAYET-İ

KARADAĞ-İ CEM'Î

- 1 Ah u vah hali mü'minân
Şehidânlara göründü cinân
Biraz serencâm edeyim beyan
Görenler oldu ey gözüm yaran
Sultan Murad'dan geldi bizlere ferman
Okudukça alemi eyledi büryân
Açıldı bazarı eyledi vâyi
Bî-akıl yiridi gedâ-yi bâyi
- 5 Nüfusu aleme eyledi te'sir
Her yandan bu işe olduk münte'sir
Yiridi etraftan asker-i Sultan
Evvel Karadağ'ı eyledik vatan
Çoğa sürmedi ol emr-i Hûda
Sultan Hamid Han oldu padişah
Hersek Karadağ'ı hasılı kelim
Nüfusu Şah ile eyledik hitâm
Miskofdu bunlara vermişidi iğvây
Verdiği iane hep oldu hevây
- 10 Olmadı kâfir eyledi izhâr
Lâtı Menât¹⁷ kendini eyledi bizâr
Cihanı fitneye verdi o merdan
Harbi olunmaya etdiler i'lan
Kars'da kuruldu ordular tamam
Kuruldu çengilere hasılı kelim
Oldu her yandan işiniz kesat
Görenler eyledi asâ-yı fesâd
Memleketinden aldı Tuna yolunu
Bulgaristan'a kâfir sokdu elini
- 15 Urumielini salmış dumana
Ehli islamlar düşdü figana
Askersiz mahalden yirimiş merdan
Edirne'ye yakın olunca küfrân

¹⁷Lat ve Manat: Arapların cahiliye devrindeki putlarının ismidir.

Karadağdan bize verildi haber
Süleyman Paşa'ydı bize kumandar
Deryadan oldu bize hareket
Girmiş araya şughli muhannet
On gün deyince Dedeağacı
Neler eylemiş Burğalın piçi
20 Hasılı kelim Edirne şehri
Ordumuz anda buldu kararı
Duyunca bizleri egleşdi merdan
Bizim ordumuz yeridi heman
Aşkımız içerden ederdi cevlan
Geçseydi ele kafiri Merdan
Eski Zahrede yerışdik yaran
Nice kafiri eyledik büryan
Beş saat olmadı bizlere hemtaş
Geri yollandı kafiri kalleş
25 İkibin kadarin eyledik ziyan
Vardı cehime kafiri Mervân
İkibin kadarin eyledik esir
Bizlere kafire oldu destigir
Üç gün geriye kaçdı o Merdan
Şibka dağında eyledi meskân
Şibka'da oldu hayli çengimiz
İki taraftan oldu çok ziyanımız
Kıymetim oradan eyledi firar
Orhaniye şehrinde eyledi karar
30 Orada var imiş bir azim ordu
Sebeb olanın kalmasın yurdu
Ordada oldu haylı cengimiz
Yesir alındı üç bölüğümüz
Böylece oldu bizim halımız
Neçare gelmedi bizim sonumuz
Nice ciğerler döndü büryana
Sebi sübyanlar düşdü fiğane
İki senedir ki olan meşakkat
Kimse fark etmez nedir bu hikmet
35 Hakdan bizlere ola bir fettah
Edemez çare Lokmanı cerrah

Hakk'ın emriyle oldu bu kaza
Dersaadetden oldu bizlere ceza
Kumandanda yokdur zerre kabahat
Deraliye'den oldu bizlere zahmet
Telgırafla ordular alındı geri
Anınçün Miskof geldi ireli
Ala'l-hisab böyle eyledim beyan
Sağdan geriye oldu iş revan
İngilizden oldu bize metanet
Şam'a geçmeye kalmadı minnet
Cem'iyâ sakın söyleme hilaf
Subraca aşikâr olursa bu laf
Urumilinin serencâmını
Zeriyle yaptım hikayesini
Şimdilik böylece oldu bir kitab
Kış geceleri yanınca mahitab
Okudukça halimiz olur beyane
Bizden dahi çokdur hem arifane

B- DESTAN-I BABA CEM'Î SERENCAM-İ KARADAĞ

- 45 Bab-ı cinânı eylemiş küşâd
Didâre talib insan yirisün
A'da üzere keşfi olsun belâ
Arş edüb kâfire Tufan yirisün
Hazret-i Ali binsün Döldüle
Kırklar yediler ecma'ın bile
Haber verilsün sürmem u zâle
Seyyid-i kevneyn bile yirisün
Sakin-i Ruha Halilü'r-Rahman
50 Ateşden selâmet eyledi Sübhan
Nemrud'u eyledi zariyle giryan
Batında abiyle revan yirisün
Uyan gafletten Şahı Horasan
Olsun refikan Bakır-ı Harran
Hızır İlyas eylesün devran
Sakin-i Bağdad bile yirisün
Mansur'dan yirisün Ebüzer Gaffar
Olsun refikan Mahmud-i ensar
Eylesün imdad hazret-i Cebbar
Seyyid-i Battal bile yirisün
55 Cihad açıldı hazır olanlar
Gelsün yirisün ehl-i imanlar
Böyle gün bulunmaz ağa yaranlar
Cedd-i enbiya bile yirisün
Redifler gelsün haber verildi
Rakka sancağın şivan bürüdü
Arablar Kürdiyle çöle yiridü
Beraber nar-i Cehim yirisün
Bu bir nasihatdır gelin varalım
Nice dağyali sahra geçelüm
60 Aşkın badesin dolu içelim
Mevlam deyince biran yirisün
Beşinci ordudan telgraf geldi
Alay-ı livalar cem`i dizildi
Sınıf-ı mukaddeme büyüdü dedi

- Urfa şehrinde figan yirisün
Baş üzre deyüb geldik meydana
Kışla yolunda durduk divane
Canımız feda olsun fermane
Cem'iyile taburu bile yirisün
65 Karışdı dünya gelin kardaşlar
Gökde melekler, havada kuşlar
Kürdistan Arabistan ne yaman işler
Mısır'dan Sudan'dan urban yirisün
Yüklendi erzak düşdü yollara
Kismet verildi başka illere
Safalar oldu nevbâl gözlere
Merdi meydana duran yirisün
Bedeller canını parayle satdı
Herkes anlara taaccüb etdi
70 Takdir-i ezel böyle yaratdı
Gönüllü kardaşlar bile yirisün
Tabur tamamında düşünce yola
Selam verildi sağ ile sola
Akraba kardaş hısımında bile
Tarikat yolunda sancak yirisün
Kehriz başında¹⁸ çok oldu figan
İmdat et bize hazret-i Hannan
Kıyametden birgün oldu bir nişan
Ayrılnca sabi sibyan yirisün
75 Müftiyle a'zası cemi'i bile
Memleket valisi gelmişdi yola
Çok dualar oldu aminde bile
Selamet yola tabur yirisün
Ricamız budur hazret-i Mevla
Can-ı gönülden biz düşdük yola
İnşallah yerimiz cennet-i a'la
Bediüzzarman bile yirisün
Zabıtan bizlere kumanda verdi
Acemi asker çokça yoruldu
80 Karye-yi Tülmene ekipler kuruldu
Ta'yinle pilav bile yirisün

---

¹⁸Kehrizbaşı: Urfada bir semt ismidir.

Karnımız doydu şükür Yezdane
Başımız bağlı emr-i fermane
Saat altıda çayır çimene
Hüvek pınarında saka yirisün
Kanlıaşar'da haymayı çattık
Bölüklerden birkaç uygunsuz seçtik
Bela kabdanım anlara biçdik
Toz ile duman bile yirisün
85 Şafaktan yiridi bölükler yola
Sakıb hayratında etdik bir mola
Mekkâre ile erince gitmişdim yola
Fıratdan gemiler karşı yirisün
Birecik'e geldik bizde hemane
Hazır kardaşlar geldi meydana
Beş on gönüllü geldi gümâne
Nüfus-i Sultan bile yirisün
Uykusuzların oyununu duyduk
Beyaz mahub ile badeler süzdük
90 Boyakçı küpünden bir ibret aldık
Hıfziyle şerrinden şeytan yirisün
Davacılar geldi etdi şekvayı
Zabitanlar salmanını aldı bin belayı
Çavuşlar birlikde işdi tenbâyı
Yasak babında emir yirisün
Tekrar orada figana düşdük
Cahil cümriyle birliğe geçdik
Ertegün ordan Nizibe geçdik
Bir iki gönüllü ordan yirisün
95 Nizib'den yiridik Mizare heman
Kilis şehrini eyledik güman
Bir gice çölde eyledik mihman
Etrafdan karakol zencir yirisün
Bir gece Kilisde eyledik karar
Otuzbeş cem'imiz olmuşdu firar
Her kişimiz olur mu arar
Bizimle meydana merdan yirisün
İnşallah ahir çok olur a'la
Kilis'de başıma geldi bir bela

- 100 Saraya benzetdim bir üçe oda
Girdim içeri ziyan yirisün
Zenne ile halim yokdur bazarım
Nasihat çok etdi gitdi pederim
Orada kalmadı zerre kararım
Cümlemiz hakkında hayırlar yirisün
Yüklendi ekipler ileri vardı
Amik ovasında haymayı kurdu
Acemi asker saraldı soldu
Hekim Dede¹⁹ bize imdad yirisün
- 105 Kudret-i Hak'dan ala Hamami
Yokdan var eden ol kudretkâni
Hak razı olsun tabur imamı
Namaz taatiyle tesbih yirisün
Akşam konağımız akpınar hanı
Feda var yoluna başıyla canı
Çeşme başında güzelce canı
Taburdan seyrine gelen yirisün
İncidir dişleri kaşı kemanı
Gamzesi cellad bilmez amanı
- 110 Carhi yerinde boyu fidanı
Lebinden ab-ı sükkar yirisün
Seyrettim böylece a'ladan a'la
(?) benziyor bir kamer aya
Giymiş üstüne bir beyaz saya
Serpüşü soldan yana yirisün
Dahi can ancak var idi ömrü
Takinmiş beline gümüş kemeri
Bir başka halet halılar idi
Destinde abiyle revan yirisün
- 115 Köçer güzeli Kürd imiş aslı
Bazılar derki yok bunun misli
Güzel çok ilde menşur meseli
Yusuf-i Züleyha²⁰ şanı yirisün
Bakışına asla dayanmaz yürek
Kaşlar Acemi gamzeler Frenk

¹⁹Hekim Dede: Urfa'da bir veli türbesinin adıdır.

²⁰Peyğamber Yusuf (A.S.) ile hanımı Züleyha

- Kudret-i kaleme çekilmiş hadenk
Cem`i gedanın medhi yirisün
İnşaallah sonumuz olur selamet
İşini bilmeyen olur melamet
120 İtaat etmeyen yorulur elbet
Arş eydüb bilan dağa yirisün
Yüklendi tabur dağile iniş
Zabitan etmez bize bir teftiş
İrelde sonra duyar müfettiş
Kumandardan bize ta'zil yirisün
Mekkareler çokça geçdi irelde
Susuz mataralar eşek belinde
Beş altı tifenk deve yanında
125 İşimiz böyle serbest yirisün
Kolağası derki etmeyin oğlum
Sizin için başıma çok olur zülüm
Sonra yok benim sağiyle solum
Ta'zil babında emir yürisün
Kumandar bizlere bir divan verdi
Zabitan nizam vecihle durdu
Biçare neferlerin beli kırıldı
Nasihat babında nüfus yirisün
Cümlemiz yapışdı Halile metin
Enbiya evliya ve'l-mürselin
130 Ya Rabbi kuvvet-i Muhammediye
Şehid şühedalar bile yirisün
Herkes can tasını kendi beline
Palaska ile matara sağı soluna
Mevlam yar olsun cümle kuluna
İskenderun'a bizden haber yirisün
Telgraf çekildi Sultan Murad'a
Donandı paporlar geldi limana
Medarı tevfik fethi Yemene
Nüfusunla şahım derya yirisün
135 Kürd ile Arab derki fa çi belaye
Velatime kani şehr-i Ruhaye
İşimiz kaldı Bari Hüdaye
Feth-i Yemen'den duhan yirisün

- Zabitan yeri az buçuk a 'la
Biçare neferler çok çekdi ceza
Kötü adamdan hiç olmaz vefa
Kafirlere na'let merdan yirisün
Lazkiye limanına demuru atdık
Daneyle erzakı bitamam tuttık
140 Bir cerre suyu dört ğuruşa aldık
Askerden çokça harçlık yirisün
Lazkiye taburu geldi papora
Derdimiz az mıydı onlar arttıra
Kimse yok askerin halini sora
Korkarım anlar ile fesad yirisün
İki gün susuz eyledik karar
Geçer bu serancam gel etme keder
Karadağ üstüne eyledik sefer
Nuh zamanında tufan yirisün
145 Beksimed yemeden dişim kırıldı
Soğan kokusundan burnum buruldu
Ertegün pendir zeytun yiridi
Yanısıra dadsız sirke yirisün
Yedi gün deyince Girid adası
Boğazı kesmişdi topla kalası
Çetin gelür Karadagın selası
Etraflardan müazzab asker yirisün
Kayıkla zerzevat geldi yanaşdı
Hali halince aldı bahşi etdi
150 Kumandara bize izin haberi gitdi
Yasak babında kalma yirisün
Tenbih kumandardan sular alındı
Askerden hayli eşya çalındı
Fethi yemen boynunu sağa çevirdi
Kapdandan kapdana haber yirisün
Çok cefalar geçdi benim serimden
Felek ayırdı nazlı yarımından
Gömlek çürüdü vücud terinden
Yirmi üç günden bade yirisün
155 Beglik kayıklar geldi amâde
Davil zurna ile düştü feryada

- Arnavud zeybekler geldi imdade
Taburlar biribir yana yirisün
İkilerle nisfi bölüğü alıkoydular
İki şeb rahat haber aldılar
İşkodra'dan bize buyur dediler
Telğraf telden tele yirisün
Mekkâre yüklendi düşdü yollara
Yönümüzü verdik taşlı dağlara
160 Saldı bizleri halden hallere
Teşne ablara sular yirisün
Mekkâre verildi cebilhaneye
Sığınub gideriz gani Hüdaya
Nefer olanlar düşdü belaya
Herkes can tasın alsın yirisün
Arnavud bağından üzümü yedik
Samin suyundan mola eyledik
Bir saat kadar rahat eyledik
165 İşkodra'dan bize karşı yirisün
Köprübaşından haber alındı
Debbu altından çadır kuruldu
Samin suyuna kismet verildi
Çarşu bazara asker yirisün
İşkodrayı gezdim eyyü beğendim
Halimce ben de çok diyar gezdim
Merdi mahbubunu eyüce süzdüm
Abiyle havası bile yirisün
Mahbubu çokdur hem merdi bile
Benzemez kardaş bir başka ile
170 Çarşu bazarı sağiyle sola
Belinde çifte kubur yirisün
İki yanlı bedestan sıra düzülmüş
Nice aşıkların bargı üzölmüş
Seyr etdim silahlar takımı gümüş
Adeti üzre ateş yirisün
Etrafi gezdim bağı çiçeği
Mahbubu benzer üzüm küçeği
Zenne hanımları bürür neçeği
Harcili dolma fistan yirisün

- 175 Üçyüz kanadtaydım fistan yaprağı
Kal' e üstünde açık bayrağı
Kaddimi eğdi tarzı çırağı
Az buçuk aklım serden yirisün
Cem' i ey geda sende var bile
Gördüğün gibi medhi raz eyle
Olmasın hilaf dorğu sen söyle
İşkodra şehrine dolan yirisün
Muhabbetlerinden asla doyumaz
Arnavudlukdur lisan inanmaz
- 180 Gürcistanda dilber belki bulunmaz
Tâl fik(?) fesleri yana yirisün
Yandı canımız hey Bar-i Hüda
Aşkın yoluna canımız feda
Muhabbet eyle Cem' iya geda
Ordudan bizlere kelam yirisün
Ordudan bize telgraf geldi
Zabitan bizleri tertib eyledi
Bir takım eşyamız depo olundu
Emri üzere divan yirisün
- 185 Başımız bağı emr-i fermana
Samin suyunda durduk divana
Sür'at vapuru geldi limana
Emr-i ilahî göle yirisün
O şeb orada rahata yatdı
Altıncı bölük karadan gitdi
Sür'at papuru demuru atdı
Kayıklar birbir yana yirisün
Aklımızca bir karı bulduk
Yeni başdan seri belaya saldı
- 190 Onbeş filakalar sıra düzüldük
Üç saat kadar dolan yirisün
Liman bürülmüş çamura batdık
Nizami vecihle şalvarı soyduk
Nefer olanlar sıra düzüldük
Omuzda cebhane sandık yirisün
Takdir-i Hüda böylemiş yazı
Gönül Hakka sende eyle niyazi

Şeyh Maksud²¹ ile Hızır İlyası
Nüfusu bizimle bile yirisün
195 Enkara sırası çok hadden aşdı
Biçare neferin beli bürüşdü
Kolağamızdan tenbih ulaşdı
Birinci bölük dağa yirisün
Derviş Paşadan bir haber geldi
Askerin kalbi aşkiyle doldu
Sirbi feth etmiş bir kal'a kaldı
Nüfusu bizimle bile yirisün
Cebilhaneler kâffe yüklendi
200 Asker yönünü orduya saldı
Karşudan elli araba geldi
Bir cenk-i azim olmuş yirisün
Her bir arabada üç beş yaralı
Gözleri olmuş ağı karalı
Burnu kesilmiş sine yaralı
Bir ucu hastahane yirisün
Görünce hali ettik figanı
Aşk ehli olan olur i'yanı
Eylesen rahmet keremler kâni
205 Üçbin kadar şehid yirisün
Bab-ı cinane vuruldu miftah
Fütuhat eyle ey Ğani Fettah
Safi kalb ile işleden silah
Babına huri-i cinan yirisün
İki saat kadar bir mola yeri
Atşan elinde ağzım kurudu
Beş on nefer dayandı kaldı
Mekkâreciler imdad yirisün
Budğonica şehrine ordu kurulmuş
Kafir bizleri helva mı sanmış
210 Midin kal'asi hisar olunmuş
Ehli imanlar imdad yirisün
Zeybek kardaşlar meydanı almış
Manasor kafiri hain bulunmuş

²¹Şeyh Maksud: Asıl adı Şeyh Mesud'dur. Urfa'nın güneyindeki tepelerin üzerinde 1183 tarihinde yaptırdığı tekkede yaşamış bir velidir.

- Dön borisiyle asker büzülmüş
Zilfıkar-ı Ali bile yirisün
Keremeti Ali eyleyin nazar
Vakt-i saadetde olmuş bir nefer
Kudret-i Mevla eyleyin nazar
Çaldı zilfıkarı sular yirisün
215 Urfa taburu vardı yiridi
Alay çalgılar selama durdu
Görenler bizleri Maşaallah dedi
Ordugah yerine tabur yirisün
Ol gice mihman tertib olundu
Erte gün hizada çadır kuruldu
Lahm-i bakarlardan ta'yin yiridi
Matara ile şaşan sular yirisün
Hamamcı olan şâtın boyuna
Hastalar var ise hekim yanına
220 Canı sağ olan çanta beline
Nöbete çifte bölük yirisün
Altıncı yüzbaşı sağ selim geldi
Üçüncü bölük tek nöbet kaldı
Bir yanı nişangaha dayandı
Etrafdan kalalar sıra yirisün
Derviş Paşadan hayr haber geldi
Bizim orduya kumandar oldu
Kolağamız şükür binbaşı oldu
Oniki tabur bile yirisün
225 Derviş Paşamız yiridi geldi
Ordunun cem`i selama vardı
Alay çalgıları harbi çalındı
Nüfus-i Sultan Murad yirisün
Karar etmesinen hesab etdi
Aşk ile askerın kalbi uyandı
Elli tabura tamam defter verildi
Zeybekler Arnavud başka yirisün
Sol kolağamız Allaha emanet
Dilerim olsun meskeni cennet
230 Silasini Ya Rab eylesen kismet
İrelde rütbe-i nişan yirisün

- Tabur katibi ehli muhabbet
Didarı Ya Rab eylesen kıymet
Üçüncü yüzbaşıya ede bir minnet
Enkara sıramız afv yirisün
Birinci yüzbaşı sahib-i zerafet
Arasan kendiyle olur muhabbet
Şeyhiyle ustad özüne himmet
Nüfus-i birler bile yirisün
235 İkinci yüzbaşı taburun gülü
Cinan bağında öte bülbülü
Düldül-i kanber zülfikar Ali
Ya Rab dinine kuvvet yirisün
CEM'İYA yüzbaşım sert olur suyu
Allah'a emanet uzundur boyu
Gülşen bağında kurulsun toyu
Kolağalığına nişan yirisün
Dördüncü yüzbaşı tarikat ehli
İmdad yirisün hazret-i Âli
240 Al-î evlada demişdir beli
Düldülü kanber bile yirisün
Beşinci yüzbaşı şaire benzer
Yarın meydanda gösterir hüner
İşkodra'ya kadar eyledi sefer
Niyeti oradan geri yirisün
Altıncı yüzbaşı ahlakı melul
İmdada yiriş hazret-i Halil
Hazret-i şeyhden imdad bir delil
Nüfusu bizlerle bile yirisün
245 Yedinci yüzbaşı Alevi yolu
O yola ben dahi demişim beli
Biri üstadım o kızıl deli
Tarikat kardaşların cem'i yirisün
Sekizinci yüzbaşı Allah emanet
Kazadan sakla kadir-i kuvvet
Tabur imamı eyle kana'at
Hakkına daim niyaz yirisün
Mülazım ağalar olsun yüzbaşı
Fütuhat bizdedir edin savaşı

- 250 Hak razı olsun benim onbaşı
Ben daim böyle serbest yirisün
Başçavuşlara rütbe göründü
Herkes kardeşini aldı yiridi
Kim bilir kismet nere verildi
Birinci çavuş sağda yirisün
Sıra çavuşları hem iki gözüm
Onbaşılar ile takdiri yazım
Biçare nefere yok benim sözüm
Hoca-i Hızir imdad yirisün
- 255 Bölük eminlerde Hak olsun razı
İnşaallah ecma'in oluruz ğazi
Ayet-i Kürsiyle sure-i ihlas
Şehid-i Kerbela bile yirisün
Herkesi medh-i sena eyledim
Cem'iyâ başımı belaya saldım
Enkara sırasınan onbaşı oldum
Kazma ile kürek teslim yirisün
Ordudan şimdi verelim haber
Karadağ üstüne eyledik sefer
- 260 Kuru dağdan hareket eyledik nazar
Çarha topunda duhan yirisün
İstikâm altına sıra düzüldü
O kâfir hincir haddini bildi
Derviş Paşa'dan bir divan geldi
Emri üzere ferman yirisün
Derviş Paşam derki etmeyin keder
Yarın meydanda görünür hüner
Korkaram kâfir bir yana gider
Ali Beg Paşa sağda yirisün
- 265 İsmail Paşa gözümün nuru
Nişik şehrinde kurmuş seferi
Konya şehrinde kuşad kemeri
Sultan Murad'dan ferman yirisün
Üç gün böylece tertib eyledi
Ölüm var dönene na'let olundu
Elli tabur yedi koldan yiridi
Sultan Murad'dan emir yirisün

- 270 Tertib olundu gör emr-i Hûda
Kimseye kalmaz bu köhne dünya
Bir hal urğamiş Sultan Murad'a
Emr-i ilahi böyle yirisün
Bir şah iken gör ne geldi başına
Felek pençesini vurdu canına
Valide Sultan vardı yanına
Oğlum hakkına hayirler yirisün
Sultan Hamid Han oldu padişah
Yaşa sultanım sen binler yaşa
Kumandanımız Ğazi ol Derviş Paşa
275 Atadan hakkıdır tahta yirisün
Şadıman bizengiler haber olundu
Yedi orduya tenbih verildi
Bab-ı cinane yollar açıldı
Kaimden askere aylık yirisün
Sultan Hamid Han şahlar serveri
Kırklar yediler ola rehberi
Sadık vezirler çıksun ileri
Hain olanlar geri yirisün
Harbi olan bizlere haber verildi
Derviş Paşaya çok selam geldi
280 Bu Karadağı feth eyle dedi
İster isek daha asker yirisün
Macar Mahmud Paşa eyledi sefer
Ol Karadağa bulmadı zafer
Sırana kadar göster bir hüner
Taburlar sağdan geri yirisün
Sadık vezirim sen dikkat eyle
Ordu alayları sen tertib eyle
Nazarım sendedir sen iman eyle
Batın seyfile biran yirisün
285 Sultanım himmetin bizimle bile
Tertib eyledim beş altı kola
Kuru dağ başında eyledim mola
İstikâm yapmaya asker yirisün
Şevketlim emrin baş göz üzere
Düzdüm topları istikam üzre

- Carha toplarından bir haber ura
Üce dağlardan duman yirisün
Sayende gülle cebhanem çokdur
290 Böyle kâfirin hiç lafı yokdur
Dağı balkanda yolları yokdur
Hükmüne göre tertib yirisün
Sağ yandan gelür Ali Beg kulun
Sol taraf gelür ismail oğlun
Sayende kesmişem su erzak yolun
Böyle perişan hali yirisün
Ordudan şimdi verelim kelim
Böyle bu tertib hasılı kelim
Üce dağları alınmaz selam
Erkân-i harbilerden emir yirisün
295 Derviş Paşadan bir selam geldi
Zabitan nizam vechile durdu
Tabur cem'iyle divan olundu
Sağında çifte imam yirisün
Urfa'dan yola çıkalı belli
Onbaşı olmaya bulundu yolu
Mekkârecilik olmuş başım ameli
Yükle cebhane bile yirisün
Mekkâre ile cebhane birliğe geçdi
300 Taburdan altmış merdi yigidin seçdi
Altın yaş taburu harbe bulaşdı
Cebhane ile sakalar tizce yirisün
Ateşin oğlu oldu mülazim
Mekkâre ile cebhane kendine teslim
Yarab kendini sen eyle kadim
Urfa'da bir azim davet yirisün
Mekkare çavuşu huylu Muhammed
Ya Rab kendini sen eyle emed
Erzakı birader acele yükled
Taburlar ile bile yirisün
305 Dünyada kalmadı zerre mecalim
Tedbirim bozuldu kalmadı aklım
Şimdiki halde olanı yazdım
Bundan böylece olan yirisün

Derviş Paşam derki inşaallah oğlum
Ali Beg Paşadan bir haber aldım
Kafiri etraftan zebun eyledim
Kavurma ile ta'yin pilav yirisün
Liva Paşamız ol Mamokzade
Ya Rab rütbesin eyle ziyade
310 Pederini gördüm Bagdad çölünde
Müşir olmaya nişan yirisün
Askeri almış aşkın firakı
Köylüyle bir nefer açmış arakı
Dökmüş fişekleri sürmüş mezakı
İstikam üzre zübba yirisün
Kafir Balkanda şarabı içdi
Ol melek-i tavus aklına geçdi
Bir yaylım ateş eyledi kaçdı
315 Askerden başla ateş yirisün
Altı saat bir sıra taburlar hazır
Carha topları arada nazır
Binler yaşasın sadıkan vezir
Biber dağında harbe yirisün
Üç tabur yekden harbe bulaşdı
Zeybek kardaşlar meydanı aşdı
Altıncı taburu sancağı açdı
Biber tepesine diksin yirisün
Kaçak gösterdi ol kafir hinzir
320 Bu sinde askeri var etmiş hazır
Yokdan var eden bizlere nazır
Emr-i ilahi ziyan yirisün
Ehli müminler çekmesin yası
Bugün açılmışdır cennet kapusu
Şehid olmaya idik hevesi
Bayına çifte huri yirisün
Topçunun yokdur arı namusu
Kafir korkusundan bağlamış yası
Urfa taburuna imdad borusu
Cim yasdık adım koşar yirisün
325 Allah deyince iki saat yolu
Altmış dakikada biz vardık beli

- Allaha emanet çöller düldülü
Sakin-i Harran bile yirisün
Ahşam garbinden cenge yanaşdı
Kafirden gülleler urğuna düşdü
Kumandardan bize tenbih ulaşdı
Diziyle sola dağa yirisün
Oradan tekrar geldik yerine
Tecelli böyle yakın önüne
330 Cephaneleri CEM'İYA yıhdım yerine
Bir emir geldi tekrar yirisün
Mülazım ağamız ol ateşzade
Liva Paşaya sende eyle ifade
Varav ben gördü ol habı nazde
Emir olundu yükle yirisün
Kırk elli nefer cebilhanesi aldık
Taburun izine bizde yollandık
Dereli bir köprüde haberin aldık
Ordu yerine tabur yirisün
335 Herkes yerinde karar eyledi
Derviş Paşadan bir divan geldi
Kuru dağdan kâfire zafer bulmadı
İşboze şehrine ordu yirisün
Taburlar düzüldü İşboze yoluna
Erzak ile cebhane ara yerine
Karışma yaran Hakk'ın işine
Eyle bir berdile rahmet yirisün
Rahmet şiddet oldu ziyade
340 Carha topları dayandı dağe
Topun başına yüz tek piyade
Koşum yerine çeken yirisün
Hasılı kelim üç saat yolu
Sekiz saatde biz vardık beli
Ordu yerine ahşam mahalli
Çadır çatmaları kuran yirisün
Felek ayinesini siyah eyledi
Şiddeti budan ziyad eyledi
Asker makarasın yatak eyledi
Diz boyu çamura batacak yirisün

- 345 Ömrümde görmedim böyle ta'adda
Aşkın yoluna canımız feda
Feth eyle himmet ey Bar-i Hüda
Özünde bizlere delil yirisün
Yengi köyünde harbe sarıldı
Toplar sedası dağları aldı
Korkudan kafir amana geldi
Zeybek kardeşlere nişan yirisün
Zeybek kardaşların beşi yaralı
On şehid olmuş cinanın gülü
350 Şer'i şerifde yokdur suali
Derviş Paşadan şivan yirisün
Derviş Paşam derki bu kafirleri
Eyle kırayım bu hainleri
Bergidem top ile bu kal'aleri
Erzak çekmeye asker yirisün
Ordumuz dağda olmuşdu kenar
İstikam yaptık eyledik karar
Manasorlardan çokça hain var
Etrafdan başiyle ateş yirisün
355 Etrafdan ateş eyledi hedüm
Kurşunlar çadıra eyledi hücum
Tabur imamını eyledi sütun
Selamet Ya Rab toynu yirisün
Hastahaneye haber verildi
Manasorlardan hayin bulundu
Kumandardan bize bir emir geldi
Dağın başına tabur yirisün
Derviş Paşam derki ol Ali Begim
İsmail Paşa gelür imdadım
360 Sultan Hamid'den emir diledim
Kırayım kâfirleri kanlar yirisün
Derviş Paşa'dan bir divan geldi
Orduya cem'an tertib olundu
Mümtaz bölükleri icra eyledi
Ta'lim ta'imat eden yirisün
Taburlar cem'an divan eyledi
Merd olan meydane yirisün dedi

- Aşkî olanlar meydana vardı
İrelde mümtaz olan yirisün
365 Zabitan ağalar varın meydana
Bu bölüklere sahib olana
İkinci yüzbaşı vardı divane
Birinci mümtaz oldu yirisün
Merd imiş aslı merdi merdane
Haleb'den yiridi ol abıdane
Harcı dühtini verdi i'ane
Safi kalbile varan yirisün
Derviş Paşa'dan divanı aldı
Urfa taburunu beğendi vardı
370 Taburun cem'i maşaallah dedi
İrelde rütbe nişan yirisün
Ruz u şeb edem Hakk'a niyazı
Nura ğark olsun her iki gözü
Taburun cem'i özünde razı
Ğaribliğine nişan yirisün
Aslını itiren ol haramzade
Kürdimiş aslı hem aşayirzade
Babına çifte huri cinanda
Üzerine ya Rab imdad yirisün
375 Bir gece mihman oldum özüne
Doymadım tatlı ben lisanına
Hoca-i Hızır ayırmış bayına
Cem'an sılaya varan yirisün
Cem'iyâ sılada bir azim davet
Demiyle çalgı edeyim ülfet
Beş on dakikan birlikde elbet
Bir iki altun ziyan yirisün
Şimdi ordudan verelim kelam
İşimiz oldu galiba hitam
380 Enkara sırası oldu bitamam
Derviş Paşadan emir yirisün
Enkara sırası çün boydan aşdı
Nefer olanların tedbiri şaşdı
Külek demur ile kazyanışdı
Kaya kazmaya asker yirisün

Budğoriçede sani bir sefer
Kâfırları ezden eylemiş zafer
Ya Rab bizlere sen verme keder
Budgorica şehrine kelle yirisün
385 Karadağlım derki düşdüm feryade
Lemseden bizlere geldi imdade
Miskof kralına etdim ifade
Seninle bir ceng-i azim yirisün
Derviş Paşam derki Hak yolun tutdum
Padişah-ı millet emrini tutdum
Yedi kralına ferman okutdum
Dağların başından toplar yirisün
Karadağlım der çok aklım vardır
390 Ganice olur askerim vardır
Üç pareden olur bir topum vardır
Üç dağlara kuram yirisün
Derviş Paşam derki etrafı gezdim
Üç dağlara topları düzdüm
Zeybek kardaşlara bir emir yazdım
Tökeyim leşleri kanlar yirisün
Karadağlım derki elçi yolladım
Miskof'dan yana aman eyledim
Üç Balkanlara bende güvendim
Miskof'dan bize imdad yirisün
395 Derviş Paşam derki emir gözeldim
Çarha toplar bile ahar düzeldim
Üçbin kadarı Zeybek kuzularım
Alayım intikam leşler yirisün
Karadağlım derki böyle bilmedim
Lemse sözüyle şeytana uydum
Şimdi şevketlim haddimi bildim
Altı kraldan name yirisün
Derviş Paşam derki bilmesen haddin
Ne gelir elden sen gibi kelbin
400 Üç defa oldu sefer eyledin
Daima senden ziyan yirisün
Karadağlım derki feryada düşdüm
Yedi milletle ben senedleşdim

- İngiliz kralına dühule düşdüm
Ettiklerin, ziyan cem'an yirisün
Derviş Paşam derki millet davası
Değildir kâfir ziyan kavgası
Altı millete bağlaram yası
Tökeyim kanları leşler yirisün
405 Karadağlım der ki olmuşam hasar
Erzakım yokdur olmuşam neçar
Neyane bilemem edeyim firar
Teslim olmaya elçi yirisün
Derviş Paşam derki namusun yokdur
Ey kafir senin ettiğin çokdur
Vardır mostıran emniyyet yokdur
Kala başından toplar yirisün
Karadağlım derki bir yanım deniz
Mişeli dağlar yabani ıssız
410 Su yolun kesdik olmuşam susuz
Böyle perişan halim yirisün
Derviş Paşam derki Sultan Hamid'den
Geldi bir emir ol zat-ı pakdan
Bayına huri a'la cennetden
Birinde rahat emfir yirisün
Karadağlım derki yüce dağlarım
Leylu neharda durmaz ağlarım
Asumane çıkdı ah-ı feryadım
Teslim babında silah yirisün
415 Derviş Paşam derki kasabdır adım
Kör fişek ile saltıbak(?) aldım
Pir-i ustaza eyvallah dedim
Hüdadan bize imdad yirisün
Karadağlım derki himara döndüm
Kendi ağzımı şimdi beledim
Doksan üçünde imza eyledim
Teslim olmaya ferman yirisün
Derviş Paşam derki bu sefer senin
Keseyim kelleni ey kafir senin
420 Daima böylece gelmesin sonun
Cetene şehrinde elçi yirisün

Karadağlım derki kırkbin askerim
Dağlarda gezer haydud neferim
Böyle şeylerden yokdur haberim
Moskofdan bize elçi yirisün
Derviş Paşam derki Mevlaya ahdim
Padişah-i millet emrin güderim
Yüz tabur bekler redif evladım
Yakayım dağları ateş yirisün
425 Karadağlım derki olmuşum mecnun
Ehli İslama olayım meftun
Üç sene oldu misali meymun
Dağlar başında gezer yirisün
Derviş Paşam derki Ahmed Muhtarım
Harbe sar olmuş ol taçidarım
Niyetim burda sırba seferim
Padişah yoluna serim yirisün
Karadağlım derki Ramazan ayı
430 Ehli mümine perişan vayı
Say-ı şahanede aldım tenbahı
Açdım bandıram nişan yirisün
Derviş Paşam derki şehri ramazan
Bizleri kafir kırdın perişan
Sultan Hamid'den geldi bir divan
Mütareke olmaya emir yirisün
Sultan Hamid'im sen binler yaşa
Nüfusun yirisün dağile taşa
Altı kral durub etsin temaşa
Nüfusunla duran daim yirisün
435 Halimce aklım derc etdim sere
Ara hey aşık biçare ara
Bedel yazıldın sen aldın para
Yüklet mekkâreyi yola yirisün
Şehr-i Ramazan sekizinci gününde
Destan hitamı doksan üçünde
Telgraf geldi babı alide
Ordumuz dağdan geri yirisün
Herkesin gönlü teselli oldu
Geri gitmeye tam haber oldu

- 440 Şah-ı sultandan bir emir geldi
İşkodra şehrinde rahat yerisün
Rahat edelim beş vakit namaz
Cümlemiz edelim ol Hakka niyaz
Ayet-i Kürsiyle sure-i İhlas
Pişvamizde hutbe yirisün
Aklım kalmadı herkez başımda
Kalmışım bende ğam köşesinde
Mütarekenin seyri sonunda
Yerinde rahat emir yirisün
- 445 Doksan üçünde destanım beyan
Çok cefa çekdim Mevlaya ayan
Enkara sırası vermezdi aman
Şi'rimde biraz sirkat yirisün
Cem'îya diler ol şehidanı
Eyle şefaât bağ-ı cinanı
Dilerim Hak'dan gazi nişanı
Aşkın yoluna serim yirisün

GAZALİYAT

İlahi bahr-i kânından bizi ayırma şan eyle
Kim bu kâfir din aduyu künfekân eyle

Sezadır aşkiyle herdem yolunda eylesem harbi
Delili enbiya-i evliyadan rehnüman eyle

Bu kâfir fethini ya Rab ümidim eylesin fettah
O sultan şah-ı sultanı ilahi şadüman eyle

Al-i Osman sahibi billah Muhammed'dir resulallah
Gazalarda şehidullah cinane bağıban eyle

Şefaath eyle zatından bizi ayırma sultanım
Diler bu Cem'ia herdem kolay-i asitan eyle

C- SERENCAM-I KARADAĞ

- Takdir-i Hûda tecelli buldu
Yazılan yazı resid olunmaz
Ecelsiz Ölüm olmaz evvela
Kuvvetle şahım tedbir bozulmaz
Hikmet-i sün'una acizdir cihan
Katreden verdi suret-i insan
Kuvvetle şu'uru eyledim iz'an
Kudret-i kalemde noksan bulunmaz
5 Var imiş kısmet benim bu yolda
Kudret-i kalemle yazmış alımda
Sebilmiş âbıdan gurbet elinde
Tecelli böyle çare bulunmaz
Hakk'a razıyız cümle amenna
Her ne olursa bize sellemna
Ya Rab bizleri gönder cinane
O yolda nar-ı cehim bulunmaz
Cüzi'i kaderden edem ifade
Dinleyen ahbablar olsun safada
10 Pederime rahmet ederler anda
Başka hayr-i amel bende bulunmaz
Evvelki hikâyetde barışık adı
Yirmibir gün karar olundu
Aklınan kafir hava eyledi
Böyle hille ile meydan alınmaz
Kavli kararı geldi yanaşdı
Bizim orduya gülğüle düşdü
İttiğin kafir haddinde aşdı
Sonra halinden soran bulunmaz
15 Tekrar açıldı cihad ağalar
Gelsin meydane aşkı olanlar
Kaymakam Paşa ağa livalar
At bulunursa meydan bulunmaz
Müftiden evvel feteva aldım
Arakın bahrine kendimi saldım
Bedel yazıldım parayı aldım
Bana biçilmiş kabdan bulunmaz

Karadağ Kâfiri ikrarı bozdu
Lemse içine bir name yazdı
20 İstikâmina askerın düzdü
Hayin olanın sonu bulunmaz
Altı krala feryad eyledin
Lemseden kâfir imdadı aldın
Azbuçuk erzak yolunu buldun
Şaşkın olanın arı bulunmaz
Üç sefer oldu ettiğın böyle
Elçi yolladın sagiyle sola
İngiliz yanında ettin vaveyla
25 Rica eyledi çare bulunmaz
Derviş Paşa derki zerre kabahat
Kalmadı bende emri seri'at
Edelim hücum ol ehli cennet
Şeri'at yolunda noksan bulunmaz
Allah aşkiyle cenge varalım
Zikrullah ile tesbih edelim
Bab-ı cinane miftah vuralım
O yolda sırat mizan bulunmaz
Çok vilayete azm-i rahim var
Görmedim asla böyle bir diyar
30 Dağları büyük meseli zinnar
Böyle bir arsız millet bulunmaz
Derviş Paşam derki bu kere ahdim
Bu Karadağı büsbütün yaktım
Ey kâfir benim yok sol-ı sağım
Ettiğın ziyan gözüme gelmez
Karadağlım derki geldim emâne
Sırbın iyliğı gelmez imane
Başımı deldim tozi dumane
Birlikdür sözüm söylemek olmaz
35 Derviş Paşam derki ey kafir kendin
Ahdı emanın va'dini bozdun
Aklınan taşlı dağa güvendin
Yazılan defter asla bozulmaz
Karadağlım derki karadır yüzüm
Budğoriçaya var benim sözüm

Çayların yoluna iskele düzdüm
Daşlı dağlarım asla gezilmez
Derviş Paşam derki bir emir geldi
Sultan Hamid'den ferman dayandı
40 Bu Karadağın yok olsun adı
Böyle hayinler asla bulunmaz
Karadağlım derki istikâmları
Dağı arasında yaydım yolları
Edelim ateş ben geceleri
Gündüz toplardan asla geçilmez
Derviş Paşam derki tenbihim benim
Her bir kafire on gülle emrim
Niçe Arnavud çok zeybeklerim
45 Cebhanem çokdur asla tükenmez
Karadağlım derki hasar eyledim
Midin kalesin derbend eyledim
Askerim zincir etraf eyledim
Kesmişem yolların suyu bulunmaz
Derviş Paşam derki ey Hayy u Baki
Kendi kadirdir rızkın rezzakı
Hazret-i Ali kevser-i saki
Verilir abıdan kıymet kesilmez
Karadağlım derki her gece ateş
Kimizi kaçaram ederem teşneş
50 Kaç günden burada şiddet olur kış
Ol vakit asla harbimiz olmaz
Derviş Paşam derki ey kafir senin
Yakın vakitte alayım seni
Kışa varmadan keseyim seni
Derdine hayin ilaç bulunmaz
Karadağlım derki Mişe içinde
İstikam yapıdırı dağın başında
Korkaram seyran bunun sonunda
60 Altı kraldan bir selam gelmez
Derviş paşam derki kalmadı yüzün
Ey kafir senin kör olsun gözün
Söyledin yalan kalmadı sözün
Topun atayım bayrama kalmaz

Karadağlım derki beş altı günün
Bu kerre gelür galiba sonun
Askeriye kaffe cebhaneyi verdim
Kavgamda benim meydanda olmaz
Derviş Paşa'dan bir divan geldi
60 Üç yerde cengi sultan kuruldu
Yirmiiç gün Ramazan idi
Toplar sedası canlar dayanmaz
Sağ tarafında biber kavğası
Yıldız dağında toplar sedası
Hayfaki olmaz meydan kavğası
Dağ arasında kafir bulunmaz
Altınbaş tabur ile zeybekler vardı
Biber dağında cenge sarıldı
Ol tabur yıldız dağa yeridi
Katır topları hisab olunmaz
65 Mevlam vermesün kimseye acı
Aşkın bahrinde almışam bacı
Köprüye geldi şehidlerin ucu
Sine yaralı ilaç bulunmaz
Yüzelli kadar şehid, yaralı
Vücudu olmuş ağı karalı
Al kızıl kanda cinanın gülü
Böyle kafire intikam kalmaz
Otuzbeş saat harb cengi oldu
Kafirler üleşin meydana doldu
70 Kelleler yeridi köprüye geldi
Kimsenin hakkı kimsede kalmaz
Köprübaşına mahluk dizildi
Kavak dallarında kelle salındı
Kafirden şükür arzu alındı
Böyle harbimiz asla bulunmaz
Zeybeklerin geldi binbaşılıarı
Oldu şüheda hurinin nuru
Cenneti a'lâda anların seyri
75 Böyle meydanda kurban sorulmaz
Ferik Paşa'mız hem oldu şehid
Tekrar kuruldu bir ceng-i cedid

Vilayet irak bulunmaz ba'id
Mektub salmaya sa'i bulunmaz
Üçler aşkına üç tane dağı
Yıldız dağına dikdik bayrağı
İstikâm yaptık sağ ile solu
Münkir kâfire inanmak olmaz
Üç güne kadar mola verildi
Dağlar başına asker düzüldü
80 Havan topları vardı yeridi
Askere ğayri hesab olunmaz
Kâmil Beg oldu bizim livamız
İstemez bizim ingin yanımız
Ordudan a'la bizim yerimiz
Eyyi adamdan kötülük olmaz
Urfa'nın yemiş nanı nimetin
Taburun bulur kadri kıymetin
Derviş Paşadan almış himmetin
Mürşidsiz elbet derviş bulunmaz
85 Cümle zabitan Hak olsun razı
Ya Rab fatih eyle ecma'in gazi
Ehli islamlar tekbir avazi
Delil olmazsa cennet bulunmaz
Derviş Paşadan bir divan geldi
Bu yengi köyü yakayım dedi
Topiyle askeri hücum eyledi
Çarha topundan gülle sorulmaz
Damlara kaffe verdik ateşi
Dönerken şimdi seyr eyle işi
90 Kafirin ovadan geldi yirişi
Askerden ğayri ziyan sorulmaz
Kodiş taburundan beş on yaralı
Yüzbaşı şehid cihanın gülü
Başkada oldu kavğanın hali
Bu kafirlerin sonu bulunmaz
Urfa taburu imdad yeridi
Ceddi enbiya bile yeridi
Az buçuk sonra harbe sarıldı
Şükür Yezdana ziyan bulunmaz

- 95 Mümtaz bölüğü avcı dağıldı
İrelde noktalar sıra düzüldü
Bir neferimiz yekden vuruldu
Yara ziyansız hekim sorulmaz
Birinci bölük ireli vardı
Askerin kalbi aşkıyle doldu
Sekiz sakamız yekden yeridi
Atşan olanın halı sorulmaz
Din kardeşlerin tedbiri şaşdı
Kafir ovadan dağları aşdı
100 Vakit kalmadı kışa yanaşdı
Zalim dağlarda asla durulmaz
Uç gün üç gece oldu bir rahmet
Orduya kardaş çok oldu zahmet
Hakk'ın her işinde vardır bir hikmet
Hakk'ın işine karışmak olmaz
Öyle perişan ordunun hali
Böyle halleri Paşam sormalı
Şükür açıkdır erzakın yolları
Askerin hakkı tammı verilmez
105 Ehli İslamın çokdur ğayreti
Nan için asla etmez fitneyi
Padişah vermiş bu ta'yinatı
Nakıs verenin işi görünmez
Rabbü'l-alemin alemin Bârı
Kudret senindür kadri etme bari
Her bir hayvana bir kıyye darı
Otlak samanı asla bulunmaz
Lahmi bakaradan kırk dirhem ta'yin
Görmedim asla böyle bir oyun
110 İki dane günde ol bahsimetin
On tane yisem karnımız doymaz
Gece bekleriz istikamları
Gündüz kazarız biz kayaları
Harcettik elde biz paraları
Askerde gayri kuvvet bulunmaz
Askerin nisfi ayağı yalın
Görmeliydiniz bizlerin halin

- Ölümden ğayri yok kil-i kalin
Çamurla batacak asla durulmaz
115 Herkes ilinde geldi bu yola
Ğazi olubun ya Şehid ola
Ordu yerine eyledik mola
Enkarelerden gözler açılmaz
İŐyüze dediĝin bir kafir yeri
Cümlesi açık hem gezer kari
Kale üstüne çekilmiş suru
Yeri İslama asla dakılmaz
Mevlanın işi hem çokdur hikmet
Daĝları benzer misali künyet
120 Çayile Balkanı eyle bir heybet
Kafir olmazsa karar olunmaz
Beş gün beş gece Şiddeti bozan
Mevlam bizlere rah olsun yaran
Zabıtan böylece eyledi seyran
Bundan böylede karar olunmaz
Sultan Hamid'den emir dayandı
Ordumuz daĝdan geri olundu
Burĝoricada mola verildi
Defter ile kalem hesap olunmaz
125 Onbeş gün kadar budĝoricada
Beşinci ordu gözü sılada
Kim bilir bu işin sonu nerede
Kışa dayandı daĝlar aşılmaz
Midin kal 'esi teslim eyledi
Bir kolaĝası kemlik eyledi
Çarha topların ol kafir aldı
Sebeb olanın sonu bulunmaz
Kal'e içinde hep silahları
Üçyüz besileri aldı anları
130 Elli kadarı ol mecruhları
Başka ziyanlar ğayri sorulmaz
Mecruhlardan haber tamı alındı
Ol kol aĝası hayin bilindi
Kafir oradan hiddet eyledi
Midin, topundan gülle sorulmaz

- Kafir topları kurdu menzile
Budğorica şehrine saldı velvele
Sanarsın ol gün oldu zelzele
Derviş Paşa'dan haber sorulmaz
135 Acele Paşam emir eyledi
On tabur yekden tertib olundu
Sağ yandan Paşam harbe sarıldı
Toplara ğayri hisab sorulmaz
Bir haber geldi binbaşımızdan
Altmış yük cebhane alın kal'eden
Yükleyin gelin köprü yolundan
imam ağadan gayret sorulmaz
Müslim Efendi çok eyler acele
Tabur yollandı biz kaldık böyle
140 Zorundan fesin başından yere
Sonra halimden soran bulunmaz
İmam ağa dersin gelme kardaş
Her bir belaya durmuşum yoldaş
Mustafa cem'i tezce gel yulaş
Çatalım yükleri tabur bulunmaz
Tatar Halilzade Mahmudi Nedim
Dilerim ya Rab sen eyle kadim
Bizlere oldur bölüğü emin
Özünden hisab asla sorulmaz
145 Aldı ta'yini bizimle bile
Tabur başında eyledik mola
Gülle geliyor sağiyle sola
Ğurbetde böyle kardaş bulunmaz
Akşam olunca harbden dönüldü
Kafir topile yolları aldı
Dağlar eteğine tabur düzüldü
Toplardan başla ateş sorulmaz
Beş altı yerden toplar havale
Dağlara ya Rab düşdü velvele
150 Vakti akşamdı günde zevale
Etrafdan gelen gülle sorulmaz
Dört dane gülle ordu içine
Beşinci gülle köprü başına

- Yedinci gülle Őhrin içine
Böyle kafirin sonu bulunmaz
Budgorica Őhrinden oldu bir figan
Dağları ya Rab bürüdü Şivan
İmdad et bize ey gani Sübhan
Hikmet senindir söylemek olmaz
155 Saat altıda seyrine hikmet
Eyle bir buran Şiddeti rahmet
Sabah olunca kalmadı takat
Tabyanın başında asla durulmaz
Böyle bir savuk görmedim asla
Gönül arzular istiyor sila
Sebebin vermiş ol ğani Mevla
KıŐı bu razda ğavğa olunmaz
Hakkın işinde okdurur hikmet
Kâffe orduya ğani bir zahmet
160 Ya Rab bizlere eylesen himmet
Elleler uŐdb zaman dönülmez
Sultan Hamid'den bir emir geldi
Yanaşdı Şıta vakti kalmadı
Ol kâfir kenez emane geldi
Birinde rahat karar olunmaz
Beş on gün kadar ordu heyeti
Kimse görmemiş böyle heyeti
İŐit askerden yalan ğaybeti
oka sözleri denemek olmaz
165 Bazılar derki Miskof seferi
Görünmez oldu sıla yolları
Ya Rab bizlere gönder rehberi
Asla bu işin sonu bulunmaz
Ĝazi Hamid'den telgraf geldi
Orduya sağdan geri olindi
İkinci ordumuz orada kaldı
Arabistandan haber sorulmaz
Zeybek kardaşlar kaldı meydanda
Arnavud döndü herkes yerinde

- 170 Ordu boşandı dağı solunda
Kimse kimseden sual olunmaz
Arabistan'dan bir iki tabur
Sila yoluna geri gidiyor
Urfa taburu emir göze alıyor
Böyle bir ateş asla bulunmaz
Şimdi seyreyle sere geleni
Cem'iyâ şimdi söyle yalanı
Bazar yolunda bir genç oğlanı
Medhi edem asla hilaf olunmaz
- 175 Kendi halimce çok diyar gezdim
Budğoriçyada bir civan gördüm
Aklımı serden ziyan eyledim
Böyle bezgade misli bulunmaz
Yaşı onbeşdir kaşı kemanı
Öldürür uşşakı vermez amanı
Kaddi fidandır kâkil reyhanı
Yirişi keklik duzah olunmaz
Zatından ismi sormuşam Bekir
Nice aşika olmuşdur mekir
- 180 Derç itdim aklımı eyledim fikir
Böyle bir cellad asla bulunmaz
San'atın gördüm ekmekçizade
Güzel içinde bir tek piyade
İsterem halim edem ifade
Arnavudlukdur lisan bulunmaz
İman önüne eğmiş külahı
Beline sokmuş çifte silahı
Böyle ben gördüm yokdur hilafı
Cilve edası asla bulunmaz
- 185 Yüzünün rengi alı kırmızı
Bin tümen değer o bir tek gözü
Yakdı yandırdı ey canım bizi
Kipriği okudur bayı bulunmaz
Gamzeler neşter çarhı yerinde
Ayakda potin şalvar dizinde

- Merakı daim esbi tayinde
Binerse böyle rehvan bulunmaz
Ahiyle bir kez bakdım gözüne
Hayin bir bakdı benim yüzüme
190 Hiç kulak vermez benim sözüme
Puştımiş kardaş keramet olmaz
Atının rengi hurma-yı doru
Seyis olmaya eyledim zoru
Yürü hey Cem'i biçare yürü
Serde askerlik eğlenmek olmaz
Firaki asker kalınca böyle
İşkodra şehrine yürüyün hele
Üç gün olunca emrimiz gele
Vakti zemheri hayre sorulmaz
195 Kısmet kesildi Budgoricada
Dayandı emir Derviş Paşada
Tecelli kısmet ruz-i ezelden
Takdiri tedbir eylemek olmaz
Altmış mekkare kâffe yüklendi
Urfa taburu sila göründü
Halim iskelesinde mola verildi
Askerden gayri gayret sorulmaz
Ya Rab tecelli böyle mi yazdın
Mekkareciler karadan gidin
200 İmam ağayı acele bulun
Yolda çekilen bela sorulmaz
Dağı taşından eyle bir bizdik
Saat ikide yolu şaşırdık
Aldık baltayı meşeye düşdük
Ateşden çıkan duman sorulmaz
O gece çölde eyledik mihman
Şıta elinden aman elaman
Şafak atınca çün olduk revan
İşkodraya kadar eğlenmek olmaz
205 Halimden tabur papora binmiş
Saat ikide İşkodraya gelmiş
Londralarda bir takım kalmış

- Liman soğuğu asla durulmaz
Üçüncü yüzbaşı kalmış deryada
Erzakı asla yokmuş yanında
Bir keklik avı var çantasında
Böyle perişan halı bulunmaz
Ol keklik avını üç adamına
Bende isterem bir hisse bana
210 Bahş eylediler yediler dine
Kış geceleri sabah olunmaz
Sabah olunca kayıklar vardı
Üçüncü yüzbaşı bindi yürüdü
Mekkâreciler sağ salim vardı
Taburun yeri asla bulunmaz
Şehre varınca sorduk taburu
Hükümet sarayı dediler yeri
Teslim olunmuş İşkodra şehri
Binbaşımızdan haber sorulmaz
215 Sarayda gördük binbaşımızı
Burada oğlum koydular bizi
Şimdi sen ağa gör halimizi
Böyle enkare asla bulunmaz
Bir iki bölüğümüz hastahannede
Çavuşlarımız divanhanede
Böyle ta'adda olmaz dünyada
Nefer olanın hiç yüzü gülmez
Bir takım onbaşılar kulluk başında
Tek bölüklerimiz tabud yolunda
220 Sağ kol ağamız ma'mur bu oyuna
Bektaşilerden kîfir sorulmaz
Binbaşımızdır çün Hasan Ağa
Birinci yüzbaşı Muharrem Ağa
Cendermelike geldik bu Karadağa
Böyle bir bela asla bulunmaz
Üçüncü yüzbaşı Budđoriçaya
Ğazne memuru vardı oraya
Taburu kardaş verdik yağmaya
Kimse kimseden sual olunmaz
225 Taburumuz seksen yere dağıldı

- Sıla yolları tekrar bozuldu
Yeniden bizlere gurbet göründü
Devletden bize maaş bulunmaz
Zabitan canından ikrah eyledi
Nizam-i hükümet icra olundu
Beş saat nefer karakol durdu
Liva Paşa'mızdan merhamet olmaz
Bizim binbaşımıza etdi ta'adda
230 Davacıyız cümle ruz-i cezada
Derviş Paşaya etsem ifade
İhtiyar halimize merhamet olmaz
Mekkâreci iken biz olduk hamal
Sinimde kırka erişdi kemal
Böyle bir nişan olursa bu hal
Cem'iyâ halimizden soran bulunmaz
İşimiz bu halde böyle kalındı
Kimse bu işin sonun bilmedi
Urfa taburu hizada kaldı
Etrafdan boşuna haber bulunmaz
235 Derviş Paşamız vardı birindi
Az buçuk sıla yolu göründü
Budğoriçadan asker yiridi
Zeybek kardaşlara karar olunmaz
Efe yaranlar hisab istedi
Cebhane silah teslim alındı
Herkes sılaya ruhsat verildi
Yarın yolunda çamur sorulmaz
Urfa taburumuz tertib olundu
Sıla yolları tekrar bozuldu
240 Her bir bölüğümüz bir yanda kaldı
Nefer olanlardan haber sorulmaz
Beşinci yüzbaşı hamam memuru
Güzel olursa eyler tımarı
Yoğurulmuş böyle aşkın hamuru
Aşkî belasından hicab olunmaz
Gelince emir oldu hamamcı
Dilber gelince hem olur bacı
Güzeli sevmek aşkın borcu

- 245 Şair olanın hicabı olmaz
Civan olursa çok eder hürmet
Başka kimseye eylemez rağbet
Varur yanına çok eder ülfet
Başka muhabbet asla bulunmaz
Razi iken hafız hammam çüngüne
Bir emir geldi tabur başına
Toplar yatağın bakın haline
Cem'îya dai eğlenmek olmaz
Dördüncü bölüğümüz becayış oldu
Çayın ağzında rahat eyledi
250 Üçüncü bölüğümüz cezada kaldı
Hastahanede hizmet görünmez
Bir iki takımımız kolluk gezmeye
Beş on arkadaşımız mezar kazmaya
Sular kızdırın hem cenazeye
Namaz kılmaya imam bulunmaz
Dört nefer gelsün tabut koluna
Alsun yirisin kabrin yoluna
Defn edüb rahmet olsun ruhuna
Mezaristanda nişan bulunmaz
255 İşkodrayı gezdim a'ladan a'la
İsai gülünde şekerci bala
Güzel çok amma bu bir tek bela
Yüzünden bengi nişan bulunmaz
Urumda yokdur böyle bir afet
Görünce bende kalmadı takat
Dükkan önünde eyledim rahat
Bademli sükkâr baha bulunmaz
İsai gülü Ermeni meğer
Her bir şekeri bin altun değer
260 Leb-i handani yakûtî meğer
Az buçuk akilim sırrı bulunmaz
İman evine eğmiştir fesi
Nice aşıklar bağlamış yası
Söyleşir sandım bülbül sadası
Leb-i göncesi gülde bulunmaz
Gözleri kara ceyran belası

Nice derdimendi almış sevdası
Sinesin gördüm berber aynası
Gözler kamaşır asla bakılmaz
265 Tavus kuşundan almış rengini
Görmedim asla bir menendini
Nice aşıklar kurmuş fendini
Rah-i izinde asla bulunmaz
İşkodra şehri ediyor bendi
Böyle dilbere bulunmaz menendi
Nice aşıklar vermişdir sened
Katline ferman yazan bulunmaz
İşkodra şehrine çevirsen yüzün
270 Biraz medhi eyle göreyim özün
Çarşu pazarına aç iki gözün
Urum ilinde böyle kasaba olmaz
Her bir mahallesi bir saat yolu
Giymişler aba tüylü hırhayi
Kâffe kondurmuş fesi püskülü
Silahlar takım gümüş sorulmaz
Kalesi a'la ücedan üce
Bilmesen beni ey gözüm hoca
Köşkü sarayı açıktır baca
Şiddet-i hükümat asla bulunmaz
275 Şehrin kaffesi ehli muhabbet
İçirir kahve hem eder ülfet
Ėarib adama çok eder ülfet
Arnavud lisan ülfet olunmaz
Bazarın a'la seyretmem nasa
Gürcistan şehrinden almışlar hisse
Gönül açılmaz girmişdir yasa
Kalbi viranın asla şad olmaz
Deniz etraftan dalgalar üzer
280 Kayıklar çarşu basarı gezer
Bir bölük her şeb karakol gezer
Cisirin dengi Musulda olmaz
Çarşu bazarda güzel gezinür
Gamzeler cellad adem Öldürür
Fesleri iman üzre egdirir

- Böyle serbestilik asla bulunmaz
Evleri kâffe bağı bağçeli
Zenne şalvarı balık sürmeli
Car cef yerine sürme harvanlı
Eda yirişleri asla bulunmaz
285 Trablus ipek sarmış kuşağı
Saçağın sarmış belden aşağı
Sol yandan almış ipek yaşmağı
Potun kundura asla bulunmaz
Yan yana gezer üç beş hanımı
Nice yanıkların almış canını
Çarşuda ederler hem bazarını
Alışverişde noksan bulunmaz
Elde şemsiye gezerler pazarı
Kendine gayet vermiş tımarı
290 Gören aşıkları ederler zari
Nazi revaşi asla bulunmaz
Alış verişin ederler tamam
Evin yoluna girdi heriman
Gören kardaşlar derki bu tamam
Adet olunmuş noksan bulunsaz
Oniki sinimde ilmi hatmetdim
İşkodrayı Cem'î böyle medh etdim
Uydum güzele yolu ğaybetdim
Son peşimanlık çare bulunmaz
295 Gölün içinde beş dane papur
Her yandan daim daşiyor tabur
İmdad et bize ey gani Gafur
Sıladan bize bir haber olmaz
Böyle bu halde kaldık serabda
Altıncı Dalğa geldi imdada
Sarayı teslim aldı bizlerde
Ne olacağı akıl olunmaz
İşkodra şehrini eyledik vatan
Elde sermaye söylenir yalan
300 Ede heb aşık biçare dolan
Badesiz böyle seyran olunmaz
Gelüb geçende haber sorarız

- Saman çöpünden meded umarız
Can sıkılınca destan düzeriz
Kimsede haber tamı bulunmaz
Urfa'dan bizlere hayr haber geldi
Sa'i Hacı Mustafa geldi dayandı
Herkes mektubların aldı sevindi
Sade bir bana mektub bulunmaz
305 Aşkiyle beni aldı bir firak
Şiiri düzmeye eyledim merak
Yeri Cem'i'ya oku bir 'irak
Urfadan sana ahbab bulunmaz
Cümle refikan Hak olsun razı
Kime edersin Cem'i'ya nazı
Gel etme merak dem eyle sazı
Ğurbet elinin kabri bulunmaz
Liva Paşa'dan bir emir geldi
Mekkârelerin götürün dedi
310 Aklınan bize sila göründü
Sonra bizlere hayvan bulunmaz
Cem'an mekkâre doldu saraya
Yengiden başı saldı belaya
İşimiz kaldı Bari Hûda'ya
Zalim elinden halas olunmaz
Saraydan şimdi geri yollandı
Kırk çüdün hayvan tekrar verildi
Elli iken kardaş yüze dayandı
Mısır seyisi bizden bulunmaz
315 Uç dört tavlaya taksim olundu
Çifte tavlacılar tayin olundu
Mekkâreciler balada kaldı
Badik yolunda çamur sorulmaz
Hayvan tayini yulaf ile darı
Hikmet senindir kadr etme bari
Semerleri dikmeye eyledim zori
Bana bu a'la san'at bulunmaz

- Üçüncü bölüğümüze emir olundu
Buka şehrine kısmet yiridi
320 Yedinci bölük bile yiridi
Sekizinci yüzbaşidan haber sorulmaz
Bukâ şehrinde kuruldu çadır
Rabbi bizlere eyleme kadir
Şah-î sultanda geldi bir emir
Kâfir mirtita lafi bulunmaz
Karadağ'ı ister herdem barışık
Kafir mirtita eyler dolaşık
Nice destanlar düzersin aşık
Hiç bu işlerin sonu bulunmaz
325 Üç bölüğümüz olmuş muhassar
Yirimiş imdada Ebuzer Gaffar
Düldül Kanber Ali Zülfikar
Etrafdan bizlere imdad olunmaz
Binbaşı yiridi çayın boyuna
Kısmet verildi semin suyuna
Birinci bölük birlik yanına
Erzak çekmeye hammal bulunmaz
Gönüllü kardaşlara bir emir geldi
Sıla yoluna ruhsat verildi
330 Kaimeden aylık na'len verildi
Sarf olunmaya fırsat bulunmaz
Kaimeye kimse eylemez rağbet
Sarrafaya vardık nisfine kıymet
Halli halince oldu sarfiyat
Londralarda növbet bulunmaz
Saat onbirde kayıklar geldi
Gönüllü kardaşlar bindi yiridi
Bir gece Habudda mola verildi
Bunlardan şimdi sual olunmaz
335 Binbaşı derki köylüler geldi

- Bunlara ayrı meskân verildi
Ölsen ol gece gör neler oldu
Hareket kifir kumar sorulmaz
Ertegin mihman kolağamıza
Herkes silasina mektublar yaza
Biz de gideriz dualar size
Şimdi bunlara haber olunmaz
Papur limana demiri saldı
Çürükler ile gönüllü birlik olundu
- 340 Kapdan bunları papura aldı
Birbirlerine dirlik olunmaz
Kalkınca papur aldı demiri
İstanbul'a dedi bunların emri
Derya içine çekdi yiridi
Görmedim Ötesin hilaf olunmaz
Gönüllü kardaşlar vardı silaya
Papur yiridi düşdü deryaya
Biçare redifler düştü belaya
Bedel olanın hiç lafi olmaz
- 345 Leşin yoluna olduk bizler salıcı
Bir kabilemiz gelir biri gidici
Bulunmaz aşık bu işin ucu
Mekkarede takat asla bulunmaz
Bukâ şehrinde ordu kuruldu
Cebhane erzak gani yiridi
Taburlar sıra yana yiridi
Bukâ dağları yolu bulunmaz
Alo Paşamız vardı kumandar
Yapdı istikam düzöldü asker
- 350 Derviş Paşadan bir emir olur
Kesim kafiri namı bulunmaz
Alo Paşamız geldi buraya
Derviş Paşadan emir araya

Beş on gün böyle düştü araya
Nasıl edim emir olunmaz
Şani Ali Osman var saltanatı
Telğraf ile geldi ferman sureti
Bitürdük burda biz maslahatı
Ab-i rubedden minnet sorulmaz
355 Miskof kralı dühule geldi
Bu Karadağı asla tanımam dedi
Ülke senindir terbiyye dedi
Bu işlerden benim haberim olmaz
Vardır haberin hilaf eyledin
Sırb ile Hersek'e fitneyi verdin
İki sene bunca ziyan eyledin
Şimdi seninle harbim sorulmaz
Varsa kusurumuz Şahım afveyle
Etdigin ziyanlar cümlesi gele
360 Oldum peşiman saymadım böyle
Mülkü Osman'a hilaf olunmaz
Şimdi kendi halimi bildim
Hayin olanı aynadım bildim
Lemseden oldu ben elde kaldım
Son peşimanlık çare bulunmaz
Eyledim kabahat oldum peşiman
Başımız bağlı emreyle ferman
Bakma noksana ey Şah-ı cihan
Bir dahi böyle işimiz olmaz
365 Etdiler meclis karar olundu
Karadağdan yani elçi yollandı
Yedi gün böylece karar olundu
Gelmezsın kâfir sonu bulunmaz
Yedi gün deyince elçiler geldi
Cem'an ziyana sened verildi
Yüzyirmi bir top fuka olundu

- Şane Ali Osman ziyan olunmaz
İşkodra şehrinde i'lan olundu
Elli çalgılar harbî çalındı
370 Yirmibir topa emir olundu
Oldu bir bezeng cümbüş bulunmaz
Mirtita harbine emir olundu
Abdi Paşamız kumandar oldu
Cenki cedidler tekrar kuruldu
Şükür Yezdane ziyan bulunmaz
Mirtita harbimiz doksanüçünde
Başlandı harbe Mart dokuzunda
Hayir haber geldi lisan(nisan) ayında
Destan düzmeye aklımız olmaz
375 Menzil topları ile oldu havale
Mirtita şehrine düştü vaveyla
Ehli islamlar çağırır sala
Toplardan başlaya ateş sorulmaz
Etrafdan toplar eyledi fuka
Zikr ederiz daim ol Ğani Hakk'a
Yiriş(yetiş) imdada Zümrüdü Anka
Kuş gibi uçsan kurtuluş olmaz
İlbasan taburu çekdi yiridi
Bir saat ileri meydane vardı
380 Binbaşı hücumu emir eyledi
Düştü peşine kâfir dayanmaz
Uc istikâmını birinci babda
Ciyinen taburu sağı solunda
Üç saat kadar vardı içerde
Harbi olunmaya kâfir bulunmaz
Beş saat yerde eyledik mola
Kurduk ordumuzu eyledik sala
A'da üzere keşf olsun bela
Gelür imana kabul olunmaz

- 385 Beş altı gün böyle dikkat olundu
Hain kâfirler teslim olundu
İşkodra'da meclis tertib olundu
Böyle kâfirlerin lafı bulunmaz
Yüzerden geldi beş altı tabur
Mirtita etrafın eyledi sınır
Sanarsın ol gün çalındı bir sur
Kaçak gösterdi kâfir bulunmaz
Üç tabur İzmir şehrinde geldi
Mirtita kâfirin yolların aldı
- 390 Kaptan irelde yasaktır dedi
Hiç buralardan yolun bulunmaz
Binbaşı der kâfir sana ne zarar
Çöl padişahın caddeden gider
Gideyim İşkodraya elimde emir
Böyle yasakların sonu bulunmaz
Hiddetlendi kâfir yolu vermedi
Askerimize sağdan geri ol dedi
Ülke benimdir koymanam dedi
Seninle ceng-i azim sorulmaz

<<<<< Orijinal metinde 2 Sayfa Eksik >>>>>>>>>

- 395 Bu hal ile gelmiş Karapınara
Hane-yi İslamı yakarak nara
Canını kurtaran kaçmış biçare
Edirne yolunda figanı seyret
Karadağ'dan geldi Süleyman Paşa
Şöhreti şayi' oldu dağ ile taş
Asker-i Moskofa düştü telaşa
Taraf taraf geri kaçanı seyret
Süleyman Paşa der ki asa-yı fesad
Böyle midir hain adl u adalet

- 400 Kanğı dinde vardır behey hiyanet
Eylediğin zulmü azimi seyret
Rusya derki çekilam geri
Eski Zehrede tutayım biri
Andan ilerüye gelirsen beri
Başına gelecek tokatı seyret
Süleyman Paşa derki hazır ol varam
Zal Rüstem gibi karşıdan duram
Her nereye gitsen arkandan varam
Kaçub kurtulmağa inkânı(imkânı) seyret
- 405 Rusya derki Askerim çokdur
Şöyle kelamlara kulağım tokdur
Benimle ugraşmağa kudretin yokdur
Başına kopacak tufanı seyret
Süleyman Paşa derki durmayın varın
A'dû karşısında merdane durun
Bulğarla Miskofu birlikde kırın
Hak'dan inayet ihsanı seyret
Rusya derki çok yerler aldım
Edirne'ye yakın mahalle geldim
- 410 Bulgardan yüzbin askerde aldım
Bendeki askeri ummanı seyret
Süleyman Paşa derki görünce vardım
Eski Zehre'de kaç binin kırdım
Şıbka Balkanında arkanda erdim
Fırka-i askeri merdani seyret
Rusya derki Şıbka'ya yetdim
Urum ilini birbirine katdım
İstediğim gibi hem alub satdım
Geçirdiğim demi devranı seyret
- 415 Süleyman Paşa derki bu sana kalmaz
Herkes etdiğini sanmaki bulmaz
Yolsuz iş tutan berhudar olmaz

Bulursun etdigin Yezdan'ı seyret
Rusya derki ismini sordum
Şıbka'ya muhkem istikam kurdum
Ol mahalle gelüb dayanub durdum
Gelirsen ateş-i suzanı seyret

<<<<<<<<Orijinal Metinde 2 Sayfa Eksik >>>>>>>>>>>>

420 Ya Rab kafiye verme sen fırsatı
Ehli İslama .....

Dilerem senden eyle hidayet
Bizlerden gayri taket (bulunmaz)
Yeriş(yetiş) imdada sahib-i şeri'at
Yarın bizlere eyle şefaaf
Cem'iyada dünyada bir geda ümmet
Kuşça canıma kafes (bulunmaz)

GAZELİYAT

Meded et bizlere ey Kadiri Kayyumi Hûda
Biz fakiriz Kullarız hem bikesi mahzun geda

Bu kafir zalimi ğaddar nedir bu ettiği şeyler
Kerem kıl anları kahret o merdan kalmaya ferda

Biz Muhammed ümmeti hem aşkıyla ma'sukuyuz
Rah-ı dine canımız heb varımız olsun feda

Şehid oldu nice mü'min cihana saldı vaveyla
İlahi bizlere gönder özünden bir delil imda

Cenabından umarız biz fütuhat babını Mevla
Veresin ordumuza erzakı rızkı ğani ğıda
xx----- velehu -----xx

.....zemzem bu kâfir olsa destgir
.....aşkına ya Rab ğazamız oluna edâ

Demadem ah- î hasret zarı giryan eyleriz harbi
Şehid olmak diler Cem'î yoluna bendeyim gedâ

BEŞİNCİ BÖLÜM

**BABA CEM'İNİN ORJİNAL EL YAZISIYLA
KARADAĞ DESTANI**

کتاب حکایات آق قو بیگ

1- اه واه خالی مومینان ۴۲ ۴۱ ۴۰ شهیدانده کورندو جنان
 بیزنه سراجام ایدیم بیان کورنکر اولدی ای کوریم بیزن
 سلطان سردون کله بزلونفنه او قوندقی عالمی ایلدی بوزیا
 5- اجلیک بازاری ایلدی وای ۴۷ بیغقل بیدی کدی بای ۴۶
 نفوسو عالمی ایلدی تا شیر هنر یاندک بو انیسه اولدی
 بیدی اطرافدن عسکر سلطان اول قو طای ایلدی و طای
 جوغه سورمدی اول امری خدو سلطان حمید خان اولدی بای
 هنر سله قو طای حاجبی کلام نفوسو شاهی ایلدی ختام
 منقو قوی بونکر ویریشدی افواک ویر بیک ایمانده بولدی
 10- اولدی کافه ایلدی اظهار ۴۸ لایق منات کندی ایلدی بیزن

جهد

حَدِّقْ أَوْلِيَايَا اِسْتَلِمُوا اَعْلَانِ	جِيهَانِي قَسِيْدَه دِي رُوِي اَوْ مَرْوَانِ
مُوَسَّطِي دِي جَنِيْدِي خَا اِيْلِي كَلَامِ	قَا رَضَه خُو رِيْلِي دِي اَوْ رِيْلِي تَمَامِ
كُو رِيْلِي اِيْلِي اَسَاوِي نَسَاوِي	اَوْلَادِي هَمِي يَانِي دِي اِسْتَعْمَلِي كَسَاوِي
بُو رِي خَالِي سَنَانِه كَا فَرِي سُو قِي دِي اِيْلِي	مَلِكِي دِي دِي دِي مَلُوْنَا بُو اِيْلِي
اَهْلِي اِسْتَلِمُوا دُو شِي دِي فَيَغَانِه	اَوْ رِيْمِ اِيْلِي صَالِحِي طُو مَانِه
اِدُو رِيْمِي يَاقِيْنِي اَوْ لِيْمِي كُو فَرِي	عَسْكَرِي سِيْنِي مَخْلُو دِي بِي رِيْمِي مَرْوَانِ
سَلُو مَانِ بَا شَا اِيْدِي بِي رُو مَانِي	قُو طَا عَدَتِي بِي رُو وَيَرِيْلِي دِي حَبِي
كِيْمِي مَشِي اَوْ يَلِي مَشَقِي مَحْتِي	دُو رِي يَادِي اَوْلَادِي بِي رُو حَرَكِي
نَلَمِي اِيْلِي مَشِي بُو رِي خَالِي بِي جِي	اَوْ نِ كُوْنِي دِي نِي جِي دِي اَخَا جِي
اَوْ رِيْمِي اَنْدَه بُوْلِي قَدَرِي	خَا صِلِي كَلَامِ اِدُو سَه شَرِي
بِي رِيْمِي اَوْ رِيْمِي بِي رِيْمِي هَمَانِ	دُو نِي جِي بِي رِي دِي اَكَلِي دِي مَرْوَانِ
كِي جِي دِي اَلِه كَا فَرِي مَرْوَانِ	سِتَقِيْمِي اِيْلِي دِي اِيْلِي دِي جُوْلَانِ
بِي جِي كَا فَرِي اِيْلِي دِي بُو رِي مَانِ	اَسْكِي زَا هَرَه بِي رِي شِي دِي اِيْلِي

-10

-20

بیش ساعت اولدی بزلوه هشت	کیری بولانندی کافری قداش ۶
۲۵- ایکی سینگ قدرین ایلدک دینیان	واردی جهمه کافری مزوان ۶
ایکینک قدرین ایلدک اسیر	بزلوه کافری اولدی دستگیر ۶
اوقونک کیرییه قاجرد اوسون	شیفه طاعنه ایلدک مسکان
۲۶- شیفه اولدی خیر جنکین	ایکی طرفدن اولدی جوق دینا
قسیم اوردن ایلدی فزار	اوز خانیه شرنده ایلدک قدر
۳۰- اوزده وار ایش بزرگ اوردی	سبب اولانک قالمسین یوردی
اوزده اولدی خلی جنکین	یسیر الندی اوز بولکین ۶
بولجه اولدی بزیم خالمیر	نجماره کلیده بزیم صونین ۶
بجه بیکر لر بوندی بوزیاله	سی صوبیا نرد و ننده ققاله
۳۱- ایکی سعادت اولان متقت	کینه قدری آهن ندر بوحاکت
۳۵- حقدن بزلوه اولایر قتا	لایمن جاره لقان جدر ۱۶
حقدک امریله اولدی توقطا	در سعادت اولدی بزلوه جزا
قولاندرمه بقدرد قبا	در عیلات اولدی بزلوه رحمت

ملحق

وَتَعْرِفُهُ أَوْ يَذِيرُ الْيَدِ كَثِيرِي
 عَلَ الْحِسَابِ يُؤْتِيهِ الْيَلْمُ بَيْنَ
 الْيَلْمِزُونَ أَوْلَادِي بَرَّةً مَتَانَتِ
 جَعِيَا سَاقِينَ سَوِيلَهُ خِلَافِ
 أَوْ تَرِي الْيَلْمُكَ سَرَانِجًا مَبِينِ
 شَهْدِيكَ بَرِيلِيهِ أَوْلَادِي بَرَكَاتِ
 أَوْ تَوَدِّقِي حَالِي أَوْلَادِي بَيَانِ

-40

أَنْكَ جَوْنِ مَنُفُوقِ كَلْدِ الْيَلْمِ
 مَا عَدُونَ كَثِيرِيهِ أَوْلَادِي إِشْرَارِي
 شَامَهُ كَعْبِدِي قَالَمِي مَيْشَتِ
 صَبْرِيهِ أَشْيَارِ أَوْلَادِي سَدِّ بَرِي
 ذُرِّيَّةَ يَابَدِي حَيْكَ يَسِينِ
 قَتْنِ كَيْسَرِي يَابُغِي مَا هِنَابِ
 بِنِ وَتِ دَحِي جَوْدَرِي هَمَّ حَارِغَالِي

سَيَانِي بَابَا جَعِي سَرَانِجَامِي قَرطَانِ

بَابُ جِنَانِي أَيَلْمِشِ كَشَادِي
 أَعْدَا أَوْرَةِ كَيْفِ أَوْلَسُونِ بَلَدِ
 حَضْرَتِ عَلِي بِنْتُونِ مَوْلَدُولِي
 خَيْرِ وَيَلَسُونِ سَوْرَتُونِ ذَلَالِي

-45

وَيَدْرَهُ طَالِبِ إِشْتَاكِ بَرِسُونِ
 عَرْتِي أَيَدُونِ كَانِيهِ طُوفَانِ بَرِسُونِ
 وَيَذِيرُ أَيَجِينِ بِلَالِي
 سَيَدُ كُونِي سَيَلَالِي بَرِسُونِ

-50

سَاكِنِي رُحَا خَلِيلِ الرَّحْمَنِ
مُرُوذِي اَيْلَكِ زَارِنِلَه كَثِيرِيَات
اَوْرِيَانِ خَفَلْتَدَنْ شَاهِ خَيْرِيَات
خِظَرِ اَلْيَاسِ اَلْيُسُونِ دَوْرَانِ
مَنْصُورِي دَنْ بِيَرْسُونِ اَلْوَرْدِ خَفَا

اَشْتَدَتْ سَلَامَتِ اَيْلَدِي سَبْحَانِ
بَاطِنِدَه اَيْبِلَه دَوَانِ بِيَرْسُونِ
اَوْلُسُونِ رَفِيْقَانِ بَاقِرِي حَرَنْ
سَاكِنِي بَعْدَادِ بَيْلَه بِيَرْسُونِ
اَوْلُسُونِ رَفِيْقَانِ مَحْمُودِي اَنْصَارِ

-55

اَيْلُسُونِ اَمْدَادِ حِظَرِي جَبَارِ
جِيَادِ اَجَلَدِي خَاطِرِ اَوْلَانَلَرِ
بُوَيْلَه كُونِ بُوَلْمَنْ اَخَا بِيَرْسُونِ
رَحْمَتِي كَلْسُونِ خَيْرِي بِيَرْسُونِ
خِظَرِ كُوْرِي اَيْلَه جُوْلَه بِيَرْسُونِ

سَيِّدِي بَطَالِ اَيْلَه بِيَرْسُونِ
كَلْسُونِ بِيَرْسُونِ اَهْلِي اِيْمَانِ
جِدِّ اَنْبِيَا اَيْلَه بِيَرْسُونِ
رَقَا سَفَاغِيْنِ سَتُونِ بُوْرِيَدِي
بِيَرْسُونِ نَاوِي حَلِيْمِ بِيَرْسُونِ

-60

بُوْرِيَدِي نَصِيْحَتِي كَلُونِ وَرَلِيْمِ
عَشَقِي بَا دَسِيْدِي طُوْلِي اِيْجَامِ
بِيَرْسُونِ اَوْرِيَاكِ تَلْعَرِي كَلِيَدِي
صَلَاةِي مَعْرُوفِي مَعْرُوفِي دِيَدِي

بِيَرْسُونِ نَاوِي حَلِيْمِ بِيَرْسُونِ
بِيَرْسُونِ نَاوِي حَلِيْمِ بِيَرْسُونِ
مَوْلَانِي دِيْبِيَجَه بِيَرْسُونِ
اَلْاِي لِيُوْرِي دِيْبِيَجَه بِيَرْسُونِ
اَوْرِيَاكِ سَهْرِيَدِي رَفِيْقَانِ بِيَرْسُونِ

باش

يَأْتِسُ أَوْلَادُهُ وَيَتَوَبُّ كَلْبًا وَمَيْلَانَهُ قَتَلًا يُؤَلِّدُهُ طُورُ دِقِّ وَبِسْوَائِهِ
 جَانِبِيهِ فَدَايَ أَوْلَادِي فَرْمَانَهُ جَعَلَهُ طَابُورَهُ بَيْتَهُ بِيْرِ سَوْتِ
 تَارِشِدِ دُنْيَا كَلْبِي قَارِ دَاشْتَلَرِ كَوْلَاكَ مَلِكُ هَوَاوَه قَوْمِ شَلَرِ

-65

كُورِ دِيْنَتَانِ عَرَبِيْشَانِ نِيَامَانِ ^{بِيَشْتَرِ} مِيْضِيْرَفِ سُوْرَانِ لَدِ عُوْرِيَانِ ^{بِيَشْتَرِ}
 يُوْطَلَدِيْ اَوْزُقِ دُوْشِدِ يُوْلُكِرِ قِسْمَتِ وَيَرْيَلِكِ بَاشَقَه اَلِكِرِ
 صَاغَلِرِ اَوْلَادِ نُوْبَالِ كُوْر لُوْ ^{بِيَشْتَرِ} مَرُوِيْ مَيْلَانَهُ طُوْرَانِ بِيْرِ سَوْتِ

-70

بَدَلَكِرِ جَانِبِيْ بَارَه اَيْلَه صَاغَدِ هَر كَسِ اَلِكِرِ تَعَجِبِ وَيَشُوِيْ
 تَقْدِيْرِ اَنْزَلِ بُوَيْلَه بِيْر اَتَدِيْ كُوْكِيْ قَارِ دَاشْتَلَرِ بَيْتَهُ بِيْرِ سَوْتِ
 طَابُوْرُ تَرَامِيْنَدَه دُوْشُوْجَه نُوْلَه سَلَامِ وَيَرْيَلِكِ صَاغِ اَيْلَه صُوْلَه

-75

اَقْرَبَا قَارِ دَاشْتِ خَصِيْمَه بَيْتَهُ طَرِيْقَتِ يُؤَلِّدُهُ سَاغِاقِ بِيْرِ سَوْتِ
 كَرِيْزِ بَاشْتِدَه جُوْقِ اَوْلَادِ فَوَاغِ اِيْمَدَادِ اَيْتِ بِيْرَه حَضْرَتِ حَنَانِ
 قِيَامَتِدِيْ نِيْ كُوْنِ اَوْلَادِ بِيْرِ ^{بِيْرِ سَوْتِ} اِيْرِ بِلَدِ صَبِيْ ^{بِيْرِ سَوْتِ}

مَقْبَلَه اَعْطَا سُوْجِيْ بَيْتَهُ مَلِكْتِ وَالْيَسِيْ كَلْبِيْ دِيْ حُوْلَه
 جُوْقِ دَعَا لِرِ اَوْلَادِ اَمِيْنَدَه بَيْتَهُ سَلَامَتِ نُوْلَه ^{بِيْرِ سَوْتِ}

جاءك كذالك نيزد و مشرك نوله	بجائز نيزد حقايق صولجند
بديع الزمان بيلك بيسون	و نشاء الله بيزد جنت اخلا
عجبي عسكر جوقچه بوز بيلك	خا ايطاق بيزد و ماندا و بوي
تعيينه بيلك بيلك بيسون	قدي بولمانه ايكيلد قوز بيلك
باشين باغلي امرد فرمانه	قار نيز و بوي شك نيز و نك
هواك بيلك نده سقا بيسون	ساعت التيد جاير جمانه
بلوكلر دت نيز قاچ او بوقون	قانل اوشاره خا نيمي جاتيف
طوز ايله طومان بيلك بيسون	بلد قايد نيني انه بيلك
ساقب خين ننده ايتك بيلك	شفا دت بيزدي بلوكلر نوله
فردك كيلر قايشو بيسون	مكاره ايله ايتك بيلك نوله
ساخته قار و ندر كلد و ميدانه	بيك كلدك نيزه همانه
شوسو سلطان بيلك بيسون	يشي اون كركيلر كلد كمانه
بيا و نجر بيلك باعدر سوزيق	اوزه نيزد لر او نيني طوبيق
حفظ الله شر نده شيطان بيلون	برياقي بيلك مر غيرت الله

-80

-85

-90

صوچلد

ظابطان من سلطانين الذي بلكا هو	دعوا خيل كلدي ايشي شكواي
يا ساق يا اينده امير بيرسون	جاو شلر بيزلكه ايشي تباي
جا هيل جو مريله بيزلكه كولاك	تكرار اوزده فيغانه دوستك
بزي ايلر كو كيبلك اوزدان بيرسون	اوتله كون اوزدان نيزبه كولاك
كلين شهر عي ايلدي كمان	بيري بون بيريدك ميناره همان
اطرافدن قراغول زنجير بيرسون	بزيك جو لاه ايلدي مهران
اوقوز يشن جوعين اولمشي فيز	بزيك بلسه ايلدي قزار
بزي مله ميندانه مزدان بيرسون	حد قستين اولور ي ازار
كلينه باشيمه كلدي بزيلا	انشاء الله اخر جوق اولور اهدا
كيندوم ايجي نزييان بيرسون	سري بگرتديم بزاوجه اودا
نصحت جوق ايشي كندى بون	فته ايله خاتم بوقدر بازرتم
جلمز حقله خيندر بيرسون	اوزده قالدق ذره قدرتم
عيق اوواتخوه خايم اوردى	بوكلندى اينكدر ايلدى ووردى
حليم مريم نيزه ايله بيرسون	عجمي عسكر صار بيلدى صولدى

-95

-100

-105

قَدَرْتُ حَقْدَكَ عَلَيَّ حَتَّى
 حَقُّ رَأْفَتِي وَأَلْسُونِ طَابُورِ أَيْمَانِي
 أَخْتَمُ قَوْلًا عَزِيمًا نَبِيَّكَ خَلْقَ
 حَيْثُمَا بَأْسْتَدَهُ كَوْنُ لِحْدِ جَانِبِ
 التَّيْمُونِ وَشِدْرِي قَائِمِي مَكَانِي

-110

حَتَّى بَدَيْتَهُ بَوِي قَيْدِي
 سِيرَ أَيْدِيهِمْ بَوِي لِيهِ إِعْلَادُونَ أَعْلَادِ
 كَيْمَتِي أَوْ مَشَهُ بَدِي بِأَخْلَ سَيَا
 دِي جَانِبِي نَجْوَى وَرَأْيِي عَجْرِي
 بَدِي بِأَشَقَّةِ حَالَتِي خَالِدِي بَدِي

-115

كَوْحِي كَوْزِي كَوْرَتِي أَهْلِي
 كَوْنِي جَوْقِي إِلَهِي مَشُورِي مَثَلِي
 بِأَقْبَلِي أَهْلِي لِيَانِي بَوْرِي
 قَوْرَتِي قَامِي جَلَالِي خَلْقِي

يُوقَدُكَ وَرَأْيِيكَ أَوْ لَقْدَرْتِي كَائِي
 نَمَازِ طَاعَتِي تَسْبِيحِي بِيْرِي سَوْنِي
 قَدَا وَرَأْيِي قَوْلِيهِ بِأَشِيْلَهُ جَانِبِي
 طَابُورِي سِيرِي بَدِي مَكَانِي بِيْرِي سَوْنِي
 عَزِيمِي حَبْلَادِي بَاهِي أَمَانِي
 لَيْدِي أَهْلِي سَكَا بِيْرِي سَوْنِي
 لَيْدِي بَلَكِي بَوِي بَدِي قَامِي
 مَثَلِي بَوِي سَوْنِي سَوْلَقِي يَا لَيْدِي بِيْرِي سَوْنِي
 طَاعَتِي نَبِيْلَهُ كَوْنِي كَمَرِي
 وَسْتَدَهُ أَيْلَهُ رَوَانِي بِيْرِي سَوْنِي
 بَعْضِي دِيْنِي بَوِي بَوْرِي مَثَلِي
 بَوِي سَوْنِي وَخَامَتِي بِيْرِي سَوْنِي
 قَامِي عَزِيمِي لَرِي فَرْدِي
 حَتَّى كَلَامِي مَدْحِي بِيْرِي سَوْنِي

انشاء الله

انشاء الله اعز اولور سلامت
 ايطاعت ائين يولور البت
 يوكندى طابور طاغيله انش
 اينلده مكره ووير مفتش
 مكاره جو قاجه كنج طبر لاه
 بنش التي قفلك دوه يابنده

اشيخ بلين اولور ملاست
 عرفتمو ايدنگ بلان طاعه برسون
 ظا بطان انز بزه ين تفتش
 قوماندان دن بزه تعمير برسون
 سوسين مطالر ايشك بلنده
 ايتتمن بوبله سرتست برسون

قول اغسي ديريكي ائين اوغلم
 مكره يوق نج ساغيله سوليم
 قوماندان برفتمن برسون ويري
 بيجاره ففركه بيلي قيرلاري
 جمانز يابندوق حليل مته
 يارجه قوت كمر تينه

سيزن اچون باشمه جوق اولور
 تعمير يابنده امير برسون
 ظا بطان نظام وجره لاه لاري
 شجرت يابنده نفوس برسون
 انبيا اوليا والمرسلين
 شريف شريف الله برسون

هر كس جاننا بنى كندى الله
 مولدم يار اولسون جمله قولىه

بلوضع الله مطا اوصاف قولىه
 اسكندرونه بيزدن خسر برسون

طغى حكيلى سلطان مراده
 ارب ارقوق قتلې يمشه ۲۷
 كرونيلا كوي ونيك حاجي بلادي
 وشهرن قالد بارو خديده ۲۸
 ظا بطان برك از بوجوق اعلا
 كوي امدين هنج اولاز و قالا
 لا وقتيه ليمانه و مور اتيق
 بروجو صود و روت عورينه الدف
 لا وقتيه طابور كلكه يا بوريه
 كنده يوق عسكرين حاجي صود
 ايك كون سوسيز ايللك قاز
 قو طاعن او نينه ايللك سقر
 بكسعد مدن و نيم قريلى
 اركلا كون بندان زيبون بريد
 يدك كوف و نجه كريد اداسي
 عجين كاول و طاعن بكلاسي

-135

-140

-145

طوغندي يا بوريه كلكه نيمانه
 نغو سلكه مشاهم در يا بيريون
 ولانده كاك مشهري و هايه
 قتلې مندوت و خان بيريون
 بيجاره نغزله جوق جلكه و جرك
 كالا و نغزله نغزله مزوان بيريون
 لما ينلا ارقوق نيمام قونيق
 حكرتون جوقجه حتر ضليق بيريون
 و رويز او مدي انرا اركند
 قور قورم انرا ايلله فياد بيريون
 كينج نوسرا نجام كل انله كلك
 نغزله و ما نندون طوقان بيريون
 سوغان قور قيندن بونيم بويلا
 يا اچ سور و او سيز سيز كلابيريون
 بو غازي كيندور طويلا قلاسي
 اطر قازون مخرب حكر بيريون
 قابله

تأيقله وروذات كلدو بنا شدي
قوما تداك بزه ازين خيدو كيدي
تتبه قوما تداك دن صولر الندا
قلمى يمن بو تيني صاخذ جوړوي
جوق جفالر كيهدي بقم سرتدن

-150

حلك حاليجه الندا محبو ايته
ياساق باينه فاله بيرسون
صكون خيلي اشيا جالندو
قايون دن قايونده خير بيرسون
فلاك ابيزوي قايون يا اريدون
يا عيلاج كو تلاف باره بيرسون

كوماك جوړوي وجود سرتدن
بلك قايقلر كلدو اما ده
اوراويد زيبلكر كلدو امده
ايكيدلا نصح بلو كالي قولدير

-155

دويل زورنا ايله دوشدو قياوه
طا بوزلر بيند يانه بيرسون
ايكي شب راحت خير الدينر
تلغرف تلاف تيللا بيرسون
بوسنيزم ويروك طامشلي دغده
تشته ابلر صولر بيرسون

اشقودرون بزه بيورديدير
مكارة بوكلدي دوشدو بولكو
صالدي بيزلر حاللان حالده
مكارة ويزيلدي جلمو انبه
نفس اولانر دوشدو بلا ده

-160

صغوف كيرت مني حلا ده
هر كس جاتا سين سين بون

از ناوید با خندک او ز بی بدک
 نیر ساعت قلدر لحت ایلاک
 گویند با شدن خبر اندک
 سنین صوبه قسمت و بریدک
 اشغوری کز نیم ایوبلندیم
 مزوی محرمین اوجه سوزیم
 محرمی جو قدر هم صری بیله
 جار شو یازد ساغلا صوله
 ایکی یانی بدستان صیر و زلیش
 سیر و سیدم صید حطاطی کوش
 اطراف کز نیم باغی جیحکی
 زنده خاندی بوزر نیجا کوی
 هو صبور قناد ما ییزم فستان باغی
 قدیمی لاد شری جیر اعفی

کور و بیون کوی محرمی زنیله
 طین خلدو
 سینه
 اشغوری
 سنین
 بیرون

-165

-170

-175

صین صوبه مولا ایلاک
 اشغوریون بزق قار شویر سون
 دبو اندک جاوید فور بیلاک
 جار شو باو زک شکر بیرون
 حالجه بیله جوق و بیار کز نیم
 ایله هو سی بیله بیرون
 بکزم قاروشن بزق باشقه ایله
 بیله جغت قبور بیرون
 نیجه عاشقک باغی او زلیش
 عاروق او زره اشش بیرون
 مصوب بکزم او نیم کوی کوی
 خار جیل و طله فستان بیرون
 قلعه او سنده اجوق بایر اعفی
 از بوجوق حاقیم سرون بیرون

بیرون

كَجَبْرِيَّتْ اَمْلَا دُونِيَّتْ ٢٤
 كَوْنِيَّتْ تَدَه دَلِيه بَلَكُوْنِيَّتْ
 يَا نَدِيه جَانِيَّتْ هَمِي يَا رَحْمَانِيَّة
 حَبِيَّتْ اَيْلَه جَمِيًّا كَدَاي ٢٥
 اَوْرُوْنِيْدِيْن بِيْرَه تَلْفِيْن كَدَاي
 بِيْرَه طَاقِيْم اَشْيَا مِيْن دَمُوْ اَوْنِيْدِيْ
 يَا شَمِيْن يَا اَهْلِيْ اَمِيْرِيْ قَرْمَانِيَّة ٢٦
 سَمِيْعِيَّتْ يَا اَوْرُوْ كَدَاي لِيْمَانِيَّة ٢٧
 اَوْرُوْ شَبِ اَوْرُوْه وَ اَحْمَد يَا نَدِي ٢٨
 سُوْرَحْتْ يَا اَوْرُوْ دَمُوْ اَمِيْرِيْ
 حَافِيْن جَدِيْن قَا رِيْ بُوْرَقِيْ
 اَوْرُوْ شِيْ فِلَا قَا لَر صِيْر دُوْرَقِيْ
 نِيْمَان بِيْرَه لَمِيْشِيْن جَا مُوْرَه يَا نَدِيْ
 نَقِيْر اَوْلَا نِيْر بِيْرَه مُوْرَقِيْ ٢٩

180

185

190

اَرْنَا وُوْ لَقَدْر لِسَانِ اَيْنَا مِيْن
 طَال فُوْ قَسْرِيْ يَا نَدِيْ بِيْرَسُوْن
 عَشْتَقِيْ مَوْلِيْه جَانِيَّتْ كَدَاي ٣٠
 اَوْرُوْنِيْدِيْ بِيْرَه كَلَامِ بِيْرَسُوْن
 ظَا بِيْطَان بِيْرَه تَرْتِيْب اَيْلَه
 اَمِيْرِيْ اَوْرُوْه دَنِيْوَان بِيْرَسُوْن
 سَمِيْن صُوْنِيْدِيْ طُوْرُوْ قَرْمَانِيَّة
 اَمِيْرِيْ اَيْلَه كُوْلَه بِيْرَسُوْن
 اَلْتَقِيْ بِلَايْ قَرُوْن كِيْدِي ٣١
 قَا بِيْقَدْر بِيْرَه يَا نَدِيْ بِيْرَسُوْن
 مِيْنِيْ بَا شَمِيْن سَمِيْرِيْ بِلَايْه صَالِدِيْ
 اَوْرُوْ مَاعْت قَدْر دُوْرَقِيْ بِيْرَسُوْن
 نَظْمِمْ وَ جَمِيْلَه مَشَا لُوْرِيْ صُوْنِيْدِيْ
 اَوْرُوْه جَمِيًّا نَا صَالِدِيْ بِيْرَسُوْن

تقدیرِ خدایِ بزرگوارِ

شیرِ مقصودِ اللهِ خفیلِ الیاسی

انقره سراسی جوق حدق اشدر

قول اغامزون تنه اولاشده

درویش یا شاون بزخیر کلامی

سیرج قتمی ایش بر قلعه طالی

جبلخاندر کانه یوکلندی

قار شودن ایمه عریا کلدی

هریز عهاده اوجیش یارلی

یوزن کسلیش مینه یارلی

کوزنجه حالی ایتک فیناچ

ایلسن رحمت کرمز کانی

باج چانه ورنیلدی مفتاح

طایق قلبله اشلدن صلاح

کویل حقا منده ایله نیاری

نقوش بزمه بیله بیرسون

نیجاره نقرک بیلی یوزنشدی

بیرچی بلوک طاقه بیرسون

عسکر قلبی عقیله فولادی

نقوش بزمه بیله بیرسون

عسکر یوزنشی اوزدیله صالحی

بیرجلی عیش اولمش بیرسون

کوزلری اولمش اشقی قارلیش

بیراوجی خنتخانه بیرسون

عشقی اهل اولان اولور ایمان

اوجینک قدر شریذ بیرسون

فتوح ایله ای غنی فتاح

بایند حوری چنان بیرسون

ایلم

-195

-200

-205

عظمان النده اغزيم قوروش	ويكي ملاحت قدرين مولا بيري	
مكنا وجيل امداد بيري سون	يشي اون نقره ديا ندي قالدي	
كافيد بيزلي حلوي صانيشي	بود غوريجله شيرينه اوروي قوروش	
اهلي امانل امداد بيري سون	مدين قلعي حصار اولمشي	-210
مناسور كافري خاين بوشيشي	تويك قارداشك ميديك المشي	
فالفقار علي بيلاه بيري سون	دوق بورييله حكر بوزلشي	
وقتي سعادتده اولمش بيري سون	كدرمي على ايلين نظر	
جالدي فالفقار صول بيري سون	قودرت مولا ايلين نظر	
الاو جالغدر سلامه طوروي	اورده طابور وورد بيري دي	-215
اورديكاه بيريده طابور بيري سون	كورنل بيزلي ماشا والله ويدي	
ارنه كوف خيزده جال قوروش	اولكيجله مهران مرتب اولنده	
مطار ايله شتان صول بيري سون	نعم بقرلردن تعيني بيري دي	
خستر وار ائيد حلي باننده	حاجبي اولان ساتين بوينده	
توبنده جغتلا بيري سون	جاك صاع اولان جاننا بيلينه	-220

-225

-230

اَوْجِبِي بِلُوكِ تَدُو تُوْبِتْ قَالِدِه	الَّتِي يُوْزِيَا شِي مَاعِ سَلِيْمِ كَلِدِه
اَطْرَقْتِ قَلْدَرِ سِيْرِي بِرِ سُوْنِ	بِيْرِيَا جِي نِيْشَانِكَاهِ دِيَا نَدِي ٢٢٦
بِيْرِيْمِ اُوْرُوْدِيَه قُوْمَانْدَرِ اَوْلَدِي	وَرُوْنِيْشِي يَا مَشَاوْنِ خَيْرِي خَيْرِي كَلِدِه
اَوْنِ اِيْكِي طَابُوْرِي بِيْلَهِ بِرِ سُوْنِ	قُوْلِ اَعْمَانِيْ شَكُوْرِي سِيْكَانِيْ اَوْلَدِي
اُوْرُوْدِيْكَ جَمِي سَلَامَهْ وَاوْدِي	وَرُوْنِيْشِي يَا مَشَا مِيْرِيْدِيْ كَلِدِه
نَفُوْسِي سُلْطَانِ مَزُوْدِي سُوْنِ	الْاُوْجِي الْعِيْدِي حَرَمِي جَالِيْدِي
عَقِيْلَهْ عَمَلِكِي قَلْبِي اُوْرِيَا نَدِي	قَرُوْرَهْ سِيْكَانِيْ حِيَا اِيْتِيْدِي
فِيْئِيْكِي اُوْرِيَا وُوْدِيَا شَقَهْ بِرِ سُوْنِ	اَللّٰهُ طَابُوْرِيْ مَهْمِ وَفَتْرِيْ بِيْرِيْلَدِي
وَنِيْلَسِيْمِ اُوْلَسُوْنِ مَسْكَانِيْ جَنَّتِ	مُوْلِ قُوْلِ اَعْمَانِيْ اَللّٰهُ اَمَانَتِي
اِيْرِيْلَدِي رُقِيْبِي نِيْشَانِ بِرِ سُوْنِ	صِيْلَا سِيْمِيْ يَا وِيْ اِيْلَسِيْمِ قِيْمَتِي
وَنِيْدَارِي يَا وِيْ اِيْلَسِيْمِ قِيْمَتِي	طَابُوْرِيْ كَاتِيْبِيْ اَهْلِيْ مَحَبَّتِي
اَفْقَرِي سِيْرِيْمِيْ عَقُوْبِيْرِي سُوْنِ	اَوْجِبِي يُوْزِيَا شِيْهْ اِيْدِيْ بِيْرِيْ مِيْشَتِي
اَوَسْنِيْ كُنْدِيْلَدِي اَوْلَادِي مَحَبَّتِي	بِيْرِيْجِي مُوْلِيْ يَا شِيْ صَاحِبِيْ رُقِيْمَتِي
نَفُوْسِي بِيْرِيْلَرِي بِيْلَهِ بِرِ سُوْنِ	تِيْضِيْلَهْ اُوْسَادِي اُوْرِيْنِيْهْتِي

ايكيني

ایمانی یوز باشی ملا یوزک کویط	جان باغنده اونه بولویط
مولدوی قنبر فالفقار عیفت	یارت دینه قوت برسون
جعیبا یوز باشیم سرت اولور یوی	الله امانت اوزندر یوی
کولش باغنده قور نیسک طوی	قول اعالقنه نشان برسون

درونی یوز باشی طریقت اصابی	اندلدر برسون حضرت علی
ابی اولاده دیشدر بیله ~~طریقت~~	دولدولو قنبر بیله برسون
یشی یوز باشی شاعر بلرز	یارینن مبدلده کونستر هنر
اشقودریه قدا ایلدی مضر	شیخی اوزون کیری برسون
التی یوز باشی اخلاق مکول	اندازه بدیش حضرت خلیل
حضرت شیخون اندلدر بدلیل	نقوی نزل لاله بیله برسون

یدیمی یوز باشی حلوی یوی	او یوله بندیخیم دیشتم بیله
بیوی اوستا دیم اوقیل دلچ	طریقت قار و سارک جعفر برسون
سکیزی یوز باشی الله امانت	وظاوت ساقلا قابیر قوت
ملا یوز باشی ایله قناع عت	حصه دیم نییاز برسون

مَدَنِيمِ اَخَالرِ اُولسُون فُون بَانشِي
حَق رَانلِي اُولسُون بِنمِ اُونبَانشِي
بِاشِي اَوْتَشَرِ رَتَبِه كُو رِنْدِي
كِيْم بِلور قِسْمَت شِيَرِه وِ بِيَرِيَك
سِر جَا وِ تَشَرِي هُو اِيكِي كُو رِنمِ
بِي جَا رِه نَفَرِه فُون بِنمِ سُو رِنمِ
بِلورِك اَمِتَارِه حَقِ اُولسُون رَانلِي
اِي سِي كُو رِن سِي لِه سُو رِي اَخَالرِ
هَر كِسِي مَدَحِي تَنَا اِيلَدِنمِ
اَشَقَرِه سِي رِسِي كِه اُونبَانشِي اِيلَدِنمِ
اَو وِ يَدِن شَهِي كِه وِ بِيَرِيَك خِيَرِ
قُو رِي طَا خَدِن حَكِي كِه اِيلَدِنمِ
اَرِ تَشَرِي اَلتِه سِر اَو وِ رِلَدِي
مَدَرِ نَعْلِ كِه اَخَالرِ بِي وِ يُون اَمِلِه

-250

-255

-260

فَوَحَت بِيَرِه وِ اِيلَدِي كِه صَوَانشِي
بِنْدِنمِ بُو بِيَلِه سِر سِي سَت بِي رِسُون
هَر كِسِي قَد رِي نِي اَلدِي بِي رِنْدِي سَت
بِي رِنمِي جَا وِ شِ صَا خَدِه بِي رِسُون
اُونبَانشِي اَللِه تَقْدِيرِي يَا فِرِنمِ
خَو جَا ي خِي طَرِ اَمِدَا بِي رِسُون
اِنشَاء اَللِه اَجْمَعِي ن اُولورِ رَا خَا رِك
شَرِي كِه بِلَا بِيَلِه سُو رِي رِسُون
جَمْعِيَا بِي اَشِي مِي بِلَا بِيَه صَالِدِنمِ
قَا زِمِه اِيلَا كُو رَا كِه تَسْلِيْمِ بِي رِسُون
قَد طَا قِي اَو نَسْتِه اِيلَا كِه سَفَرِ
جَا رَا خَا تُو بِنْدِه دُو خَا ن بِي رِسُون
اَو كَا قَد خِي طَرِ حَدِي تِي بِلَا بِي
مَدَرِ نَعْلِ كِه اَخَالرِ بِي وِ يُون اَمِلِه

دوشن

درونش با شام نیک آیین گذار
 یارین میندند مکر بنور هنر
 قور قورم کافرین یانه کیندر
 حل بک با شام غده بیرسون
 استامیل باشا کوز بک نوری
 نیشک شریفه قوریش سقر
 قونیا شریفه قوشاد کمر
 سلطان مرزوق فرمان بیرسون
 اولون واروشه نعلت اولدی
 الیم طابوریدی قولان بیردی
 سلطان مرزوق امیر بیرسون
 شریب اولدی کور امیر خدا
 کسبه قالر بو کوهده موشیا

-265

بید حال اور غامش سلطان مشرف
 امیر ایله بویله بیرسون
 بیت شاه ایکن کوز نه کله با
 فک بنجه سنی وود جانده
 والیده سلطان وارید یانه
 اولون حقیقه خیر لیر بیرسون
 سلطان خید خان اولار بادشا
 یا شام سلطان سن نیلر یا شام
 قورماندار امیر غازی اول دروش
 اتا دن حقیقه تختد بیرسون
 شادمان بیز نیک لیر خیر اولدی
 بیدی اور بید نشه میر بکدر
 باب چانه بولر اچلادی
 قائمدن حکره ایلی بیرسون

-270

-275

سلطان ~~تاج~~ ~~شاه~~ ~~نور~~

طابق ~~وزیر~~ ~~مستور~~ ~~میر~~

حدی اولان بیزله خیر ویریلدی

یوقو طاعی قتل اولدی دندی ۶۲

میاور خود باشا ایله سفر

یتیمه قدر کونستر بیزه صخره

طاوق وزیر سن و بیقت ایله

نزیم ستور سن ایمان ایله

سلطانیم همین بیزله بیله

قوری طاعی یا شیده ایله مولا

مشوکتیم امیرین باشی کوزا ورده

چارخا طوبی بیزدن بیز خیر اورا

سایتیه کوله جیحانم جوق قدر

طاعی بالغانده بو بیری یوقدر

-280

-285

-290

قورلر بیلنر اوله و صبر ۶۶

خایق اولانلر کیری بیری سون

درویش باشا بید جوق سلام طلب

استرا بیک فها عسکر بیری سون

اول قور طاعله بولنده ظفر

طا بوز لر صا حدان کیری بیری سون

اوزوی الای لری سن ترفیه ایله

باطین سقیلا بیزین بیری سون

ترفیه ایله ایمین سنن الی قولا

استکام یا عمده عسکر بیری سون

دوزیم طوبی بیز استکام اوزره

اوجا طاعلرون طومان بیری سون

توبیله کافیک صای لای یوقدر

حکیمه کوره ترفیه بیری سون

طاعی

وَنِيَاةً قَالِدَةً وَرَهْمًا مَجَالِيمًا ۞ قَدِيرِيمَ قُورِزِيْلِكِ قَالِدِهِ حَاقِلِيمِ

شَعْبِيكِي خَالِدِ اَوْلَايَ يَارِزِيْمِ بُوَقْلَانِ بُوَيْلِحِدِ اَوْلَانِ بِيْرِسُوْنِ

وَرُوَيْشِ بَايَشَامِ وَيَزِيْكَ اَشَاوَلَهُ اَوْعَلِمَ عَلَا بِكَ بَايَشَانِكِ بِيْرِخِيْرِ اَللِيْمِ

كَاجِيْدِ اَطْرَافِكَ زِيُوْنِ اَبَلِيْمِ قَاوِيْرِمَهْ اِيْلَهْ تَعِيْنِ بِلَاوِيْرِسُوْنِ

لِيُوْا بَايَشَامِيْرِ اَوْلَا مَامُوْقِ دَاوِدِ يَاوَبِ رُتْبِيْكَ اِيْلَهْ فَيُبَايَعُهُ ۞

بِيْدِيْمِي كُوْرِيْمِ بَعْلَادِ جُوْلَانِكِ مُشِيْرِ اَوْلِيَايَ اَشَانِ بِيْرِسُوْنِ ۞

عَسْكَرِ الْمَشْرِ حَقِيْقِكَ فِرْقِ كُوْبِلَهْ بِيْرِنْقَرِ اَجْمَعِي حَرِيْقِ

دُوْكَشِ فِشَلِكِ صُوْرِيْمِي سَرِيْقِ اَسْتِكَاْمِ اُوْرُوْهِ دُوْبَايَ بِيْرِسُوْنِ

كَامِيْدِ بَايَقَانِكِ شَمْرِيْ اَجِيْدِ اَوْلِ مَلَاكِ طَاوُوْزِ عَقْلِيْبِهْ كَيْفِيْدِ

بِيْرِ بَايَلِيْمِ اَشُوْ اِيْلَهْ قَاچِيْدِ عَسْكَرُوْنِ بَايَشَلَهْ اَشُوْ بِيْرِسُوْنِ

اَلْحِيْ سَاعَتِ بِيْرِ سِيْرِ طَاوُوْرِيْ ^{حَاظِرِ} حَاوِطُوْرِيْ اَوُوْهِ نَاظِرِ ۞ ۞

نِيْلِدِ بَايَشَامِيْنِ صَاوِيْقِ اَوُوْرِيْدِ بِيْبِيْرِ طَاغِيْدِهْ حَرِيْبِهْ بِيْرِسُوْنِ

اَوْجِ طَاوُوْرِيْ بِلْدَانِ حَرِيْبِهْ اَوُوْرِيْدِهْ زِيْبِيْكَ قَاوُوْشَلِهْ مِيْدِيْ اَشُوْ اَشُوْ

اَلْبِيْ طَاوُوْرِيْ سَايَحِيْ اَشُوْ بِيْبِيْرِ قِيْدِهْ نِيْنِيْدِهْ وَكُنِيْنِ بِيْرِسُوْنِ

قَاچِ

قَاجَاوُ كُوَسْتَرُوِبِ اَوَّلِ كَاغِي خَنْدِرِ
بُوَسِيَدِ مَسَدِ وَيَا نَيْشِ حَاطِرِ

-320

بُوَقَدَتِ وَاَرَايَدَتِ بِيَزَلِهَ نَاطِرِ
اَمَرَ اَبْلَهَ زِيَانِ بِيَرِ سَوَرِ

اَهْلِي مَوْشِرِ حَكِيمِي يَا سَمِي
بِيَكُونِ اَجَلِشْدَرِ حَقَّتِ قَابُوسِي

مَشْرِيدِ اَوْلَايَه اَبْلَاكِ هُوَسِي
بَايِنْدِ حَقَّتِ حُوُرِ بِيَرِ سَوَرِ

طُوُجْحِيكَ جُوَقَدَارِ عَارِ نَا مَوِي
كَافِرِ قُوَرِ قَسِيَدَتِ بَاغَلِشِ يَا سَمِي

اَوْرَقِ طَابُورِيَدِ اَمْلَاكِ تُوَسِي
حِيَمِ يَا صَدُوقِ اَوْرِيَمِ قُوَشَرِ بِيَرِ سَوَرِ

اَللّٰهُ دَرِيْجِه اِيكِي سَاعَتِ قُوِي
اَلتَّمَشِ دَقِيْدَه بِيَرِ وَاَرُوَقِ بِلَمِي

-325

اَللّٰهُ اَمَانَتِ جُوَلَرِ دُوَلُوَلُوَا
سَاكِي حَرِ اَنْبِيَا بِيَرِ سَوَرِ

اَحْتَاَمِ غَرِيْبِيَدَتِ خَلَا بَانَا
كَافِرِيَن كُوَلَرِ مَوْغِيَدِ دُوَشَدِي

قُوَمَانْدَرِ مَن بِيَرِ مَسِيَدِ اَوَّلِ شَدِي
دِيَنِ يَلَا صَوْلَا طَاغَلِ بِيَرِ سَوَرِ

اَوْرَاوَنِ تَكْرَارِ كَلِمَاكِ بِيَرِيَدِ
اَحْمَلِه بُوَبْلَه بَاغِيَن اَوِيَنِيَدِ

جِيْمَا نَدَرِ جِيْمَا بِيَحْدِيَمِ بِيَرِيَدِ
بِيَرِ اَمْرِ كَلَاكِ تَكْرَارِ بِيَرِ سَوَرِ

-330

مِلَاكِي مِ اَعَا مَن اَوَّلِ اَشْتِ اَوْرَه
لِيُوَا يَا شَايَه سَدَه اَللّٰهُ اَبْقَاة

وَاَوْرِيَن كُوَرِيَدِ اَوَّلِ خَايِنَا
اَمِيَرِ اَوْنِيَدِي بُوَكَلَه بِيَرِ سَوَرِ

وَقَدْ أَنفَرَجِلْحَانِي الدِّقِ ۶	طَابُوا لِي أَرْبِينَهُ بِيْرَهُ قَوْلَانِدِقِ	
وَلِي بِيْرِكُو بِيْرِيْدَهُ حَبِيْرِيْنِ الدِّقِ	اَوْرُوِي بِيْرِيْدَهُ طَابُوْرِي بِيْرِيْسُوْنِ	
هَيْ كَسِي بِيْرِيْدَهُ قَرَارِ اَيْلِدِي ۶	دَرُوْشِيْشِ يَأْشَاوُوْنِ بِيْرُوْشُوْلُوْكَ طَابُوكِ	-335
قُوْرِي طَابُوْدُوْنِ كَاوِيْدَهُ نَفْطَرُوْشُوْكَ	اَشْبُوْرَهُ شَرِيْرِيْدَهُ اَوْرُوِي بِيْرِيْسُوْنِ	
طَابُوْرِيْلَهُ مَوْزِيْلِيْدِيْ اَشْبُوْرَهُ تُوْلِيْدِهِ	اَرْزُقْ اَيْلَهُ جِيْمَانَهُ اَرْبِيْرِيْدَهُ	
فَاَرْشَمُهُ بِيْرَانِ حَقَاكِ اَرْبِيْرِيْدَهُ ۶	اَيْلَهُ بِيْرُوْشُوْشِيْلَهُ رَحْمَتِ بِيْرِيْسُوْنِ	
رَحْمَتِ شِيْكَتِ اَوْلَادِي قِيْمَاكِ	جَاْرُ خَاطُوْرِيْدِيْ دِيْاَنَدِيْ طَابُوْدَهُ	
طُوْبِيْكَ يَا قِيْمَتِيْ قُوْرِيْ نُوْكَ بِيْاُوْدَهُ	قُوْشِيْمِ بِيْرِيْدِيْ جَكْنِ بِيْرِيْسُوْنِ	-340
خَاصِيْلِيْ كَلَامِ اَوْجِ مَسَاعَتِ قُوْلِيْ	سَلِكْنِ مَسَاعَتِيْ بِيْرُوْشُوْشِيْلِيْ	
اَوْرُوِي بِيْرِيْدِيْ اَخْشَامِ مَحَلْمِيْ ۶	جَاوِيْرِيْ جَاوِيْمِيْ قُوْرَانِ بِيْرِيْسُوْنِ	
فَلَاكِ اَرْبِيْنَهُ سِيْفِ سِيْمَاكِ اَيْلِدِي ۶	شَدِيْتِ بُوْرَانِ قِيْمَادِ اَيْلِدِي ۶	
عَسْكَرِ مَطَارِ سِيْمَانِ يَتَاوُ اَيْلِدِي ۶	رُوْشُوْشِيْلِيْ جَاوُوْرَهُ بَاوَاوُ بِيْرِيْسُوْنِ	
عَرِيْمَتِيْ كُوْرِيْ مَدِيْمِ بُوْبِيْلَهُ تَعَكْدِيْ	حَقَقَاكِ تُوْلِيْدِهِ جَاوِيْرِيْ فَلَاِيْ	-345
فَتَلِيْ اَيْلَهُ حِمَّتِ اَيْيَاوُ خُدَايْ	اَوْزِيْدَهُ نِيْلِيْكَ وَنِيْلِيْ بِيْرِيْسُوْنِ	

بِيْرِيْكَ مَوْشِيْدِيْ

طوبى سداسى طاعنن اللہ	نیک گویندہ خدیجہ مار بیلدی	
ذبیك قادشوق نیشان بیریسون	قورقیدن کاغذ امانه کلدی	
اون شہید اولمش چنانک گولوش	ذبیك قاروشلرک شہیردی	
درویش با شادان شیوان بیریسون	شہر شریفقله قورقورسولدی	350
ایله قیزایم یوخانیلدی	درویش با شام دیر ^{قورقور} کلدی	
اروق حکیمه عسکر بیریسون	نیز کیم طوبیله قورقلدی	
استکلام یایدق ایلدک قزار	اور دیز طاعنه اولتدک کنار	
اظرقدن باشیلک اش بیریسون	مناصورلردن جو قلمه خانیور	
قورسوقلر جاویر ایلدک حکیم	اظرقدن اش ایلدک هدوم	355
سلامت یاریم مریه بیریسون	منا بوز ایماق ایلدک سون	
مناصورلردن کلدی یولدی	حکیمه خیر دیر بیلدی	
منا عله بائیدک منا بوز بیریسون	قورقاندانق بیزه دیر ایز کلدی	
ایسماخیل با شام کلورایم	درویش با شام دیر اول علی بکم	
قیزیم کاغذله لاله بیریسون	سلطان حیدر امیر دیلدیم	360

دروش با شادان بره بیوان کلام
 مژگان بلوکدی ایچم ایلدی
 طاقور لر جمعاً دینوان ایلدی
 حتی اولانر میدانه واروی
 ظابطان اخلار وارین سئلله
 دیکچی یوز یا شی واروی هیوانه
 مژوشی اصلی مژوی مژوانه
 خدیجی ریختنی و تبری ایغانه
 دروش با شادان دینوانلار
 طاقور لر جمعاً ما شادان الله ویدر
 دینان سقب ایدنم حقه نیازی
 طاقور لر جمعاً اوزیده راضی
 اصلی ایترن اول حرم فده
 نایبه جفته حور جانده
 اوزیده جمعاً ترقیب اولندی
 تعلیم کلمات ایدن بیرسون
 مژوی اولان میدانه بیرسون
 ایبر لده مژان اولان بیرسون
 بویولکره صاحب اولانه
 بیزنی مژان اولدو بیرسون
 حبدن بیزدی اول ایغانه
 ساق قلبله وارن بیرسون
 اوزده طاقور بی بگند ویدر
 ایبر لده رقبه نشان بیرسون
 نوره فرق اولسون هر یاکوروی
 هان بلغنه نشان بیرسون
 کور بهش اصلی هر عشایر فده
 اوزیده یاری ایدر بیرسون

-365

-370

برنج

بِرَبِّهِمْ مَرْهَانَ اَوْلَادِهِمْ اَوْزِيدَ طَوَّعْتُمْ طَانًا بَيْنَ لِسَانِنَا ۴۴
 خَوْجِي خِيَلْتَرِ اَبَرِشِشِ بَابِنَا جَمْعًا صِلَادِهَ وَاوَرَنَ بِيَرِ سَوَن
 جَمْعِيَا صِلَادَهَ بِيَرِ عَظِيمِ دَعْوَتِ دَمِيلَهَ جَالَتِي اَيَدِيْمِ اَوَلَفْتِ
 بِشِشِ اَوَنَ رَفِيْعَانِ بِنَلَلَهَ اَلْبِ بِيَرِ اَبَا اَلتَوَنَ دِيْتِيَانِ بِيَرِ سَوَن
 شَهْدَهَ اَوْزِيْدَنَ وَبِيَرِ نِيْمِ كَلَامِ اَبِيْتِيْنِ اَوْلَادِ عَلِيَا خِتَامِ ۴۵

اَنْقَرَهَ سِيَرِ سِي اَوْلَادِ بِيْتِيْمِ ۴۶ مَدُوشِشِ بَا شَادَوَن اَمِيَرِ بِيَرِ سَوَن
 اَنْقَرَهَ سِيَرِ سِي جَوْنِ بُوْدَن اَشَدِ نَقَرًا وَاوَلَا تَارِكِ نَدَبِيَرِ شَهْدِ
 كَوْلَاكِ دَعْوَرِ اَيْلَهَ قَا زِيْنَا شَهْدِ قِيَا قَا زِيْمِهَ عَسَاكِرِ بِيَرِ سَوَن
 بُوْدِغِيَرِ نَجْدَهَ تَاخِذِ بِيَرِ سَفَرِ كَا فِرْدِ اَزِ دِيْنِ اَبَا شِشِ نَقَرِ
 يَارِ اَبِ بِيَزَلَهَ سَنَ مَرِزِمَهَ كَلَدِ بُوْدِغُوْرِ نَجَا شَهْرِيَهَ كَلَلَهَ بِيَرِ سَوَن

قَدَّ طَاغِيْمِ مِيْرِيَكِ دُوْشَدِيْمِ قِيَادَهَ لَسَدَنَ بِيَزَلَهَ كَلَدِ اَمْدُوْدَه
 مِيْغُوْفِ قَرِ لِيَدِ اِسْتِدْمِ اِنْفَادَهَ سَكَلَهَ بِيَرِ جَنَانِ عَرِيْمِ بِيَرِ سَوَن
 مَدُوشِشِ بَا شَامِ مِيْرِيَكِ حَقِ بُوْتِيْنِ نُوْتِيْمِ بَا دِيْنِ شَاهِ مَلِكِيْتِ اَبِيْرِيْحِي طَوَّعْتُمْ
 يَدِهَ قَرِ لِيَدِهَ قَرَمَانِ اَوْ قِيْدِيْمِ ۴۷ طَهْطَالِكِ بَا شَدَنَ طَوَّعْتُمْ بِيَرِ سَوَن

-390

قَدَّ طَاعِلِيمِ جَووقِ حَاقِلِيمِ وَاوَرِيرِ
 اَوْجِدْ طَاعِلِرَهْ قُوَرِيمِ بَرِيَسُونِ
 دَرُوئِشِ بَا شَامِ دَرِيَكِ اَطَرِيَكِيَرِيمِ
 قَدَّ طَاعِلِيمِ دَرِيَكِ اَبَلِيَمِي بِيولاوَرِيمِ

-395

اَوْجِدْ بِالْقَانَاهْ بِنْدَهْ كُوَرَدِيمِ
 دَرُوئِشِ بَا شَامِ دَرِيَكِ اَمِيَرِ كُوَرَلِيمِ
 اَوْجِدْ قَدْرِكِ دَرِيَكِ قُوَرَلِيمِ
 قَدَّ طَاعِلِيمِ دَرِيَكِ بِيولا بِلِيدِيمِ
 شِيَدِي شُو كُنِيَمِ حَدِيَسِي بِلِيدِيمِ

-400

دَرُوئِشِ بَا شَامِ دَرِيَكِ بَايَسِ حَدِيمِ
 اَوْجِدْ دَفْعَهْ اَوْلَادِي سَمَرِ اَبَلِيدِي
 قَدَّ طَاعِلِيمِ دَرِيَكِ قَرِيَاوَهْ دَرِيَمِ
 اَمِيَكُنِي قِيرَالِدَهْ دَحْوَلَهْ مَشَدِيمِ

دَرُوئِشِ

درویش با شام وزیرک ملت و قوسی و کلاک کافه ذبیان غوغای
ایق ملت با خلدیم یا سهی ۴۴۴ فو کیم قاناک سید بیرون

-405

قد طاغیم وزیرک اولمتم حصار اور قیم بوقدر اولمتم امار
نیانه یلیم ایلیم فیروز ۴۴۴ تسلیم اولیا ایلیم بیرون
درویش با شام وزیرک ناموسلو قور ای کافه سنک استلا جو قدر
وارند موسیرون امیتت بوقدر فلا با شندن طویر بیرون

-410

قد طاغیم وزیرک بیزایم د نینر مشی طاغدر بیانی اسیر
صو قور لک کسک اولمتم موسیرون بویله بریشان خانیم بیرون
درویش با شام وزیرک سلطان حمید کلدی بی امر اول وقت با کدن
باینه حوری اعدا جند ف ۴ برفده دحت امیر بیرون
قد طاغیم وزیرک بوجه طاغدرم لیل زارده طویرمن اغدرم
اسیرمانه جقدی او قز یا دیم تسلیم باینده صلاح بیرون

-415

درویش با شام وزیرک قصابدر ایدیم کور قشک بویله صالحی بن الله
پری اوستاده ای والله رفیقم خدادن بیزه ایتم بیرون

420

قَدَّ مَا عَلِيمٌ دِينِكَ حَيَاةً وَوَدَّعِيمٌ   كَتَبْتُ اَخْبَرْتَنِي شَيْخِي بِلَدِّعِيمِ
 طَفَّانٍ اَوْجِدَكَ اِمْرًا اَبْلَدِيْعِمِ   سَلَّمْتُمْ اَوْلِيَا قَرْمَانَ بِيْرِيْوَنِ
 دَرُوَيْشِ يَا شَامَ دِينِكَ بُوَسْفَرِيْوَنِكَ   كَسَبْتُمْ كَلْبِيْ اَيِ كَافِرِيْ سُنْكَ
 دِيْمَا بُوَيْلِيْوِ كَلْبِيْوِ صُوْنَاوِ   حَقَّتْهُ شَهْرِيْوَنَدَهْ اَبْلِيْجِيْ بِيْرِيْوَنِ
 قَدَّ مَا عَلِيمٌ دِينِكَ قِيْوِيْ نِيْلِكِ عَقْلِيْكُمْ   طَاعْتَرُوْهْ كَرَزَرَهَا يَدُوْدِيْوَنِيْكُمْ
 بُوَيْلَهْ شِيْرُوْنِ بُوَقَدَّرِ حَسِيْرِيْكُمْ   مِيْقُوْفُوْدِيْ بِيْرَهْ اَبْلِيْجِيْ بِيْرِيْوَنِ
 دَرُوَيْشِ يَا شَامَ دِينِكَ بُوَلْدِيْهْ عَزِيْكُمْ   يَا دَرِيْشَاهْ مَلِيْتْ اَمْرِيْنِ كُوْدِيْكُمْ

425

بُوَيْوُ مَا بُوَيْرِ بَلْكَرُوَيْفَاوُوْدِيْكُمْ   يَا خَايْمِ طَاعْتَرُوْ اَتَشِ بِيْرِيْوَنِ
 قَدَّ مَا عَلِيمٌ دِينِكَ اَوْفَعِيْمِ مَجْنُوْنِ   اَهْلِيْ اَسِيْلَهْ اَوْلَايْمِ مَقْتُوْبِيْ
 اَوْجِ مَسْهْ اَوْلَدِيْ مِثَالِيْ سِيْمُوْنِ   طَاعْتَرُوْ يَا سَيِّدَهْ كَرَزَرِ بِيْرِيْوَنِ
 دَرُوَيْشِ يَا شَامَ دِينِكَ اَحْمَدِيْكُمْ   حَزْبِيْهْ سَاوُوْلِيْوَنِيْ اَوْلَا قَا جَدِيْكُمْ
 نِيْتِيْمِ بُوَلْدِيْهْ مَسِيْرِيْهْ مَسْفِيْرِيْكُمْ   يَا دَرِيْشَاهْ بُوَلْدِيْهْ سِيْرِيْكُمْ بِيْرِيْوَنِ
 قَدَّ مَا عَلِيمٌ دِينِكَ رِيْضَانِ اَيِ   اَهْلِيْ مَوْسِيْهْ بِيْرِيْشَانِ وَايِ
 سَايِ نَشْرَاهْ نَدَهْ اَلْدِيْمِ تَبَاهِ   اَجْدِيْكُمْ بَا نَدِيْرِيْكُمْ نِيْشَانِ بِيْرِيْوَنِ

430

درويش

مدونش با شام و بیک شهر رمضان
 سلطان حمید کله بیرون
 سلطان حمید سن بنگریشا
 اتی قزل و زوب اتیک تاشا
 خالیمه خالیم درجی ایندی سه
 بدل بازلدیک سن اللک باره
 شهر رمضان سکریم کورنده
 یغیر او کله باور خالیده
 هر کسک کورکلر سله اولدی
 شاه سلطانده بیرون کله
 راحت ایندی نیش وقت مان
 ایی کور سله سورنی اخلاص
 خالیم قائدی هر کز با شنده
 مشارکنک سیری سو شنده
 بزرگ کافز قریک بریشان
 منار که اولیا امیر بیرون
 نفوسک بیرون طایفه طاشا
 نفوسکله دوران قائم بیرون
 اراهی عاشیق بیچاره ارا
 یوکت مکاری قوله بیرون
 دستان جتای طقان اوخنده
 اورینر طاحندک کبر بیرون
 کبری کتیه نام خیر اولدی
 اشقودرک شهرنده راحت بیرون
 جمان ایندی اول حقه نیاز
 بیخوامزده خطبه بیرون
 قائم بنده غم کوشنده
 بیونده راحت امیر بیرون

-435

-440

عَفَاكَ اَوْجِدَهُ وَتَسْتَأْمِرُ بِيَانِ جَوْفِ جِفَا جِلْدَتِي مَوْلَايَه عِيَانِ
 اَنْقَرُو سَبِيْرِي وَبِيْر مَزْمِي اَمَانِ شَهْرِي مَدَه بِيْرِي سِرْفَتِ بِيْرِي سَوْنِ
 جَمْعِيَا دِيْنِدَرِ اَوْلِ شَهِيْدِي غِيْبَةِ اَيْلَاهِ تَشْفَعَتِ يَا اَجِي جِنَا بِنِي
 حِيْلَتِي حَقْدُوْنَ خَاوِي بِنَشَاوِي عَشْقَكَ فَوَلِيْدِي سِيْرِي بِيْرِي سَوْنِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَتِيْكَ بِرَبِّيْ اَبِيْر مَدَه مَشَانِ اَيْلَاهِ
 كَيْفَ بُوْكَافِرِيْ مَدِيْنِ عَدُوْمِيْ كُوْنَفَكَانِ اَيْلَاهِ
 سَمْرُوْر حَقِيْقِيْلَه هَرُوْمِ فَوَلِيْدِي اَيْلِيْمِ حَرِيْبِي
 وَوَلِيْ اَنْبِيَا اَوْلِيَاوِي وَرَضْوَانِ اَيْلَاهِ

بُوْكَافِرِيْ قَتِيْحِي يَا رَبِّ اَمِيْدِيْ اَيْلِيْكَ فَتَاحِ
 اَوْ سُلْطَانِ مَشَاهِ سُلْطَانِ اَللّٰهُ شَاوْمَانِ اَيْلَاهِ
 حَاكِي عَمَّانِ صَا حِيْبِ بَا اَللّٰهُ عَمَّ دَرُوْ سُوْ اَللّٰهُ
 حَزَلُوْدِيْ مَشْهَدِ اَللّٰهُ جِنَانَه يَا اَجِي يَا اَيْلَاهِ
 شَلَاكْتِ اَيْلَاهِ ذُوْ تِلْكَدِيْ بِيْرِي اَبِيْر مَدَه سُلْطَانِي
 وَيِيْرِيْ مِيْرِيْ جَمْعِيَا هَرُوْمِ عَمَّ اَلِيْ اَبِسْتَانِ اَيْلَاهِ

Orijinal Belgede

34. Sayfa Eksik

سرانجامی قرطاج

تقدیر غمخده تجلای بویله یازیلان یازی رسید اولغماز

عجل سیز اولغم اولاد اولی قوتله شاهم تدبیر بوزلماز

حکوی صحنه عاجز و جفا قشرون و روی سورق منشا

قوتله شعوری ایلدیم ازان قودون قلده نقص بونماز

وار ایتیش قسنت بتم بویولک قودون قلله یازمش ایلد

سلبش ابدان غریب ایلدک تجلی بویله جاده بونماز

حقار و نیز جلاله امنا هر نه اولور سله بیزه سلنا

یارب بیزلر کوندر حیناله او بویله ناری حقیق بونماز

جوزی قلاون ایدیم ایفاده و کلین احباب ایلد ایلون صفا

بدریله و حجت ایدر لاندک با شقه خیر عمل بند بونماز

اولی

-5

-10

اولی حکایتده بارشوق ای یاری بیکون قرار اولشود
 عاقبتن کافر هوانیلد بویلا حله الله بیک انقاد
 قومی قدری کلدی بناشد بیزیم اوریده غلغله دوستدی
 ایتکین کافر حدنده اشد صکره خاندان صورت بونقاد
 نکر او ایلد خیر انا خالر کلسون سندانه عشق اولانر
 قائم مقام باشا اغالیوالر ات بولنورسه مینک بونقاد
 موقدنه اول قوی الدیم عشقک بتمیریلد سندی صالحدم
 بیل یازیلدیم یاری ایلر بند بعلیش قابدان بونقاد
 قره طاع کافر اقری بونر مسه اینه بید نامه یازدی
 استکامینه عسارن دوزدی خاتین اولانک صوفی بونقاد
 ائی قیزاله فریاد ایلدک لمسک کاغیز سندن دیر ایلدک
 از بوجوق ارزق بولنی بولک شاشقی اولانک عار بونقاد

-15

-20

اَوْجِ سَفَرِ اَوْلَادِكَ اِمْتِكِنِ بُوَيْلَةَ   اَيْلِي بُوَيْلَةَ مَا حَمَلَهُ صَوْلَهُ
 اِسْكِلْنِي يَا بِنْتَهُ اِمْتِكِنِي وَارْتَدِ   رِيحًا اَيْلَادِي جَارَةٌ بَدْرُ نَمَازِ
 دُرُوشِ يَا شَامِ وَيْرِي نَدْوَةَ حَبَّتِ   قَالِمِدِي بِنْدَهُ اَمْرِي شَرِيْعَتِ
 اَيْدِلُوْمِ هُجْرَمِ اَوْلَا اَهْلِي حَبَّتِ   شَرِيْعَتِ بُوَيْلَتَهُ قُقْصَانِ بُوَيْلَمَازِ
 اَللّٰهُ حَمِيْلَهُ حَمَلَهُ وَارْتَمِ ۷   ذِكْرُ اَللّٰهِ اَيْلَهُ تَسْبِيْحِ اَيْدِلُوْمِ
 يَا اِي حَمَانَهُ مِفْتَاحِ وَيْرَالِيْمِ   اَوْ بُوَيْلَتَهُ صِرْطِ مِيْرَانِ بُوَيْلَمَازِ
 جَوْقِ وَيْلَتِي عَزْمِي رُوْمِزِ   كُوْرَمِدِيْمِ اَصْلًا بُوَيْلَةَ نِيْرِيْمَازِ
 طَاعَتِي بِيْرِي مِثْلِي نِيْرِيْمَازِ   بُوَيْلَةَ بِيْرِي عَارِيْمِي مَلَّتِ بُوَيْلَمَازِ
 دُرُوشِ يَا شَامِ وَيْرِي بُوَيْلَتِي عَزْمِي   بُوَيْلَتِي طَاعَتِي يَسْتُوْنِ يَا حَمِيْمِ
 اِي كَافِرِي بِيْرِي بُوَيْلَتِي صَاغِيْمِ   اِمْتِكِنِي نِيْرِيْمَازِ كُوْرَمِدِيْمِ كَلَمَانِ
 قَدْ طَاعَتِيْمِ وَيْرِي كَلِمَتِي اِمَانَهُ   مِيْرِيْمَ اَيْلِي كَلَمَانِ اِيْمَانَهُ
 يَا بِنْتِي طَاعَتِيْمِ قُوْرِي طُوْمَانَهُ   بِيْرِي كَلِمَتِي قُوْرِيْمِ سُوْبَلِكِ اَوْلَمَازِ
 دُرُوشِ يَا شَامِ وَيْرِي اِي كَافِرِي كَلِمَتِي   عَزْمِي اِمَانَتِي وَعَزْمِي بُوَيْلَمَازِ
 عَاقِلِيْمِ طَاعَتِي كُوْرَمِدِيْمِ   يَا اَرْبَلَانِ دَفْتَرِ اَصْلًا بُوَيْلَمَازِ
 ذُو

قوه طاغيم دينك قادور بوزيم   بود غور بجايه واديم سوزيم
 جايلرك بولنه اينسلا دوزيم   طاشلي طاغيم اصلد كنلن
 دروئش باشام دينك بترامر كلد   سلطان حيدن فرمان طيا
 بوقوه طاغلك بوغوش اولسون ادي   بويلا خائين اصلد بونماز
 قوه طاغيم دينك اينسكامدي   طاغى ارانسه يالديم بوقوي
 ايدلنم اتش بين كينجلى ٦   كوندز بيلرون اصلد كينج
 دروئش باشام دينك نينلنم   هر بير كافره اون گوله امرم
 نجه ارناد جوق ز بلكلر   جينام جوقدر اصلد قونن
 قوه طاغيم دينك حصار ايلدلم   ميدن قلعهك در بندر ايلدلم
 عسكريم زنجير اطراف ايلدلم   كسمتم بوللرك صوب بونماز
 دروئش باشام دينك اي حئي باي   كندى قادير در ز قاك و ز في
 حضرت على كوئورى ثا في   و بير بلور ايلان قيمت كسان

-40

-45

قَرَّةٌ طَاعِغِيمِ دِيرِكِ هَرَكِيهْ اَنْشِ كَبِيْرِي قَاجِرْمِ اَيْدِيْمِ شَشَشَشِ
 قَاجِ كُوْنَدِي بُوْرُوْدِي شَدَدَتِ اُوْلُوْرُقِي اُوْلُوْفَتِ اَصْلَاحِ حَرِيْمِي اُوْلَمَازِ
 دَرُوْتِي بِاَسْمِ دِيرِكِ اِي كَاوِيْتِيْكَ يَا فَيِيْنِ وَقِيْدِي اَلِيْمِ سَمِي
 قِيْنِي وَاْرْمَاوِي كَسِيْمِ سَمِي سَمِي دَرُوْبِيْدِي خَايِي عِلَاجِ بُوْلِيْمَانِ
 قَرَّةٌ طَاعِغِيمِ دِيرِكِ مِيْشِي اِيْتِيْدِي اِسْتِكَاْمِ يَا اَيْدِيْمِ طَاعُوْ اِيْتِيْدِي
 قُوْرُقِيْمِ سِيْرَانِ بُوْرُوْكَ صُوْنِيْدِي اَلِي قِيْرَالِيْنِ بِيْرَسَلَامِ كَلْمِي
 دَرُوْتِي بِاَسْمِ لِيْمِي قَالْمِدِي بُوْرُوْتِي اِي كَاوِيْرَسَلَامِ كُوْرُوْلُوْ كُوْرُوْتِي
 سُوْبُوْلُوْكَ يِلَازِ قَالْمِدِي سُوْرُوْكَ طُوْبِي اَتَايِيْمِ بِيْرَامِي قَالْمِي
 قَرَّةٌ طَاعِغِيمِ دِيرِكِ بِيْشِ اَلِي كُوْتِي بُوْرُوْكَ كَلُوْرِ غَالِيْبِي صُوْمِي
 حَسَكِي كَاوِي جِيْضَايِي وِيْدِيْمِ غُوْغَاْمِدِي بِيْمِ مِيْدِيْدِي اُوْلَمَازِ
 دَرُوْتِي بِاَسْمِ اَنْشِ بِيْرُوْشُوْرُ كَلْمِ اُوْجِ بِيْرُوْدِي جِيْكَ سُلْطَانِ قُوْرُوْ
 يَكِي اُوْجِ كُوْنِ رِيْمَازِ اِيْدِي طُوْبِي رَسَدِي جَانْدِي دِيَاْمِي
 مَلَاغِ طَرَفِيْدِي بِيْرِ غُوْغَاْسِي يِلْدِي طَاعِيْدِي طُوْبِي رَسَدِي
 حِيْقَا كِ اُوْلَمَازِ مِيْلَانِ غُوْغَاْسِي طَاعِي اَلِي سِيْدِي كَاوِيْرَسَلَامِ
 اَلِيْمِي

-50

-55

-60

أَقْتِنِ بِأَمْسِ طَابُورِ اللَّهِ زَيْلِ زَيْلِكَ	بَيْتِ طَاعِنِكَ جَنَّةِ صَادِقِي
أَوْلَ طَابُورِ يَلْدِزِ طَاعِنِ بِيْرِي	فَا طِرْ طَوْبِي حَسَابِ أَوْلَمِي
مَوْلَانِ وَيَرْمُونِ كَيْسِي أَحِي	عَشِقِكَ بَحْرِنَدِ الْمَثَمِ بِأَحِي
كُوْبِيْرِيَهْ كَلْدِي شَرْدَلِيكِ أَوْجِي	نَيْدِي بِيْرَالِي عِلَاجِ بُوْنَمَانِ
بُوْرِ اللَّهِ قَدَّرْ شَرِيْدِي بَارَالِي	وَجُوْدِي أَوْلَمِي أَمْسِ قَرَالِي
أَلْ قَزِيْلِ قَانِدِهْ جِنَانِكِ كُوْبِي	بُوْرِيْلَهْ كَافِرِيَهْ اِنْتِقَامِ قَالَمِي
أَوْتُوْرِي بِيْتِ سَطَلْتِ حَرِي جِنَالِيكِ	كَافِرِيَهْ أَوْلَمِيكِ سَيْدِيَهْ طَلِي
كَلْدِي بِيْرِيَدِي كُوْبِيْرِيَهْ كَلْدِي	كَيْسِيكِ حَقِ كَيْسِيَهْ قَالَمِي
كُوْبِيْرِي بِأَيْسِنْدِهْ مَخْلُوْقِ وَيْرِيَدِي	قَوْرِ دَالِدِيَهْ كَلَهْ صَالِيَدِي
كَافِيْرِي دَنْ شَكَرِ ارْزُوَالِيَدِي	بُوْرِيْلَهْ حَرِيْمِيَهْ اَصْدِ بُوْنَمَانِ
زَيْلِكَ كَلْدِي بَلْكَأِي بِنَدِي	أَوْلَمِي شَرْدَلِيكِ كُوْرِيَكِ نُوْرِي
جِيْتِي اَعْلَاوَهْ اَمَلِيكِ سِيْرِي	بُوْرِيْلَهْ مَيْهْ كَلَهْ كُوْرِيَانِ صُوْرِيَانِ

-65

-70

فَيْرِكَ يَا شَامِرَ هَمِّ اَوْلَادِ شَهِيْدٍ   تَكَرَّرَ قَوْلُ يَلِدِي بِرَجْحَلٍ جَدِيْدٍ
 وَتِلَاوَةِ اِيْرَاقِ بُوْلِيْزِ بَعِيْدٍ   مَكْتُوْبِ طَائِمِيَا سَاعِي بُوْلِيْزِ
 اَوْجَلِرْ حَقِيْقِيْهِ اَوْجِ تَهْ طَائِمِي   يَلِدِيْزِ طَائِمِيْهِ وَكَلِيْكَ بِيْرِيْغِي
 اِسْتِكَامِ يَا بَدُوْصُوْلِ اَيْلَلَهْ صَاعِي   مُنْكَرِ كَافِرِهْ اَيْنَا مَقْ اَوْلَمَزِ
 اَوْجِ كُوْنَهْ قَدَرِ مَوْلَا اَوْبِرِيْلِدِيْ   طَائِمِلِرْ يَا شَهْدِ عَسْكَرِ دُوْزِيْلِدِيْ

هَوْنِ صُوْبِيْزِيْ وَارْدِيْ بِيْرِيْزِيْ   عَسْكَرِهْ غَيْرِيْ حِسَابِ اَوْلَمَزِ
 كَامِيْلِ بِيْكَ اَوْلَادِيْ بِيْزِ مِلِيْوِيْزِيْ   اِسْتَمَزِ بِيْزِ نِيْمِ اَنْكَلِيْنِ يَا مِيْزِيْ
 اَوْوِيْزِيْكَ اَعْلَدِيْزِ مِيْمِيْزِيْ   اَيْبِيْ اَوْصَدِيْزِ كُوْنِيْلِكِ اَوْلَمَزِ

اَوْرِفِهْ نَدَايِشِ فَايِيْ نِيْمِيْكَ   طَائِمُوْرِيْكَ بُلُوْرِ قَدَرِيْ قِيْمِيْكَ
 مَدُوْشِيْزِ يَا شَاوَرِ الْمَشِيْهِكَ   مَدُوْشِيْزِيْزِ بِيْرِ اَلْبِيْتِ دَرُوْشِيْزِيْزِ
 جَمِيْلَهْ طَائِمِيْطَانِ حَقِّ اَوْلَسُوْرِيْزِ   يَا رَبِّ قِيْمِيْ اَيْلَلَهْ اَجْمَعِيْنِ غَازِيْ

اَهْلِيْ اِسْلَامِيْزِ تَكِيْمِيْزِ اَوْزِيْ   دَلِيْلِ اَوْلَامَازِ سَهْ حَسْبَتِ بُوْلِيْمَازِ

درويش

مَدُونِش بِاَشَادَن نِيرِ دِيُونِ ^{كَلْدَك} بُو يَتِي كَوِي يَا خَايِمِ دِي دِي
طَو بِيَلَه عَسَكِرِ هَا جِهَمِ بِلَدِي جَارِ خَا طَو مِيَن كَوَلَه صَوْرِيَانِ
دَامِدَه كَا قَه وَيِرِيكِ اَشِي دُونِ كَن شِيَه سِيَرِ اِيَلَه اَبِي
كَافِرِيكِ اَوُو دَن كَلَدِي بِيَرِي عَسَكِرِ دَن خَيْرِ دِي بِيَانِ صَوْرِيَانِ
قُو دِيَسِ طَا بُو دِيَلَكِ بِيَشِي ^{بِيَرِي} بُو زِيَا شِي شِيَرِي جِيَانِكِ كَوِي
بَشَقِدَه اَوْلَدِي غُو خَا نَكِ حَالِي بُو كَا فِرِيكِ صُو بُو نَمِيَن
اَوُو دَه طَا بُو زِي اَمِيَلَدِي بِيَرِي جِدَا اِيَا بِيَلَه بِيَرِي
اَز بُو حَقِ صَكِه حَتَرِيَه صَا بِلَدِي شَكْرِيَرِي دَه دِي بِيَانِ بُو
مَسْتَا زِ بُلُو كِ اَوْ جُو طَا غِيَلَدِي اَمِيَلَدَه نَقَطَرِ نِيرِ دُو زِيَلَدِي
بِيَرِي نَقَرِيَرِي بِلَكِ دَن وُرِيَلَدِي يَارَه دِي بِيَانِ شِيَرِي حَكِيْمِ صَوْرِيَانِ
بِيَرِي نِي بُلُو كِ اَمِيَرِي وَرَدِي عَسَكِرِي قَلْبِي عَتَقِيَلَه طَو لَدِي
سَكِرِي سَقَامِيَرِي بِلَكِ دَن بِيَرِي عَطَشَانِ اَوُو لَدَانَكِ حَالِي صَوْرِيَانِ

-90

-95

وین قانور مشرک تدبیر شاشد	کافر اولاد طاعتی اشدی	
وینت قائمده فیشه بنا مشدی	ظالم طاعتیه اصلد ورنه	-100
اوچگون اوج کیمده اولدی بیز حمت	اوریده قارداش جوق اولدی حمت	
حکم هدر اینده واور بیز حکمت	حکم اینده قار شمشک اولماز	
ایله بیزیشان اوز دینک حالی	بویله حالک باشام صور مالی	
شکر اچقدن ارفقک بولاری	صنک حقی نامی ویر یاهن	
اهلی اسلامک جوقلا غیری	نان اچون اصلد اینز فیشی	-105
پادیشاه ویر متش بوتغیان	تاقیص ویر نک اینشی کورینن	
ریت العالمین عالمک یاری	قدرت سنکلا قدرک اومه یاری	
هر بیز حیوانده بیز قیده ضاری	او تلق صمانی اصلد بولینن	
لحمی بقرون قرق ویر هم تعین	کوریدیم اصلد بویله بیز اوین	
ایک دنه کونده اول بوخصتک	اون تانله بسیم قارینز طویینن	-110
کیمده بکلهز اینکامدی	کوندوز قاروز بیز قیالری	
خرم اینک الله بیز یارلی	صکرده خیری قوت بولنماز	

صکرده

حَسْرَتِ نَيْصِي اِيَاغِي يَا لَيْلِي ۶ كُور مِلِي مَنَكْر نِيَزَلِي حَالِك
 اُولُو مَدَن حَيْرِي بُووق قِيَلِي قَالِك جَامُو لَه يِنَاق اَصْلَا دُو زِيَانِي
 هَر كَس اِيلِنْدَه كَلدِي بُو يُو لَه ۶ خَارِي اُولُو بِيْن يَا تَمَرِي دِ اُولَه ۶
 اُو رَدِي بِي رِي نِه اِيلِدِك مَوْلَا اِنْقَر لَرُون كُو زَلَر اِحْمَلِي ۶

-115

اَشِيورَه وَيَدِي كِيْن بِيْر كَانِي دِي بِي جَمَلَه سِي اِحِق هَم كَر قَبِي ۶
 قَلَعَه اُو مَنَدَه جَلَمِش مَوْرِي بِي اَسْلَامَه اَصْلَا دَا قَلَمِي ۶
 مَوْلَانِك اِي شِي هَم جُو قَدَر خَلِك طَا غَدِي بَلَكْر مَنَا كِي كُو نِي ت ۶

-120

جَا بِلَه بِالْقَابِي اَيْلَه بِي رَهِي ت ۶ كَانِي اُولَمَز سَه قَدَر اُو نِي مَن
 بِي شَكُوْن بِي شِي كِي جَه شِي دِي ت بُو زَان مَوْلَانِي نِيَزَلِي وَه اُولَسُو ت بِي رَان
 ظَا بِي طَان بُو لُجَه اِيلِدِي سَسِي رَان بُو زَدَن بُو يِلَا قَدَر اُو نِي مَن

سَلْطَان حِي دُون اَمِي رَ طِيَان دِي اَمِي دِي مَن صَا غَدَن كِي رِي اُولِنْدِي
 بُو مَعُو رِي جَاهَه مَوْلَا بِي رِي لَدِي دَفْتَر اَهْلَام حَسَاب اَر لِي مَن
 اُو نِي شَكُوْن قَدَر بُو دَعُو رِي جَاهَه بِي شِي اُو رَدِي كُو رِي سَلَامَه ۶
 كِي م بَلُو ر بُو اِي شِي كِ صُو فِ نِي رَه قِي شَه طِيَان دِي طَا حَكْر اَحْمَلِي

-125

مَسِينِ قَلْعَهُ سَبِي سَلِيمِ اَيْلِدِي
 جَارِخَا طَوْبَلَرِكْ اَوْلْ كَاغِرِ الَّذِي
 قَلْعَهُ اِبْجِنْدَه صَبْ صِلَاخَلْمِي
 اَيْلِ قَدَرِي اَوْلْ بَحْرُ خَلْمِي
 بَحْرُ خَلْمَرُونْ خَبِرْ قَايِ اَلْبَدِي
 كَاغِرِ اَوْلْدَانْ هِنِكْتْ اَيْلِدِي
 كَاغِرِ طَوْبَلَرِي قَوْرَدِي مَتَرِنْبَلَه
 ضَارِ سِينِ اَوْلْ كَوْنِ اَوْلْدِي وَرَلَه
 عَجَلَه بَا شَامْ اَمِرِ اَيْلِدِي
 طَاغِي يَا نَدَكْ بَا شَامْ خَبِرَه صَارِ
 مِي خَبِرْ كَلْدِي تَلْبَا مَتَمَرُونْ
 بُو كَلْمِينْ كَلْمِينْ كَوْبَرِي بُو لِنَدَكْ
 مَسَلِيمِ اَهْ جَوَقْ اَيْلِرْ عَجَلَه
 زَوْرِنَدَكْ فُصِكْ بَا نِيْعَه يِرْ

-130

-135

-140

بِيْرْ قَوْلْ اَخَا سِي مَلَاكْ اَيْلِدِي
 سَبِيْبْ اَوْلْدَانِكْ صَوْبِ بِيْرْ لَمْتَمَزْ
 اَوْ خِيُوْرْ بَسِيْرِي الَّذِي اَنْلَرِي
 فَبَشَقَه زَبِيَانَلَرْ خَبِرِي صُوْرِي بِلَمِنْ
 اَوْلْ قَوْلْ اَخَا سِي خَا يِنِ بِلِنْدِي
 مَسِينِ طَوْبِنَدَكْ كَوْلَه صُوْرِي بِلَمِنْ
 بُوْرْ قَوْرَبِي اَشْمَرِي نِيْهْ صَالِدِي وَرَلَه
 دَرِي نِيْشْ بَا شَادَوْنْ خَبِرْ صُوْرِي بِلَمِنْ
 اَوْنْ طَا بُوْرْ بِلْدَانْ نَدَرِيْبْ اَوْلْدِي
 طَوْبَلَرِي خَبِرِي حَسَابْ صُوْرِي بِلَمِنْ
 اَلْقِيْشْ يُوْرْ جِيْمَا نَا اَلِكْ قَلْعَدَتْ
 اِيْرَمْ اَخَادَوْنْ غِيْرَتْ صُوْرِي بِلَمِنْ
 طَا بُوْرْ يُوْلِنَدَكْ بِيْرْ قَالْدِي بُوْرِي لَه
 صَاوْ خَالْمِدْ قَحْوُوْرَانْ يُوْرِي نِمَادْ

ايام

وَرَبِّهِمْ إِضَاءٌ وَسُنْ كَلِمَةٌ قَارِئُشْ	هَرَبِيذٌ بِلَايَةٍ دَوْرٌ مَتَمُّ بَوْلَانِشْ
مَوْطَرٌ جَمِيٌّ بِيْرٌ جَدُّ كُلُّ بَوْلَانِشْ	جَسَانِيٌّ بِيْرٌ بَوْلَانِشْ طَابُورٌ بَوْلَانِشْ
نَانَا رَحِيلٌ دُوْرٌ مَحْمُودٌ قَدِيْمٌ	وَبِيْلَتِيٌّ يَا رَبِّ سُنْ أَيْلَهُ قَدِيْمٌ
بِيْرَةٌ أَوْلَادٌ بَوْلَانِشْ أَمِيْنٌ	أَوْزَانِيٌّ حَسَابٌ أَصْلًا صَوْرِيَانِشْ
اللَّهُ تَعَبِيٌّ بِيْرٌ مَلَّةٌ بِيْلَهُ	طَابُورٌ بِأَسْتَدِهِ أَيْلَهُ مَوْلَا
كَوْلَهُ كَلِيْبٌ مَخِيْلَهُ صَوْلَهُ	عُرْبِيَّةٌ بَوْلَانِشْ قَارِئُشْ بَوْلَانِشْ
أَخْتَانِيٌّ أَوْلِيْبُهُ حَرِيْبِيٌّ دَوْلَانِشْ	كَأَفِيْرٌ طَوْلَانِشْ بَوْلَانِشْ أَلِيٌّ
طَاغُرٌ أَسْتَدِيٌّ طَابُورٌ دَوْلَانِشْ	طَوْلَانِشْ بِأَسْتَدِهِ أَسْتَدِشْ صَوْرِيَانِشْ
بِيْرٌ أَلِيٌّ بِيْرٌ مَوْلَانِشْ حَوْلَهُ	طَاغُرٌ يَا رَبِّ دَوْلَانِشْ وَلَوْلَهُ
وَقِيْبِيٌّ أَخْتَانِيَّةٌ كَوْلَانِشْ زَوْلَهُ	أَعْلَمٌ بَوْلَانِشْ كَلْنٌ كَوْلَهُ صَوْرِيَانِشْ
دَوْلٌ دَانَهُ كَوْلَهُ أَوْلَانِشْ أَيْلَهُ	بِيْرِيٌّ كَوْلَهُ كَوْلَانِشْ يَا بِيْرِيَّةٌ
بِيْرِيٌّ كَوْلَهُ شَرِيْبِيٌّ أَيْلَهُ	بَوْلَانِشْ كَأَفِيْرٌ صَوْلَانِشْ مَعْنِيَانِشْ
بَوْلَانِشْ مَوْلَانِشْ شَرِيْبَانِشْ أَوْلَانِشْ فَيَقَانِشْ	طَاغُرٌ يَا رَبِّ بَوْلَانِشْ بِيْرِيَانِشْ
أَوْلَانِشْ بِيْرُهُ أَيْ عَقْبِيٌّ بِيْرَانِشْ	حَلِيْمَةٌ سَتَلَانِشْ مَوْلَانِشْ أَوْلَانِشْ

-145

-150

سَاعَتِ التَّيْرِ سَيْرِيهِ حِكْمَتِ
 صَبَاحِ اَوْلِيَّهِ قَالِدِي طَاقَتِ
 بُوَيْلَهُ نَيْرِ صَارِقِ كُوْر مَدِيْمِ صِلَا
 سَبِيْكَ وَنَيْرِ مَتْنِ اَوْلِ غَنِي مَوْلَا
 حَقِّكَ اَيْتِيْدَه جُوْقُوْر حِكْمَتِ
 اَيْلَه نَيْرِ قُوْرِنِ شَقِيْقَتِ رَحْمَتِ
 ثَابِتَانِكَ يَا تَنْدَه اَصْلَدُوْر نِيْمَنِ
 كُوْجَلِ اَزْ نِيْلَا اَسْتُوْر سَبِيْلَا
 قِيْتِي بُوْرُوْرُوْه غَوْضَا اَوْلِيْمَنِ
 كَا قَا اُوْرُوْبِه غَنِي نَيْرِ رَحْمَتِ

يَا رَبِّ نَبِيِّكَ لِيْسَنْ هَيْتِ
 سُلْطَانِ حَيْدِيْفِ نَيْرِ اَمْرِ كَلْبِ
 اَوْلِ كَا فِرْ كَنْزِ اَمَانَه كَلْدِي
 يَنْتِي اَوْ تَكُوْنِ قَدُوْر اُوْرُوْبِي حَيْتِي
 اَيْتِيْتِ حَسْرَتُوْنِ بِلَانِ حَيْتِي
 اَللّ اَوْ شُوْرُوْبِ زُفَانِ دُوْر نِيْمَنِ
 يِنَا شُدِي شِتَا وَقِيْتِ قَالِدِي
 نَيْرِيْدَه رَا حَتِ قَدَرِ اَوْلِيْمَنِ
 كَسِيْدَه كُوْر مَتْنِ بُوَيْلَه هَيْتِي
 جُوْقُوْبِه سُوْر لِي دِيْمَكِ اَوْلَاذِ
 كُوْر نِيْمَنِ اَوْلَاذِ سَبِيْلَا قُوْر لَتِي
 اَصْلَدِ بُوْر اَيْتِيْكَ صُوْفِ بُوْر نِيْمَنِ

خَاذِي حَيْدُوْنِ نَاخُوْرِ كَلْدِي
 اِيْمَنِي اُوْرُوْبِي اُوْرَاهِ قَالِدِي
 اُوْرُوْبِه صَاعَقُوْنِ كَثِيْرِي اَوْلِيْدِي
 حَرِيْبَتَانَدَنْ خَيْرِ صُوْر نِيْمَنِ

نَيْبِكِ

تَبِيكُ قَارِوَانَشَارُ قَالِدِي مَبْدُكُ
 اَوُرُوي تَبُوشَانَدِي طَاعِي تَوَلِنِدِي
 عَرَبِيَسَانَدَن بِيَرَايِي طَا بُوَرِي
 اَوُرُوه طَا بُوَرِي اَمِير كُوَرِي تَا لِيُوَرِي
 تَبُدِي سَمِي اِيَلَلِه سَمُو كَلِيَسِي
 بَاوُر بُوَلِنِدِي بِيَرَكْنِي اَوُغَلَانِي
 كَتُوِي حَالِيُوِي جَوُو بِيَرَا كَرِيَمِي
 حَا قَلِي سَمُوَن تَبِي بِيَان اِيَلِدِيَمِي
 بَا شِي اَوُشِي دُر قَانَشِي كَمَا فِي
 قَدُو فَيِدَانَدُر كَا قِيَل رِي جَانِي
 ذَا شِي دَن اَمِي بِي تَوُر مَشِيَم بِي كَرِي
 دُو جِي اَمِي دِيَم حَا قَلِي اَبَلِدِيَم فَا كَرِي
 صَنَعَتِك كُوَرِي دِيَم اَلْمَلِك جِي دُوِي
 اَسْرَم حَارِم اِيَدِيَم اَبِقَا دُوِي

-170

-175

-180

اَوُتَاوُرُو دُوَرُوِي هَر كَس بِيَرِنِدِي
 كِنِي كَسَدَن سَمُو اَوُ لَمِيَن
 سَبِيَل بُوَلِنِدِي كَبِيَرِي كِي دِي بُوَرِي
 بُوِيلَه بِيَرَا شِي اَصَل بُو لَمِيَن
 جَمِيَا اَمْتَدِي سَمُوِيلَه بِيَلَانِي
 مَد جِي اِيَدِيَم اَصَل خِلَافَانِي
 بُو دَعُوَرِي جَاوَه بِي جَوُن كُوَرِيَمِي
 بُوِيلَه بِي كَرُوِي مَتَلِي بُو لَمِيَان
 اَوُ لَدُر رُ عَشَا ق وَ بِيَر مَن مَانِي
 بِيَرِي شِي كَلَاك دُوَرُوِي اَوُ لَمِيَن
 نِي جِي اَمْتَدِي اَوُ لَمِيَن مَكْرِي
 حَمِيَلَه بِيَر جَلَد اَصَل بُو لَمِيَن
 كُوَرِي اَجِنَدِي بِيَر مَتَلِي بِيَا دُوِي
 اَوُ تَاوُرُو بُو دُر بِيَلَان حَارِمِي

رِيحَانِ اَوْيَبِلَهْ اَلْمَشْتِى كَلَا حَى
تُوْبِلَهْ بِن كُوْرِيْم تُوْقَدْ خَلْفِ
تُوْرِيْبِلَهْ دِنَاكُ اِلَى قِيْرِيْرِي ٢٠
يَا فِدَى يَا فِدَى رُوِي اِي جَانِمِ پِيْرِي
غَمَزَلِرْ نَشْتَرِ جَارْحِي پِيْرِيْدَهْ
مَرْقِ دِيْمِ سِي تَا مِيْدَهْ ٢٠
اَهِيْلَهْ پِيْرِكْتِ يَا فِدَى كُوْرِيْبِهْ
هِيْجِ قُوْلَاقِ وَيِيْرِيْمَنْ بِيْمِ سُوْرِيَهْ
اَسِيْدَهْ دِنَاكُ حُوْرِيْمَايِ حُوْرِي
پِيْرِي هِيْجِي حِي بِيْجَاوَهْ پِيْرِي
فِيْرَقِي عَسَكْرَ قَالِيْبِهْ تُوْبِلَهْ
اَوْ جِيْوِيْنِ اَوْ لِيْبِهْ اَمِيْرِيْنِ كَلَهْ
فِيْمَتِ كَسِيْلَهْ تُوْرِيْمِيْرِيْمَاوَهْ
تَحِيْلَهْ فِيْمَتِ رُوْرِي اَوْ لَدَانِ
اَتَمِيْشِ مَكَا اَلَا كَالَهْ تُوْرِيْكَتِي
حَلِيْمِ وَيَسْكَلَهْ سِيْدَهْ مَوْلَا وَيِيْلِدِي

-185

-185

-195

بِيْلِيْنَهْ صُوْقَشِي حِيْفَتِ سِيْلَهْ حَى
جِيْلَوَهْ اُوْ سِي اَصْلَهْ تُوْرِيْمَنْ ٢٠
بِيْلَهْ تُوْمِيْنِ دَكْرِ اُوْبِيْرِيْكَ كُوْرِي
كِيْرِي اُوْحَدْرِي يَايِ تُوْرِيْمَنْ ٢٠
اِيَا قَدَهْ تُوْرِيْنِ شَلُوْرِي دِيْرِيْدَهْ
بِيْمِ سَهْ بُوْرِيْهَوْنِ تُوْرِيْمَنْ
خَايِيْنِ پِيْرِي يَا فِدَى بِيْمِ تُوْرِيْمِهْ
تُوْشْتِيْمِيْشِ قَاوْدِيْشِ كَرِيْمَتِ اَوْلَاذِ
سِيْسِيْنِ اَوْلِيَا اَيْلِيْمِ رُوْرِي ٢٠
سُوْرَهْ عَسَكْرِكَ اَللَّهْ اَوْلَاذِ
اَسْتَفُوْرَهْ شَهْرِيْبِهْ بِيْلَهْ هَلَهْ ٢٠
وَقِيْ زَمِيْرِي خِيْرِ صُوْرِيْمَاوَهْ ٢٠
دِيَا نَدِي اَمِيْرِي دُوْرِيْمِيْنِ يَا مَشَاوَهْ ٢٠
تَقْدِيْرِي تَدِيْرِي اَيْلَهْ اَوْلَاذِ ٢٠
اَوْلَاذِ طَاوِيْرِي صِيْلَهْ كُوْرِيْمِي ٢٠
عَسَكْرِيْنِ عِيْرِي خِيْرَتِ صُوْرِيْمِيْنِ

ناروب

يادوب تجله بوياسي بازديك
 ورم اضاي عجله بوياسيني
 طابعي طاعتني ابله بيزديك
 اللذ بالنا مشيه دوشديك
 او كيوحه جولاه ايللك مزيهان
 شفاق اتوجه جون اولدوزون
 حديدن طابور باقوره بنمش
 كوئيدبلره بيز طاهر قالمش
 او جيني يوز باشي قالمش وزياده
 بيز كللك اوي وازجاننا سيندك
 اول كللك اوي اوج اومينه
 بمشي ابلديز ديدير دينه
 صباح اولنجه قايقر واردي
 مكاره خير صانع سليم واردي

-200

-205

-210

مكاره خير قرون كيدش
 بولاه جكلان بلا صو ويليز
 ساعت ايليكه يوي مشا نيزديك
 اتشدن حصن طومان صوريلماد
 يتا التد امام الامان
 استغورديه قدر الكلك اولما
 ساعت ايليكه استغورديه كالمش
 ليمان صا وغي اصلدوريلما
 ارزق اصلدوريش با سيندك
 بويلاه بيزيشان حالو بولما
 بنده ايسرم بيز حصه بنده
 قيش كيهلر صباخ اولنيز
 او جيني يوز باشي صدي بيزديك
 طابورديك بيز

بِأَنَّكَ وَرَدْتَهُ صَوْرَتِي مَا بُوْرِي

تَلَقَّيْتُمُ الْإِنْفُسَ انْشَقُّورَةَ مَشْرِئِي

سَرَّادِيَهُ كَوْرِيكَ بَلِيَا مَشْتَهِي

شَيْءِي سَنَ إِخَا كَوْرِي حَالِمِي

بِيْزَا بِيْكَ بَلُوْكَ بِيْزَا حَسْتَمَانِدِي

بُوْرِيْلَهُ نَعْدَا أَوْلَمَز دُنْيَا دِي

بِرِطَا قِيْمِ اَوْ نِيَا شِيءِي قَوْلِي بَانِدِي

حَاغِ قَوْلِ اَعَا مِيْزِ مَعْمُوْرِي بُوْرِيْزِي

بَلِيَا مَشِيْمِيْزِ دُرْ جُوْنِ حَسَنِ اَمَّا

جَنْدَرِ مَلِكِ كَلْدِيْكَ بُوْرِيْزِي طَاغَا

اَوْ حِيْمِي بُوْرِيْزِي بَانِي بُوْرِيْزِي غُوْرِيْزِي بَاهِي

طَا بُوْرِيْزِي قَاوْدِ اَمَشِ وَيْرِيْزِي بِيْزَا يَاهِي

طَا بُوْرِيْزِي مَسْكَانِي بِيْزِي طَا عِلْدِي

بِيْكَ لِيْكَ بِيْزِي لَرِيْزِي عَرَبِيْزِي كُوْرِيْزِي

حَكُوْمَاتِ سَسْرِي دِي بِيْزِي بِيْزِي

بَلِيَا مَشِيْمِيْزِ دُنْ خِيْرِ صُوْرِيْزِي بَانِي

بُوْرِيْزِي اَوْ غَلِيْمِ قُوْرِيْزِي بِيْزِي

بُوْرِيْلَهُ اَنْقَرِ اَصْلَا بُوْرِيْزِي نِيْمَازِ

جَاوِيْشِيْمِيْزِ دِي سُوْنِ حَا فِكْرِي لَا

نَعْرَا اَوْلَانِيْكَ هَمِيْزِ بُوْرِيْزِي كُوْمِيْزِي

نَكِ بَلُوْكَ لِيْزِي طَا بُوْرِيْزِي بُوْرِيْزِي

بَلِيَا مَشِيْمِيْزِ دُنْ كَبِيْرِ صُوْرِيْزِي بَانِي

بِيْزِي بُوْرِيْزِي بَانِي مَحْرَمِ اَمَّا

بُوْرِيْلَهُ بِيْزِيْكَ اَصْلَا بُوْرِيْزِي نِيْمَازِ

عَزَزِيْزِي مَعْمُوْرِيْزِي وَاوْدِيْزِي اَوْدِيْزِي

كَيْسِيْزِي كَيْسِيْزِي سُوْلِ اَوْلِيْمَازِ لَا

مِيْزِيْكَ بُوْرِيْزِي تَكْرَرِ بُوْرِيْزِي لَا

مُوْلَتِيْزِي بِيْزِي مَعَاشِيْزِي بُوْرِيْزِي نِيْمَازِ

-215

-220

-225

ظابطان

ظا بطن جانندف اکره اولدی
 بئش ساعهت نضر قرقول دوری
 مینم بلبا نئمه ایدی قعدی
 دروشن با مشایه انسم الفلا
 مکارچی ایکن نزا اولدق حمال
 بوبله بیر نیشان اولورسه بولجا
 ایشین بوجالده بوبله قالیدی
 اورده طا بوری حیزده قالدی
 دوروشن باشا مین وارید بیری
 بورد غور بچا دن عتکر بیری
 افله بیر نذر حسابا نئدی
 هر کس سئلایه روخت و بیلدی
 اورده طا بوری نرین اولیدی
 هر بیز بلوکیمز بیز یانده قالدی

-230

-235

-240

نظام حکومت اجرا اولدی
 لبوا باشا میندن مر حمت اولماز
 دعوا حین جملا روزی حیزده
 اختیار حالمیزه مر حمت اولماز
 سینده قرقه ابر نئدی کمال
 جیجیا حالمیزدن صوران بولماز
 کسه بورتیک صون بکدی
 اطر قان بوستا خیر بولماز
 از بوجق صیلا بوی کوزیدی
 دینیک قارداغله قررا اولماز
 جیجانا صیلاخ تسلیم الیدی
 پارک بولنده جامور صور بولماز
 صیلا بولرد فکر کوزیدی
 نضر اولاندر قن حیر صور بولماز

كَوْنُكَ اَوْلَادُ سِدِّ اَيْلَةٍ تَهَارِي ٢٤٢
 عَيْتِي بِلَا سِدِّكَ جَعَابِي اَوْلَانِي
 دَلْبَرِ طَلْبِهْ هَمَّ اَوْلَادِ جَا حَمِي ٢٤٣
 مَشَا عِرَاوَلَا نَاكِ جَبَابِي اَوْلَانِي
 يَا شَقَّةَ كَسْبِهْ اَيْلَانِي رَضِيْتِ
 يَا مَشَا حَمِيْتِ اَصْلَا بُرْ لَانِي
 نِي اَمِيْرُ كَلْدِي طَابُوْرُ يَا شَيْئِهْ
 جَعَابِي دِي اَللَّهْ اَوْلَانِي ٢٤٤
 جَابِي اَخْرِيْدَهْ رَا حَتِ اَيْلِدِي
 حَسْمَا فَدَهْ حَزِيْمَتِ كُوْرِيْمَانِي
 بِيْتِ اَوْنِ اَوْ قَدَاشْ نِيْزِ مَزْرَقَا رِيْمِهْ
 نَمَاذِ قَلْبِهْ اَيَّامِ بُرْ لَانِي ٢٤٥
 اَلْسُوْنُ بِيْرِيْوْنِ قَبِيْرِكَ بُرْ لَانِهْ
 مَزْرَقَا اَنْدَا بَشْتَانِ بُرْ لَانِي

بَشْتِي بُرْ لَانِي سَامِ مَعُوْرِي ٢٤٦
 بُرْ عُوْرِيْدَانِي بُرْ بِلَا عَيْتِيْكَ خَلُوْرِي
 كَلْبِهْ اَمِيْرُ اَوْلَادِي حَمِي اَمِي ٢٤٧
 كُوْرِي سُوْمَاكِ عَا تَبَقِيْكَ بُرْ لَانِي
 جَبُوْرَانِ اَوْلَادُ سِدِّ جَبُوْرِي اَيْلِي خَزِيْمَتِ
 وَرْدِ يَا بِنَهْ جَبُوْرِي اَوْلَانِي
 رُوْطِي اَيْلِي حَا فِطْرِ حَمِي جَبُوْرِي
 طُوْرِي يَا عَيْنِي يَا عَيْنِي حَالِي
 رُوْطِي بُرْ لَانِي بِيْمَا بِيْتِ اَوْلَادِي
 اَوْ جَبِيْ بُرْ لَانِي جَبُوْرِي قَالِدِي
 بِيْمَا لَمَّا قَمِيْرِي قُوْلِي كَزِيْمِهْ
 صُوْلِي قِيْرِي بُرْ لَانِي هَمَّ جَبُوْرِي
 دُوْرِي نَفَرِ كَلْسُوْنِ طَابُوْرِي قُوْلِي
 دَفِيْنِ اَيْدُوْبِ رَحْمَتِ اَلْسُوْنِ رُوْرِي

-245

-250

اشْفُو رِي كَرِيمِ اعْلَانِ اَعْلَا

كُوْلُ جَوْقِ اَمَّا بُو بِيْرَتِكَ بِلَا

اَوْرَمَدَه بُو قَدَر بُو بِلَا بِيْرَا فِت

دُو كَان اَو كِنْدَه اَيْلِدِيْمِ دَا حِت

جِيْبِي كُوْل اِرِيْنِي مَكْر ٢٢

لِي حَتْلِك يَعْقُوْت مَكْر ٢٢

اِيْمَان اَو بِيْنَه اَلْمَشْدَر فِصِي

سُو بِلَا شِيْر صَا فِئِم بِيْلِل سِدَا سِي

كُوْل لِي قُر جِيْرَان بِلَا سِي ٢٢

بِيْنَه سِيك كُوْرِيْم بِيْرِيْر عِيْسِي

طَاوَز قُوْرْتِنْدَن المِش رِي كِنِي

بِيْجِه عَا شِقْر قُوْر مِش قُنْدِيْب

عِيْبِي كُوْلِنْدَه مَشْكُر حِي بِلَا ٢٢

بُوْرِيْلِك بِنِي بِنَشَان بُوْرِيْمَز

كُوْرِيْمَجَه بِنْدَه قَالْمَدِي طَا قِت ٢٢

بَاد بِلِي سَكَاْر دُوْرَا بُوْرِيْمَز ٢٢

هَرِيْرِيْر شِكْر بِيْنِك التُوْن دَكْر

اَز بُوْر جُو حَا قَلِيْم سُر بُوْرِيْمَز ٢٢

بِيْجِه حَا شِقْر بَا عَا شِيْر يَا سِي ٢٢

لِي خَفَه سِي كُوْلَه بُوْرِيْمَز ٢٢

بِيْجِه دَرِي كِنْدَك المِش صُوْرَا سِي

كُوْل لِي قَا شُوْرَا اَصْلَا بَا قَا سِي

كُوْر مَدِيْم اَصْلَا بِيْر مَشْدَر بِي

دِه اِيْرِيْر تَكِه اَصْلَا بُوْرِيْمَز

بؤيلة ولبه بولنن مندى	استقوروه مشرك ايدور بند
قتله فرمان بوزن بولنن	نيله خاستقل ورمندك سندن
بوزمدم الله كوريم اوزك لا	ببغوروه مشربنده جوز سن بوزك
اورم ايلندك بؤيلة قصابه اولن	چار مشربان ديه اوج ايلك اوزك
كيشه عبا توپار ختر خالمك	هر بيز عملا سويتر ساعت بول
صلا حارطافم كوشن صور بيش	كافله قوندرمش ضوي بوسلك
بله سلك يني اي كوريم خوجا	قلعه اخلا اوخلت اوچا
سندت حكومات اصلا بولنن	كوشك سرك اجقند باجا
ايجهوز قوه هم ايدر الفت	مشرك كاده سي اهل محبت
ارناورد بسان الفت اولنن	غريب اومه جوق ايدر الفت
كورجستان مشربلك المشر حظه	بادريك اخلا ستر ايتيم ناسه
قلبي ونيونك اصلا ستاد اولنن	كوشل اجلمن كير ميتدك يامسه
قايقل جازمشو بازي كمنر	دشمنه قوت دلغله اوزد
جسرك دنگر موصولده اولماز	بئر بلوك هم غيب قرقول كمنر
عنز لر عجلده اوسم اولددر	جان كلو بازدده كوفل كمنور
بؤيله سربيتلك اصلا بولنن	قندري ايمان اوزده اكد بيزر

-270

-275

-280

اولري

أولك كاقه باغي بغيري ٢٨٥

جارحف بزنده صوفه خرواني

مدر بلوس ابيك صاوس قورنك

صوله ياندك المش ابيك بامتك

يانا يانا كتره اوج بنتي خا مني

جارشوده ايدلر هم بازي

الله شمسه كزرلر بازي

كورن حاشقرد ايدلر نوري

التور ويريشك ايدلر تمام

كورن قازداشار ديك بو تمام

اون ايك سينده علم خيره اينم

اويدم كوزله يولي غيب اينم

كولاك اينده ينش منه يا بوز

ايندا ايت بزه اي غني حقور

-285

-290

-295

زكلا مشلوري باليوسور ملي

اوا بيرنتري اصلا بو نينز

صاجا عين صالمش يلك ايتك

بوتون قودر اصلا بولنيز

نيمه يانتقرد المش جانم

التور ينده نقصان بولنيز

كدينه حابيت ورمش بتمك

نارم دوشمي اصلا بولنيز

اوك بولنه كزدي خير بيان

عادت اولمش نقصان بولنيز

استقوردي جعي ~~بهره~~ اينم

صون بتما نايق جاره بولنيز

هذي اعلف ديم ديشور طابور

سيلادن بزه يرخبر اولماد

بُؤْبُلَهُ بُؤْحَالَهُ فَالْفِ سِرَابِكُ	التَّبِي طَالِعَهُ كَلْبُ امْدَادَهُ ٢٦
سِرَى سَلِيمِ الَّذِي بِنَزْلِهِ	فَهُ اَوْلَا جَاعِي خَاقِلٍ اَوْ لَيْسَ ٢٧
اِسْتَقْوَرَهُ شَرِيحِي اَيْلَاكِ وَطَانِ	اَللَّهُ سِرْمَانَهُ سُوْبِلُوْرِيْلَانِ
اَوْهُ هَتِي حَامِئِقُ يُمَامَهُ دَوْلَانِ	بَادَهُ سِيْرُ بُؤْبُلَهُ سِيْرَانِ اَوْ لَيْسَ ٢٨
كَلُوْبِ كَيْفِيْدَهُ خَيْرُ صُوْرِيْرِي	صَمَانِ جُوْبِيْدَهُ مَدَدُ اَوْ مَا رِي ٢٩
جَانِ مَقِيْلُوْلَسَهُ دَمْنَانِ دُوْرِيْرِي	كَيْفِيْدَهُ خَيْرُ تَابِي بُؤْ لَيْسَ ٣٠
اَوْرَفَدَتْ بِنَزْلِهِ خَيْرُ خَيْرِ كَلْبِكِ	سَابِعِي صَبِيْرِي مَقِيْلُوْلَسَهُ طِيَابِي ٣١
هَرُ كَسْرُ مَكْتُوْبِيْلِكَ الَّذِي سُوْبِيْكَ	اِحْسَانَهُ يَتْرِبِيْدَهُ مَكْتُوْبِي بُؤْ لَيْسَ ٣٢
حَضِيْلَهُ بِنِي الَّذِي يَتْرِبِيْرِي	شَعْرِي دُوْرِيْمِيهِ اَيْلِيْمِ مَرَقِي ٣٣
يَدِي جَمِيْعًا اَوْ قَدِيْرِي عِرَقِي ٣٤	اَوْرَفَدَتْ سَهُ اِحْسَانِي بُؤْ لَيْسَ ٣٤
اَجْمَلَهُ رَفِيْقَانِ حَقْوِ اَوْلُوْنِ رِضِي	كَلَهُ اَيْدِيْمِيْكَ جَمِيْعًا نَازِي ٣٥
كُلُّ اَمَلِهِ مَرَقِي وَتَمَّ اَيْلَهُ سَارِي	عَرَبِيَّتِ اَيْلِيْكَ قَرِي بُؤْ لَيْسَ ٣٦
لِيُوْبَا مَشَادَتِي يَتْرِبِيْرِي كَلْبِي	مَكَارِدِيْكَ كَتُوْرِيْكَ دِيْدِي ٣٧
عَاقِلِيْنَ بِنَزْلِيْهِ كُوْرِيْدِي	صَكُوْرِيْ بِنَزْلِهِ حَيَوَانِي بُؤْ لَيْسَ ٣٨

جمعاً

جَعَا مَكَارَهُ مَوْلَاهُ سِرَّاهُ ٢
 وَتَغَيَّرَ قَالِدُهُ يَا رَبِّ حَذَابُهُ
 سِرَّاهُ شَهِيدِي كَثِيرِي فَيُؤَلِّمُنِي
 اللَّهُ أَلَيْسَ قُلُوبُنَا نُورُهُ طَيِّبَانِي
 أَوْجَعُ دُونَ طَاوِيلِهِ تَقْسِيمِ أَوْلَادِي
 مَكَارَهُ خَيْرَ بِلَادِهِ قَالِدِي ٢
 حَيَوَانِي تَعْبِي أَوْلَادِي أَيْلَهُ ضَارِكِي
 سَمَرِي بِكَيْفِهِ أَيْلَادِي زُرِّي
 أَوْ حَيْبِي بُلُوكِيهِ أَمِيرِي أَوْلَادِي
 بَدِي بُلُوكِيهِ بَيْلَهُ بَرِيدِي ٢
 بُولِي كَامَشَرِيهِ قَوْلِي جَادِي
 مَشَاءُ سُلْطَانِيهِ كَلْبِي بَرَامِيرِي
 قَدِي طَاعِي أَمِيرِي هَرَامِي بَارِئِي
 نِيهِ دَسْتَانِي دُونَ مَشِينِ حَاشِي

-315

-320

يَكِيدُنِي بِأَسْبِي طَالِدِي بَلِيهِ
 طَالِرِي أَلَدِي خَلَاصِي أَوْلَادِي ٢
 فَرِي جَوَارِيهِ خَيَوَانِي تَكَرَّرِي وَيَلِيدِي
 مَصِيرِي سَيْبِي بَزُونِي بُولِينِي
 حَضِي طَوْلِي جِيدِي تَعِينِي أَوْلَادِي
 بَارِكِي بُولِيدِي جَامُوزِي صُورِيهِمْ
 حَكِيمِي مَسْكَدِي قَدِي أَمَهُ بَارِي
 بِنْدِي بُولِيدِي صُنْعِي بُولِينِي ٢
 بُولِي كَامَشَرِيهِ قِسْمِي بَرِيدِي
 مَسْكُونِي بُولِي بَاشِيرِي خَيْرِي صُورِيهِمْ
 رِي بَزِيدِي أَيْلَهُ قَدَرِي ٢
 كَافِرِي مَرِي بَتَا أَلْفِي حَمْرِي نِينِي
 كَافِرِي مَرِي بَتَا أَيْلِي حَمْرِي نِينِي
 هَمِي بُولِي بَشَارِكِي صُورِي بُولِينِي

ویرینعی امیناده اکیوزر عشا و ر
 اکلر نکتت یرزور امیرلر اوشیر
 قسنت ویزیلله سسین صومینه
 اوزوق جگله سخاکی بو لیسز تو
 صیلا یوزلیده دوشخت ویزیلله
 صوف اونیبا قیر صند بعد نیناز
 صغله اولدوق ضعیفه قسنت کور
 لوقه یز لوقه قوزیش جود نیش
 کوزکل قازد قشک نیجه برنجی
 بونلوق شیجه سکل اولدیان
 یوزده ایزدی مستکان ویزیلله
 سگت کیغیر قوزماز صومینه
 هر گس سیدلا مینله مکیندر باره
 شیجه یوقا حیر اولدیان ر
 اوزج بلور کیش اولدیش مختلار ر
 دلال کیش صلی د اولفقدار
 یل باشی برینجه جاپک یوزینه
 بیخ بلورک یر لیک یانینلا
 غمیکلی قازد شکره یرا میر کلله
 قارمکت ایلر نکلر ویزیلله
 قاییده کسه ایلر و سبت
 خللی طایفه اولله سرفینخت
 مسامت اویز لوقه قافیلر کللی
 یرنجیه صافیوزده مقل ویزیلله
 یلما بیخ دینک کوزیل کللی
 اوستک اول کجه کوز نال اولله
~~سخت~~ کون برلای قوزا خارمه
 یرنه کیدریه مسالر سیره
 باجور

جَوْرَكَ اِلَهَ كُوَكِبِ نِيْزِكَ اُولُنِيْ	بَابُوْر لِيْمَانَه دَمُوْرِي طَا لِدِيْ	
بِيْزَلِيْزِيْه دِيْلِكَ اُولُنِيْمَانَه	قَابِيْطُف بُوْرِيْ بَابُوْرِيْ الَّذِيْ	-340
اِسْتَانِيْوَلَه دِيْزِيْ بُوْرِيْكَ مَهْرِيْ	قَالِقِيْجَه بَابُوْرِيْ الَّذِيْ دَمُوْرِيْ	
كُوْر مِيْدِيْم اُوْرَه سِيْكَ خِلْدُوْر اُولُنِيْز	دِيْ يَا اَمِيْنَه جَلْدِيْ بِيْرِيْزِيْ	
بَابُوْر بِيْرِيْزِيْ دُوْمُنْدِيْ دِيْ يَا اِيْكَ	كُوِكَل قَاوْر دَانَشِدُوْر وَاوُوْرِيْ صِيْلِيْه	
بِيْدُ اَوْلَا نِيْكَ هِيْج لَانِيْ اُولُنِيْز	بِيْجَارَه دُوْمِيْضِدُوْر دُوْمُنْدِيْ بِلِيْه	

بِيْر قَاوِيْز مَلُوْر بِيْرِيْ كِيْزِيْجِيْ	لَشِيْكَ بُوْرِيْزِيْ اُولُوْرِيْ بِيْزَلِيْ صَابِيْجِيْ	-345
مَكَاوَرَه طَاوَقْت اِهْلُد بُوْرِيْ نِيْمَانَه	بُوْرِيْزِيْزِيْ حَاوِيْطُوْر بُوْرِيْزِيْكَ اُوْرِيْ	
جِيْزِيْجَانَا اُوْرُوْرِيْ حِيْزِيْ بِيْرِيْزِيْ	بُوْرِيْكَ شِيْرِيْزِيْه اُوْرُوْرِيْ قُوْرِيْزِيْزِيْ	
بُوْرِيْكَ طَاغِيْوَرِيْ بُوْرِيْزِيْ بُوْرِيْزِيْزِيْ	طَاوُوْرِيْزِيْزِيْ بِيْرِيْزِيْ يَا نِيْكَ بِيْرِيْزِيْ	
يَا بِيْزِيْ اِيْزِيْكَ اَمِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	حَلُوْرِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	

كِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	دُوْمُوْرِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	-350
دُوْمُوْرِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	حَلُوْرِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	
نَاوِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	بِيْش اُوْلُوْرِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْزِيْ	

شایسته علی عثمان ولا سلطه
 بتواریک بوردی نیز مصلحتی
 منقوف قرال دحواله کلدی
 اولکه سنکله نر میله دیدی
 واردی خیریک خلاف ایلامک
 ایله سنه بونجه ذبیان ایلامک
 وارسه قصور نیز مشاهم خفوالله
 اولدیم بیتمان صابیدیم بویله
 شیدی کندی حالیمی بلدیم
 لشدن اولدی بن آله قالدیم
 ایلدیم قباحت اولدیم بیتمان
 باقره نقصانه ای مشاه جبران
 ایندر مجلس قرار اولندی
 بدی کون بویله قرار اولندی

-355

-360

-365

بدی

بَدَدِ كَوْنِ دِيغِه اَلْبَغْدِ كَلْبِ حَمَا دِييَانِه سَنَدِ وَيَرْبَلْدِي
 بُوْنِ يَكْرِي بِرِطُوْبِ فَوْقَا اَوْلَدِي مَشَانِه حَمِ عَقْمَانِ دِييَانِ اَوْلَدِي
 اِنْتَقُوْرُوْكَ مَشَرْرِيْدَكِ اَعْلَانِ اَوْلَدِي اَلْبِي جَا اَلْبَغْدِ حَرْبِ جَالِدِي
 يَكْرِي بِرِطُوْبِه اَمِيْرِ اَوْلَدِي اَوْلَدِ بِيْرِيْزِيْزِيْكَ حُوْبِيْنِيْ بُوْلِيْزِيْ
 مِيْرِيْشَا حَرْبِيْ اَمِيْرِ اَوْلَدِي عِيْدِيْ مَبَا شَا مِيْرِ قُوْ مَا نَدَارِ اَوْلَدِي
 خِيْنِيْ حِيْدِيْ لَرِ نَكْرَارِ قُوْرِيْلَدِي نَكْرِيْ بِيْرِ دَالِه دِييَانِ بُوْلِيْزِيْ
 مِيْرِيْشَا حَرْبِيْزِ طَفْمَانِ اَوْلَدِي بَا شَلْدِيْ حَرْبِه مَارِيْطِ طُوْرِيْزِيْ
 خِيْمِ حَبِيْرِ كَلْبِ لِسَانِ اَيْنَدِيْ دَسْتَانِ دُوْرِيْ مِيْه حَا فَايِرِ اَوْلَادِي
 مَشَرْرِيْلِ طُوْبِيْزِيْ اَبَلَا اَوْلَدِي حُوْرَا مِيْرِيْشَا مَشَرْرِيْزِيْ دُوْشِيْزِيْ اَوْلَادِي
 اَهْمِيْ اَسْلَامِيْزِيْ جَا عَمْرِيْ صِلَا طُوْبِيْزِيْزِيْ بَا شَلَا اَتَشِ صُوْرِيْزِيْ
 اَطْرَا قَدِيْزِيْ طُوْبِيْزِيْ اَبَلَا قُوْرَا دِيْزِيْزِيْ اَيْدُوْزِيْ دُوْ مِيْرِيْزِيْ حَقَا
 مِيْرِيْشَا اَطْرَا قَدِيْزِيْ جَلْدِيْ بِيْرِيْزِيْ اَلْبِيَانِ طَا بُوْرِيْ جَلْدِيْ بِيْرِيْزِيْ
 كِيْمَا شِيْ هُوْمِيْزِيْ اَمِيْرِ اَوْلَدِي دُوْشِيْزِيْ بِيْشَدِ كَا قِيْدِ لِيْمَا مِيْرِ

-370

-375

-380

اَوْجِ اسْتِكْمَالِي بِيْرِي بَابِدَه ٢
 اَوْجِ سَاعَتِ قَدَرِ الْوَدِ الْهَرَفِ
 بِشِ سَاعَتِ بِيْرَهْ اَيْلَلِكِ مَوْلَا
 اَمْدَا اَوْزَهْ كَتِفَا اَلَسُونِ بِلَا
 بِشِ الْوِي كَوْنِ بُوَيْلَهْ وَتَقْتِ اَلَيْدِ
 اسْتَقْوَرُوْهْ مَجْلِسِ تَرْتِي اَوْلَيْدِ
 بُوَزُوْنِ كَلْدِ بِشِ اَلِي طَابُوْرِ
 مَنَارِ سِيْكَ اَوْلَكُوْنِ جَالِيْدِ بِيْرِ
 اَوْجِ طَابُوْرِ اَزْ مِيْرِ مَشْرِزَهْ كَلْدِ
 قَابِدِيْنِ اَبِيْرَهْ بَا سَا قَدَرِ دِيْدِ
 بِلِيَا اَبِيْ بِيْرِ كَافِيْرِ سَنَهْ اَلْوَزِ
 كَلِيْمِ اِنْتَقَالِيْهِ اَلِدَهْ اَمِيْرِ
 هَدَاتِ لَيْدِ كَافِيْرِ كُوْمِ مِيْرِ
 اَوْلَا بِيْرَهْ قُوْمَانِ دِيْدِ

385

390

جِيْتِيْنِ طَابُوْرِيْ طَاغِيْ صَوْلِنِدَهْ ٢
 حَتْرِبِ اَوْفِيْلَهْ كَافِيْرِ بُوَيْلِنِ
 قُوْرُوْقِ اَوْزِيْمِيْرِ اَيْلَلِكِ صَدَا
 كَلُوْرِ اَمَانَهْ قُبُوْلِ اَوْلَيْمِيْرِ ٢٤٢
 حَا بِيْنِ كَافِيْرَهْ تَسْلِيْمِ اَوْلَيْدِ
 بُوَيْلَهْ كَافِيْرِكِ لَافِيْ بُوَيْلِمِيْرِ
 مِيْرِ طَنَا اَطْرَفِكِ اَيْلَلِكِ سِيْمُوْرِ
 قَاجَا قُوْمِسْتَرِيْ كَافِيْرِ بُوَيْلِمِيْرِ
 مِيْرِ طَنَا كَافِيْرِكِ بُوَلَلِكِ اَلْدِي
 هِيْرِ بُوْرِ اَلْوِيْنِ بُوَلَلِكِ بُوَيْلِمِيْرِ
 جِيْوَلِ بَا دِيْمَا هَكِ جَعْدَرِيْ كِيْدِ
 بُوَيْلَهْ بَا سَا قَدَرِ سُوْمِيْ بُوَيْلِمِيْرِ
 عَسْكَرِيْرَهْ صُلْحَتِ كِيْدِ اَوْلِ دِيْدِ
 سَتَلَلَهْ جِيْنِيْ عَزِيْمِ صُوْرِيْمِيْرِ

بلياشتر

محمد آلله كلش قو نيكارو خانسي اسيلاي باقارو ناره
 جانسي قورقارون قاجمش بچاره اوزده بولده فيغان سربت
 قو طاعت كلدي سليمان باغا نغرين شايير اولدو طاعيله طاعيله
 عسكرو مقفونه طوشندو طلائنده طرف طرف كيترو فاجان شيرت
 سليمان باشاد نيزك اساء نساد بولمدر خانسي حلاله
 قاتقو ديندو و اذكر بهر حيات ايلدك قورقارون سربت

رويسا نيزك حكيمان كيتري سبكي زنده قورقارون سيري
 ائدك ايلويده كلير سورا سيري بائنده قورقارون سيري
 سلوان باشاد نيزك حافظ اولورن دلا رسته سبي قورقارون سيري
 حير نيزه كيشن ارقانك وارم قاجور قورقارون سيري ائدك سيري

رويسه نيزك عسكرو حوققلا مشوبيله كلامده قورقارون سيري
 سوبيله اورغا شعله قورقارون سيري باغده قورقارون سيري

سَلَامًا يَا شَا دِيْرِكْ طُوْرًا يَنْ وَرِيْنِ حَلُو قَارَشُو شِيْنْدَه مَرْدَه طُوْرًا
بُوْلغَاوَلَه مَقْوُوفِ بِيْرَلَكْدَه قِيْرِيْنِ حَقْدَتِ عِنَايَتِ اِحْسَانِ سِيْرِيْتِ
رُوْسِيْه دِيْرِيْكَ حُوْقُ بِيْرَلَرِ اَلْدِيْمِ اُوْنِيْه يَاقِيْنِ عَمَلَه كَلْدِيْمِ ۶
بُوْلغَاوَرُوْنِ بُوْرِيْنِيْكَ عَسْكَرَه اَلْدِيْمِ سِيْرِيْكَ عَسْكَرَه عَمَّا نِيْ سِيْرِيْتِ
سَلَامًا يَا شَا دِيْرِيْكَ كُوْرِيْجِه وَرُوْمِ اَسْكَرَه زَهْرَه فَاوْ بِيْنَكِيْنِ قِيْرِيْمِ
شَيْقَه بِالْقَائِيْنْدَه اُرُقَالَدَه اَرِيْمِ فِرْقِيْ عَسْكَرَه مَرْدِيْ سِيْرِيْتِ
رُوْسِيْه دِيْرِيْكَ شَيْقَه بِيْتِيْمِ ۶ اُوْرِيْمِ اَلْبِيْغِيْ بِيْرِيْه قَانْتِيْمِ
اِسْتَدْرِكْمِ كِيْمِيْ هَمَّ اَلْوَيْصَا نِيْمِ كَلْبُوْرُوْنِيْمِ دِيْمِيْ دُوْرُوْنِ سِيْرِيْتِيْ
سَلَامًا يَا شَا دِيْرِيْكَ بُوْسَه قَالَرِ هَرْ كَسْرِ اَبِيْكَ يِ صَا مَكِيْ بُوْلغَاوَلَه
بُوْلْكِيْنِ اَيْشِيْ نُوْتَاقِ بِيْرَخْلَرِ اَوَلَرِ بُوْلُوْرُسِيْنِ اَبِيْكَ يِ بِيْرُوْنِيْ
رُوْسِيْه دِيْرِيْكَ اَبِيْغِيْ صُوْرَدِيْمِ ۶ شَيْقَه حَكْمِ اِسْتِكْلَامِ قُوْرَدِيْمِ
اُوْرُحَلَلَه كَلُوْبِيْ طِيَا نِيْمِ طُوْرَدِيْمِ كَلُوْرُسِيْنِ اَشْتِيْ سُوْرُوْنِ سِيْرِيْتِيْ

-410

-415

سَلَامًا

يارب كافر ونيرمه سن فزندك
 اهلى اسلامه
 ميديم سنك ابلا هيداييت
 بيز لرون غير طاقنه
 بديش منداك شاخه شريعت
 ياوك نيز لره ابلا شفا
 جعلي ونياده بيزكده امت
 قوشيه جانله قفسر بو

غزليات

مدد ايت نيز لره اي قاري قيوبي خدای
 بيز فقيرن قولدر هم بيلسي عورت كدای
 بو كافر ظالمی عدد نيز قوايتكي مشير
 كرم قبل اندر نيز ايت او مرزن قالمه مرز
 نيز محمد ايتي هم عقيله مغتو قير ۲
 راه دينه جانيز صب ودين اولون قدا
 مشيد اولده نيجه مؤمن جلاله صالدي و اوتك
 الهي بيزك كو ندر او زندك بيز ويل امدای ۲
 جنايتك او ماور بيز فسق حيت بايني مولا
 ويره سنك او ويره ارزي وزي عقي عدد

وَمَنْزَمٌ بَعْدَ فَيْدِ اَوْلَسِهٖ دَسْتِكِرْ
بِيَدِكَ عَشِيْقَهٗ يَا اَرْكَبُ الْكَلْبِ اَمِيْنِ اَوْلَسِهٖ اَدَا
وَمَا اَدْتَمَّ اِهْ حَسْرَتٌ وَاَرَدَ كَيْرِيَا نِ اَبْلُو حَسْرَتِ
شَرِيْبِدِ اَوْلَقِ دِيَارِ جَمِيْ بُوْلَسِهٖ بِنْدِيْمِ كَدَا ١٦

YER İSİMLERİ FİHRİSTİ

- Akpınar ham (Hatay'da bir bölge) :45
Alacadağ (Doğu Anadolu) : 34
Amik Ovası (Hatay'da bir ova) :19,45
Ardahan (Doğu anadolu'da bir şehir) : 33
Arnavutluk (Avrupa'da bir ülke):48, 49, 67
Bağdad (Irak'ın başkenti) : 56
Batum (Gürcistan'da bir şehir) : 34
Bayezid (Doğu Anadolu'da bir kasaba, Doğubayezid) :34
Belgrad (Yuğoslavya'da bir şehir) : 32
Biberdağı (Karadağ'da bir dağ) : 56
Birecik (Şanlıurfa'nın ilçesi) : 19,44
Budğoriça (Arnavutluk'ta bir şehir) :21,28,50,60,66,71,72,73,74
Bulgaristan : 16,39
Bükâ (Balkanlar'da bir şehir) :82
Cetene (Arnavutluk'ta bir kasaba) : 61
Dedeğaç (Yunanistan'ın doğusunda bir şehir) :16,40
Edirne : 16,31,36,39,40
Elana (Bulgaristan'da bir kasaba) :36
Erzurum : 34
Eski Zağre (Karadağ'da bir kasaba) :16,35,40
Girit adası : 20
Gümilcine (Yunanistan'ın doğusunda bir kasaba) :36
Gürcistan (Doğu Karadeniz kıyısında bir ülke) :49
Habud Limanı(Arnavutluk'ta bir liman) : 29,82
Halep : 60
Harran (Urfa'nın ilçesi) : 58
Hersek (Yuğoslavya'da bir şehir) : 15,35
Hüvek Pınarı (Urfa'nın ilçesi Bozova'nın eski ismi ve bir pınar ismi):19,44

İskenderun:20,46
İstanbul : 31,36,83
İşboze (Karadağ bölgesinde bir şehir) : 57
İşkodra (Arnavutluk'ta bir şehir): 20,28,29,48,49,52,63,75,78,79
İzmir : 90
Kanlıavşar (Urfa'nın Bozova ilçesine bağlı bir köy) :19,44
Karadağ (Avrupa'da, Adriyatik kıyısında bir bölge) :
15,20,22,27,39,40,47,53,54,82
Karakilise (Kars yakınlarında bir belde): 33
Karapınar (Edirne'de bir kasaba) :31,86
Kars : 15,34,35,39
Kerhiz (Urfa'da bir yer ismi) :19,43
Kızıltepe (Kars yakınlarında bir belde): 34
Kilis :19,44
Konya :53
Lazkiye (Suriye'de Bir liman) : 20,47
Maçka (Bulgaristan'da bir bölge) : 36
Mısır : 43
Midin Kalesi (Karadağ bölgesinde bir kale) : 21,28,50,67,71
Mirtita (Karadağ bölgesinde bir yer) : 31,85
Mizar (Nizip ile Kilis arasında bir belde):44
Musul : 79
Nişik (Karadağ bölgesinde bir şehir) : 53
Nizip (Gaziantep'in ilçesi) : 19,44
Orhaniye (Yunanistan'ın doğusunda bir kasaba) : 16
Plevne (Bulgaristan'da bir şehir) : 35,36
Rakka (Suriye'de bir şehir) : 17,18,42
Ruha (Şanlıurfa'nın eski ismi) : 42
Rusçuk (Bulgaristan'da bir şehir) : 35
Sakıb'ın hayratı (Şanlıurfa Birecik arasında bir mola yeri) :44
Samin suyu (Balkanlar'da bir akarsu) :49

- Sırpista (Sirbistan) : 21
Sudan : 43
Silistre (Bulğaristan'da bir şehir) : 35
Şam (Suriye'nin başkenti) : 16
Şıpka (Karadağ bölgesinde bir dağ ve geçit adı) :
16,35,36,40,87,88
Şumnu (Bulğaristan'da bir şehir) : 35
Tahir Tepeleri (Doğu Anadolu'da bir dağ) :34
Tuna Nehri (Avrupa'da bir nehir) : 16,39
Tülmen (Şanlıurfa'ya bağlı bir köy) : 19,43
Urfa : 18,43,51,55,56,59,69,75,81
Varna (Bulğaristan'da bir şehir) : 34
Vidin (Bulğaristan'da bir şehir) : 35
Yenipazar (Yuğolavya'da bir şehir) : 35
Yıldızdağı (Kırklareli'nde bir dağ) : 71
Zahre (Bulğaristan'da Eski Zağra şehiri) : 91
Zivin (Kars civarında bir yer) : 34

LUĞATÇE

A

Adû	: Düşman
Asitan	: Kapı eşiği
Atşan	: Susuzluk
Ar(1)	: Utanma(s1), Haya(s1)
Arakı	: Rakı (Urfa ağzı)
Aynadım	: Anladım (Urfa ağzı)

B

Bala	: Yüksek, yüce, boy
Bağ-1 bân	: Bahçivan, bahçeci
Bahr-i kân	: Kaynak denizi
Ba'id	: Uzak
Bakar (Bakara)	: Sığır
Barđı	: Bağrı (Urfa ağzı)
Bay	: Zengin
Beng	: Ben (Urfa ağzı)
Bîkes	: Kimsesiz
Bizâr	: Usanmak, bıkmak
Bizenk (Bezenk)	: Süsleme (Urfa ağzı)
Boyakçı	: Boyacı (Urfa ağzı)
Burđalistan	: Bulđaristan (Urfa ağzı)
Büryan	: Kebab

C – Ç

Ca'de	: Cadde (Urfa ağzı)
Carha topu	: Sahra topu
Çarh(ı)	: İşgal ettiği yer, vücudun çevresi, kalçası (Urfa ağzı)
Cebilhane	: Cephane (Urfa ağzı)
Cehim	: Cehennem
Cerre	: Toprak testi
Cenderme	: Jandarma (Urfa ağzı)
Cengi	: Savaş halinde bulunma
Ceyran	: Akım (Urfa ağzı)
Cinan	: Cennetler
Cisr	: Köprü
Cünk (Cüng)	: Köşe (Urfa ağzı)
Çüd (Çüt)	: Çift (Urfa ağzı)

D

Davıl	: Davul (Urfa ağzı)
Dercetmek	: İçine katmak
Didar	: Yüz güzelliği
Dorğu	: Doğru (Urfa ağzı)
Duhan	: Duman
Duht (Duhter)	: Kız
Duzah	: Cehennem

E – F

Emedd	: Daha uzun
Enkara	: En sonunda (?)
Esb	: At
Fa çi belaye	: Bu ne beladır

G – Ğ

Ğamze	: Süzgün bakış, yanaktaki çukurluk
Geda	: Fakir,
Güman	: Ummak, şüphe

H

Hadenk	: Ok
Hamam, Hamame	: Güvercin
Hannan	: Allah'ın (c.c.) isimlerinden biri
Hariman	: Laubali olanlar
Hayma	: Çadır
Hedum, Hedm	: Yıkma, harabetme
Himar	: Eşek
Hitam	: Son

I – İ

İ'ane	: Yardım
İlğa	: İptal etme
İman önüne	: Alnına, göğsüne eğmek
İstikâm	: İstihkâm
İşti	: İçti (Urfa ağzı)
İreli	: İleri (Urfa ağzı)
İrelde	: İlerde (Urfa ağzı)
İzhar	: Açıklamak

K

Kân	: Kaynak
Kabdan	: Kaftan (Urfa ağzı)
Kadd	: Boy
Kesat	: Durğunluk

Kıyye	: Okka,dörtyüz dirhem (ağırlık ölçüsü)
Kil û kal	: Söz, laf, konuşma
Kumandar	: Kumandan (Urfa ağzı)
Küfran	: Kafirler
Kün fekân	: Olan oldu
Küşad	: Açma, açılma

L

Lahm	: Et
Leb	: Dudak
Lemse	: İngiliz
Leyl û nehar	: Gece ve gündüz

M

Mahitab	: Ayışığı
Mekir	: Hile, tuzak
Mekâre	: Katır, katırcı
Melek-i Tavus	: Şeytan
Meşur	: Meşhur (Urfa ağzı)
Mezak	: Meze
Mıskof	: Moskof
Mihman	: Misafir
Muhannet(Muhannes)	: Karı huylu
Münte'sir	: Saçılan

N

Nakıs	: Eksik
Na'let	: Lanet (Urfa ağzı)
Nar	: Ateş
Neçek	: Başörtüsü (Urfa ağzı)
Nevbal	: Yeni yetişmiş, körpe

Nisf : Yarım

O – Ö – P

Papor : Vapur (Urfa ağzı)

Pendir : Peynir (Urfa ağzı)

R

Rah : Yol

Raz : Gizli, sır

Rehnüman : Yol gösterenler

Resid (Resd) : Bozulma, yetiştirme

S

Sâr : Öc, intikam

Savuk : Soğuk (Urfa ağzı)

Saya : Karadağ bölgesinde elbise anlamında, ayakkabı yüzü

Say-i Şahane : Saye-i Şahane (Padişahın sayesinde)

Sebi sübyan : Küçük çocuklar

Sellem : Selamet

Serencam : Başa gelen olay

Seza : Layık, uygun

Sırasınan : Sırasıyla (Urfa ağzı)

Sirkat : Hırsızlık

Surbca : Sırpça

Ş

Şadıman : Sevinçli

Şat : İrmak

Şuğli : İş

T

Tâl	: Uzun
Tenba	: Tönbeki, nargile tütünü (Urfa ağzı)
Tenbah	: Tenbih
Teşne	: Susamış
Tökeyim	: Dökeyim (Urfa ağzı)

U – Ü

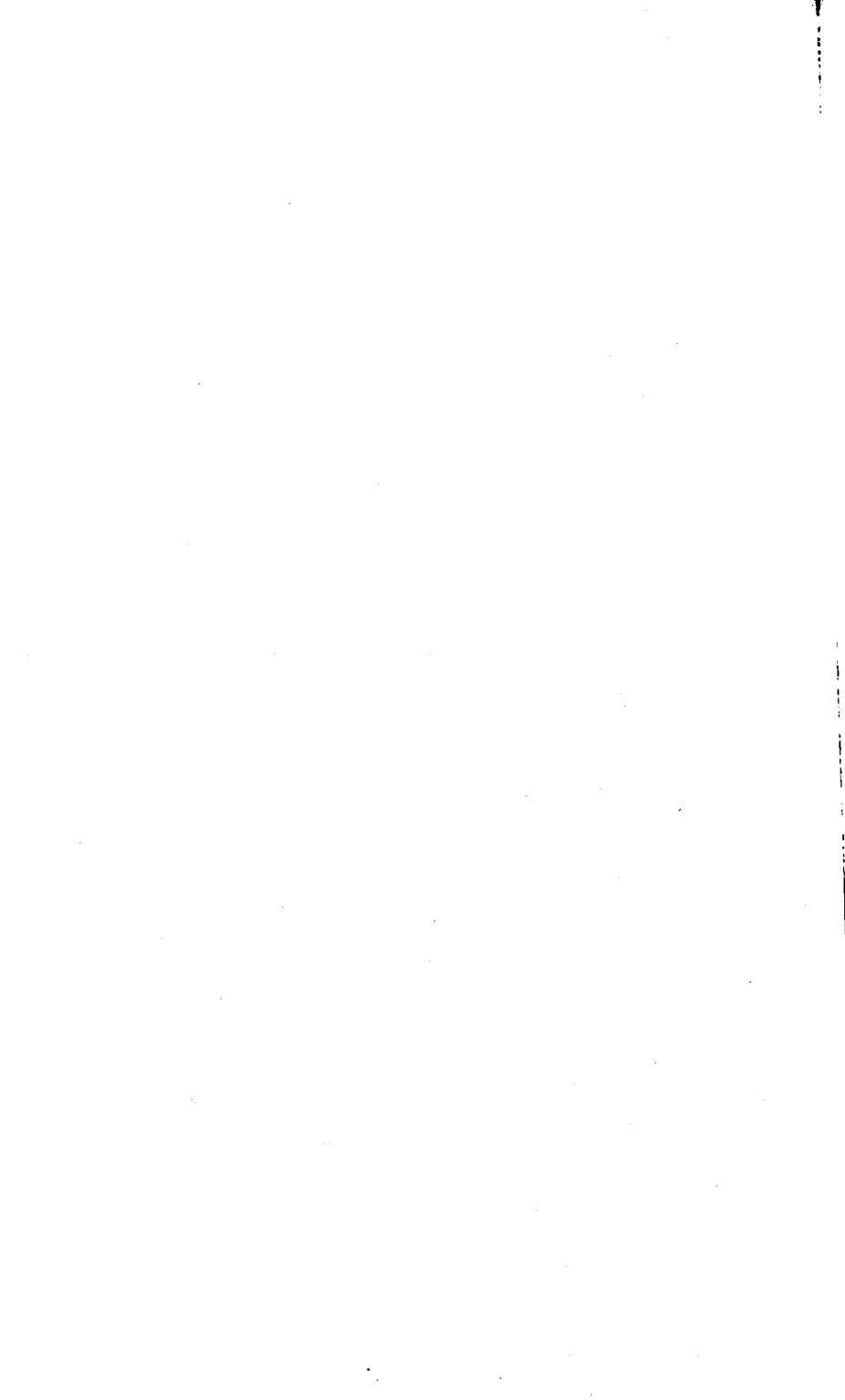
Uğruna (Urğına)	: Önüne (Urfa ağzı)
Urban	: Araplar
Üce	: Yüce (Urfa ağzı)
Urğamış	: Uğramış

V – Y

Valatime kâni	: Memleketimiz hani, nerde?
Yesir	: Esir (Urfa ağzı)
Yiridi (Yeridi)	: Yürüdü (Urfa ağzı)
Yulaş	: Ulaş, yetiş (Urfa ağzı)

Z

Zebun	: Zayıf
Zemheri	: Kış
Zenne	: Kadın
Zerzevat	: Soğan, maydanoz, nane gibi sebzeler
Zeytun	: Zeytin (Urfa ağzı)
Zinnar (Zünnar)	: Papazların bellerine bağladıkları ipten örme kuşak
Zübba	: Züppe

Karadağ destanı, Urfa'lı Şair Cem'i'nin yazdığı bir savaş hatırasıdır. Urfa'lı şairler arasında Şair Nabî'den sonra seyahat hatırasını yazan ikinci şairimiz, savaş hatırasını manzum olarak yazan ilk şairimizdir. Yazdığı destan, Osmanlı hakimiyetinde olan ve bugünkü Yugoslavya'daki Karadağ bölgesinde yaşayan Karadağlıların isyan etmesi sonucu bu isyanı bastırmak için yapılan Osmanlı devletinin müdahalesini ve bunun sonucunda çıkan 93 Osmanlı-Rus savaşını (1876-1877) anlatır.